

II: Det samfundsvidenskabelige Fakultet

I det følgende redegøres for hovedtræk af forskningsvirksomheden i 1982 ved institutterne inden for det samfundsvidenskabelige fakultet. Som indledning til institutternes beretninger skal der gøres nogle generelle bemærkninger om forskningen og dens organisering og om forskningsvilkårene inden for det samfundsvidenskabelige fakultet.

Forskningen og dens organisering:

Forskningen inden for det samfundsvidenskabelige fakultet foregår ved institutterne inden for de 4 faggrupper, den retsvidenskabelige, den statsvidenskabelige, den antropologisk-sociologiske faggruppe samt faggruppen for samfundsfag.

Under fakultetets juridiske faggruppe hører de 3 retsvidenskabelige institutter A, B og C samt Det kriminalistiske Institut; under den statsvidenskabelige faggruppe hører Økonomisk Institut og Det statistiske Institut; under den antropologisk-sociologiske faggruppe hører Institut for Etnologi og Antropologi, Institut for Kultursociologi og Sociologisk Institut, og under faggruppen for samfundsfag hører Institut for Samfundsfag.

Faget samfundsfag blev overført fra det humanistiske til det samfundsvidenskabelige fakultet pr. 1. september 1980, hvorefter fagrådet etableredes d. 1. december 1980.

Efter denne og tidligere overflytninger af fag og institutter fra andre fakulteter til det samfundsvidenskabelige fakultet må de egentlige samfundsvidenskabelige fag og langt hovedparten af den samfundsvidenskabelige forskning nu siges at være samlet inden for fakultetet. Der kan dog være grund til at henlede opmærksomheden på, at der fortsat inden for de andre fakulteter i enkelte fag og især på grænseområder mellem disse fag og samfundsvidenskabernes foregår en ikke uvæsentlig samfundsvidenskabelig eller samfundsvidenskabelig præget forskning. Det gælder f.eks. litteratursociologi inden for litteraturvidenskab og nordisk filologi samt økonomisk historie ved det humanistiske fakultet, socialmedicin

ved det lægevidenskabelige fakultet og kulturgeografi ved det naturvidenskabelige fakultet.

Inden for et flertal af institutterne inden for det samfundsvidenskabelige fakultet foregår forskningen typisk i en række forskellige emner eller discipliner under de pågældende hovedfagområder. Der er således en vis tendens til, at forskningen inden for de meget brede områder samles omkring et mindre antal kerneområder eller -emner; en tendens der er forstærket i de seneste år. Det er dog ikke normen, at forskning drives i form af institutplanlagte projekter. Enkeltmandsforskningen er dominerende, selvom team-work forekommer inden for alle faggrupper.

Kontraktforskning eller rekvireret forskning er endnu ikke blevet udført af fakultetets institutter. Derimod påtager mange medarbejdere, især under den juridiske og statsvidenskabelige faggruppe, sig udarbejdelse af responsa til brug for offentlige myndigheder eller private virksomheder, af kommissionsbetænkninger, lovkommentarer m.v., og mange medarbejdere inden for alle faggrupper er engageret i gennemførelse af udredningsarbejde, undersøgelser og analyser for offentlige og private institutioner, organisationer m.fl.

Enkelte medarbejdere hørende til institutter under alle faggrupper deltager i internationale eller udefra initierede eller støttede danske forskningsprojekter, ligesom enkelte medarbejdere har modtaget støtte fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd til egne projekter. Ved fakultetets institutter arbejder et stigende antal medarbejdere ved projekter aflønnet af internationale organisationer, af forskningsråd og fonds m.v.

Specielt vedrørende forskningen under den antropologisk-sociologiske og den samfundsfaglige faggruppe bemærkes, at man bestræber sig på at udvikle en mere tværvenskabelig forskning, ligesom en del forskning her baseres på primærdata indsamlet under feltarbejde uden for Danmark, især fra samfund i Den tredje Verden.

En internationalisering af forskningen inden for det samfundsvidenskabelige fakultet viser sig ikke

alene i projekter og forskningsemner, men også i deltagelse i internationale seminarer, konferencer m.m. og gennem publicering i internationale tidsskrifter m.m. Det er ikke urimeligt – måske snarere en forpligtelse – at dansk samfundsforskning tager udgangspunkt i og beskæftiger sig med danske samfundsforhold. Som værn mod den heraf følgende risiko for selvoptagethed og provinsialisme er det tilfredsstillende at konstatere en øget tendens til internationalisering af forskningen inden for fakultetet.

Forskningsvilkårene:

Vilkårene for forskningen inden for fakultetet er i 1982 blevet yderligere forringet og må i dag give anledning til stærk bekymring.

Fremfor en nærmere redegørelse for de forringede forskningsvilkår og en karakteristik af forskningsvirksomheden inden for fakultetet, skal der her gøres nogle bemærkninger om et par tendenser i den samfundsvidenskabelige forskning som endnu kun svagt kan spores i forskningen inden for fakultetet, således som den er beskrevet i det følgende.

Ved adskillige lejligheder, bl.a. i indledningen til beretningerne for 1981, har fakultetet påpeget den stadige forringelse af forskningsvilkårene for det samfundsvidenskabelige fakultet. Trods disse forringelser, som har kunnet konstateres i det daglige i form af mindre bevillinger og mindre tid til forskning, så har fakultetet dog samtidig – med glæde og nogen forbløffelse – ved årets udgang kunnet konstatere, at det alligevel har været muligt at opretholde en forskningsvirksomhed af samme omfang og på samme niveau som i tidligere år.

Nu synes udviklingen imidlertid at vende og fakultetets bekymringer at vise sig berettigede. For første gang kan der i beretningerne for 1982 for de fleste institutter spores en stagnation eller mindre tilbagegang i forskningsindsatsen, således som denne kommer til udtryk i antal og omfang af publikationer. At en forringelse af forskningsvilkårene først et eller flere år senere slår igennem i en nedsat publikationsvirksomhed måtte af flere grunde forventes. Forsinkelsen kan f.eks. skyldes, at aften-, nat- og week-endforskning i en periode kan kompensere for manglende forskningstid inden for normal arbejdstid, eller den kan bero på den almindelige tidsforskydning mellem gennemførelse af et forskningsprojekt og offentliggørelse af resultaterne.

Det er således forståeligt, at man måske nu må konstatere stagnation eller tilbagegang i forskningsindsatsen som følge af de forringede forskningsvilkår gennem en årrække. Imidlertid må det understreges, at publikationsvirksomheden for de videnskabelige medarbejdere inden for fakultetet fortsat har et forholdsvis stort omfang, at der kun er tale om registrering af stagnation eller tilbagegang i

et enkelt år, og at publikationers antal og omfang i alle tilfælde er et forenklet og diskutabelt mål for forskningsindsatsen.

Udviklingen i forskningsvilkårene og i forskningsvirksomheden inden for det samfundsvidenskabelige fakultet bør imidlertid på denne baggrund følges meget nøje i de nærmeste år og ikke blot forsknings kvantitative sider.

Under indflydelse af budgetmodellens indførelse, af diskussion om årsværk, ratio'er o.s.v. og senest overvejelserne omkring forskningsbudgettering, er debatten om forskningen ofte koncentreret om de kvantitative sider af forskningen, om forskningskapacitet og forsknings omfang. Men der er også kvalitative eller indholdsmæssige aspekter af den videnskabelige udvikling som er nok så væsentlige, og de senere års forringelse af forskningsvilkårene betyder ikke blot indskrænkninger i forskningens omfang, men kan også føre til ændringer i forskningens karakter og indhold.

Først og fremmest må man frygte en tendens til i valg af emner og metoder at betone det kendte og prøvede, det forudsigelige og mere sikre fremfor det nye og originale, det forudsigelige og mindre sikre. Forskellige forhold i forbindelse med de forringede forskningsvilkår, som f.eks. arbejdspress samt uro og usikkerhed omkring de fremtidige arbejdsvilkår for den enkelte og for forskningsmiljøet betyder, at der bliver et mindre overskud til at formulere og eksperimentere med nye ideer og fremgangsmåder både i undervisning og forskning. Den nytænkning og fornyelse, som er vital for den videnskabelige eller faglige udvikling er truet. Denne trussel lever vi med i dag, mens konsekvenserne først for alvor vil kunne konstateres om en årrække.

Yderligere er der en tendens til, at den anvendte samfundsforskning, målforskning, udviklingsarbejde etc. bliver styrket på bekostning af grundforskningen. Hovedparten af forskningen inden for det samfundsvidenskabelige fakultet har traditionelt en værdifuld, stærk og direkte tilknytning dels til undervisningsvirksomheden, dels til anvendelsen af samfundsforskningen i det omgivende samfund. Da forpligtelserne overfor forskningens brugere – uanset om det er de studerende i undervisningen eller det er aftagerne af forskningen i offentlige og private institutioner, organisationer og bevægelser – ofte melder sig mere håndfast og uafviseligt, må det frygtes, at en fortsat forringelse af vilkårene for forskningen inden for fakultetet alene eller især vil ramme de mere grundvidenskabeligt prægede opgaver, som universitetsinstitutterne netop antages at have et særligt ansvar for til forskel fra andre forskningsinstitutter, sektorforskningen m.v.

Den betydningsfulde vekselvirkning imellem den mere videnskabsstyrede grundforskning og den mere brugerinspirerede, problemorienterede forskning er

Retsvidenskab

I: Det retsvidenskabelige Institut A

Stab:

Professorer: Bent Christensen, Hans Gammeltoft-Hansen, Bernhard Gomard, Mogens Koktvedgaard, Preben Stuer Lauridsen, Ditlev Tamm og Henrik Zahle (kst. professor). Lektorer: Inger Dübeck, Svend Gram Jensen og Lise Skovby. Adjunkt: Eva Smith. Seniorstipendiat: Roger Henriksen. Kandidatstipendiater: Gerda Rump Christensen og Holger Hansen. Videnskabelig assistent: Poul Boeg.

Eksterne lektorer: 7. Manuduktører: 29. Teknisk-administrativt personale: 7.

Forskningsvirksomhed:

Opdelingen af de retsvidenskabelige institutter i flere afdelinger er historisk begrundet og følger som hovedregel ingen særlig, faglig begrundet arbejdsdeling. Ingen af de tre afdelinger er knyttet til ét enkelt eller ganske få og sammenhørende fag. I konsekvens heraf foregår der ikke ved instituttet nogen samlet og målrettet forskning omfattende alle eller et flertal af instituttets videnskabelige medarbejdere. Som det fremgår af nedenstående oversigt er instituttets faglige bredde særdeles stor. Instituttets fagområde omfatter både offentligretlige fag, d.v.s. fag der beskriver offentlige organers virkemåde, og privatretlige fag, d.v.s. fag der beskriver retsforholdet mellem borgerne indbyrdes. Hertil kommer fag, der, som f.eks. procesretten, ligger mellem de offentligretlige og de privatretlige, samt mere almene fag som retshistorien og den almindelige retslære. Endelig omfatter instituttets fagområde også helt nye discipliner som f.eks. EDB-retten. Nærmere bestemt hører følgende fag under instituttet: a) forvaltnings- og statsretten, der omfatter de almene principper i vor styreform og reglerne for den offentlige administration, b) dele af formueretten samt selskabs- og transportretten, c) procesretten, som omfatter både den civile og den strafferetlige proces, d) ophavsretten, EDB-retten og konkurrenceretten, e) retshistorien, som omfatter dansk og europæisk retsudviklingshistorie herunder romerret, og f) den almindelige retslære, hvori bl.a. juraens grundbegreber og grundtræk af juridisk fortolkningslære fremstilles.

Forvaltnings- og statsret:

Med henblik på en samlet fremstilling af forvaltningsretten arbejdes der på et bind, som angår forvaltningsapparatet. Denne fremstilling har tre ho-

vedafsnit: Organisationsmagten, som omhandler fordelingen af forvaltningens opgaver på de organer og personer, som forvaltningen består af; Styring, som omhandler spørgsmål om, hvem der – inden for lovens eller anordningens rammer – bestemmer, hvorledes forvaltningens opgaver skal udføres, og et afsnit om følgerne af, at de to nævnte sæt regler ikke overholdes. Samtidig arbejdes der på en fremstilling af Nationalbankens retlige stilling og på en fremstilling af retsforholdet mellem politikere og embedsmænd. (Bent Christensen, sidstnævnte emne sammen med Preben Espersen).

Der foretages studier i forskellige statsforfatningsretlige emner, herunder vedrørende valgsystemet, regeringsdannelse og grundlovens §§ 71-72. (Henrik Zahle).

Undersøgelsen vedrørende Folketingets stående udvalg fortsættes, herunder udvalgenes arbejdsområder og metoder, deres forhold til ministre og administration og dermed spørgsmål om magtfordelingen mellem den lovgivende og den udøvende magt. Undersøgelsen angår såvel egentlig lovforberedende arbejde som udvalgenes øvrige virksomhed. (Holger Hansen).

Formue-, selskabs- og transportret:

Der arbejdes på færdiggørelsen af en fremstilling af kontraktsfrihed i Danske Lov, en systematisk fremstilling af bestyrelsesmedlemmers erstatningsretlige ansvar og en bog om forbrugerkontraktret. Endvidere foretages forberedende studier til en 2. udgave af Obligationsretten. (Bernhard Gomard).

Herudover arbejdes videre på to projekter: Parternes misligholdelsesbeføjelser i henhold til standardiserede og individuelle klausuler i transportdokumenter, og Vejfragtførerens transportansvar efter CMR-konventionen. (Lise Skovby).

Endelig arbejdes på et projekt om offentlige kreditorer og debitorers retsstilling i forbindelse med den offentlige modregningspraksis overfor private. Projektet er hovedsagelig formueretligt orienteret, men også andre fagområder må inddrages, f.eks. proces og forvaltningsret. (Gerda Rump Christensen).

Proces:

Der foretages studier vedrørende »agent provocateur« og andre former for aktiv efterforskning i straffesager, retspolitiske studier i asyl- og udlændingeretten og en revision af Lærebog i strafferetspleje. (Hans Gammeltoft-Hansen).

Der arbejdes på en færdiggørelse af en afhandling om vidnebeviset. (Eva Smith).

Ophavs-, EDB- og konkurrenceret:

I forbindelse med kulturministeriets lovudvalg arbejdes der med ophavsrettens tilpasning til den moderne teknologi, og i forbindelse med industriministeriets lovudvalg arbejdes der med den retlige regulering af andelselskaber, interessentskaber m.v. (Mogens Koktvedgaard).

Desuden arbejdes der på et projekt om betalingsformidling, særlig med henblik på elektronisk betalingsformidling. (Roger Henriksen).

Retshistorie:

Der arbejdes med en fremstilling af retsopgøret efter besættelsen og med studier af Danske Lov. (Ditlev Tamm).

Der arbejdes på færdiggørelsen af et delprojekt i det nordiske fællesprojekt om forholdet mellem centralmagt og lokalsamfund. Delprojektet vedrører beslutningsprocessen i forbindelse med udstedelsen af industriprivilegier i Danmark 1735-60. Hertil udarbejdes en fællesindledning om europæiske privilegieretlige forhold, herunder om bjergværksrettens udvikling. Undersøgelserne af hhv. de håndværksretlige forhold udvikling i Danmark og aktieselskabsrettens udvikling i Danmark fortsættes. (Inger Dübeck).

Almindelig retslære:

En systematisk undersøgelse af publicerede domme fortsættes. Dommene kan bidrage til at belyse, hvorledes den juridiske fortolkning af love og andre retskilder foregår. I tilknytning hertil fortsættes undersøgelserne af, hvad man skal forstå ved juridisk korrekthed, f.eks. i forbindelse med beskrivelsen af det gældende retssystem. Undersøgelsen af de retlige ansvarsproblemer, der knytter sig til videnskabelig virksomhed i videste forstand og specielt til de videnskabsetiske komiteer, der på blandet grundlag er blevet oprettet særlig for medicinsk forskning indenfor de seneste år i bl.a. amtskommunalt regi, er p.t. sat i bero. (Preben Stuer Lauridsen).

Der fortsættes studier over retsfilosofien i Danmark i det 19. århundrede. (Svend Gram Jensen).

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Nordisk immaterielt rettskydd (Mogens Koktvedgaard). *Scandinavian Studies in Law* (Bernhard Gomard). Ugeskrift for retsvæsen, litterær afdeling (Mogens Koktvedgaard).

Andet:

Bent Christensen er formand for en af taksations-

kommissionerne efter statekspropriationsloven, medlem af Valgretsnevnet, formand for grundlovsudvalget under justitsministeriet og formand for kommissionen vedrørende hovedstadsrådet under indenrigsministeriet.

Inger Dübeck er medlem af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd, af Statens udvalg for videnskabelig og teknisk Information og Dokumentation (DANDOK), af kulturministeriets ordbogsudvalg og af redaktionskomiteen for Håndværksrådets publikation: »Håndværkets Kulturhistorie«.

Hans Gammeltoft-Hansen er medlem af retsplejerådet, strafferetsplejeudvalget, fremmedlovudvalget samt justitsministeriets forskningsudvalg.

Bernhard Gomard er medlem af erstatningsudvalget, trafikerstatningsudvalget, forskningsgarantiudvalget, betalingsstandsningensudvalget samt formand for industriministeriets selskabsretspanel.

Holger Hansen er medlem af mediekommissionen.

Svend Gram Jensen er medlem af det retsvidenskabelige studienævn, det samfundsvidenskabelige fakultetsstudienævn og formand for biblioteksudvalget ved Retsvidenskabeligt Institut.

Mogens Koktvedgaard er medlem af det faglige landsudvalg for de samfundsvidenskabelige uddannelser (FLUSA), formand for Monopolrådet, formand for Retsinformationsrådet (justitsministeriet), formand for Udvalget vedrørende revision af ophavsretlovgivningen (kulturministeriet), formand for Udvalget vedrørende lovgivning om andelselskaber m.v. (industriministeriet) og næstformand for Registrerrådet (justitsministeriet).

Henrik Zahle er medlem af justitsministeriets retshjælpsudvalg, miljøministeriets udvalg om håndhævelse af den bygge- og miljøretlige lovgivning og formand for det retsvidenskabelige kursusudvalg.

Publikationer:

Christensen, Bent, 1982: »Domstolsprøvelsens grundlag belyst ved prøvelsen af en lokalplan«. – *UfR B* 209-19.

– 1982: »Centraladministrationen, kommissionsvæsenet og juridiske professorer ved Københavns Universitet«. – *Festskrift til W. E. von Eyben, Kbh.* 147-58.

– 1982: Anmeldelse af »De administrative uddannelser«. En redegørelse fra administrationsdepartementet. – *Økonomi og Politik*, 68-73.

– 1981: Anmeldelse af Torstein Eckhof: »Forvaltningsrett«. – *TfR* 578-86.

Dübeck, Inger, 1982: »Retshistoriske metoder i kvindedretsforskning«. Rapport fra Nordisk Forskerkurs i Kvinnerett. – Institut for offentlig rettskriftserie, nr. 3, Oslo 23-37.

- 1982: »Statsmagt og Arkiver. Det offentlige ret til arkivalier«. - Kbh. 178 s.
- 1982: »Borgernes retsstilling i forhold til arkiverne«. - Danmarks Arkiver, udg. af Rigsarkivet, 124-30.
- 1982: »Hvordan skabtes arbejdsretten i Danmark?« - Rättsvetenskap och lagstiftning i Norden. Festskrift tillägnad Erik Anners, 35-49.
- 1982: »Rechtsstellung der dänischen Kauffrauen im Spätmittelalter und in der Frühneuzeit«. - Female Labour before, during and after Industrial Revolution. Rapport fra 8. internationale økonomisk-historiske kongres, Budapest, B 5, 1-10.
- 1982: »European Law Concerning »privilegia« and a Danish Industrial Joint-stock Company«. - Scand. J. History 7, 1-17.
- Gammeltoft-Hansen, Hans, 1982: Kommenteret Retsplejelov, III, Kap. 61-75 og 93-93b, 1-166 og 358-383.
- 1982: »The Law of Procedure«. - Danish Law, Kbh. 367-83.
- 1982: »Aktiv« eller »passiv« medvirken i efterforskningen. - Festskrift til Johs. Andenæs, 437-51.
- 1982: »En politisk proces i Tyrkiet«. - DJØF-bladet, 330-36.
- 1982: »The New Constitution in Turkey«. Udtalelse til Europarådets parlamentariske komité vedrørende Tyrkiet, 14 s.
- Gomard, Bernhard, 1982: »The Law of Contract and the Pools« (medforfatter Henning Skovgaard). - Scandinavian Studies in Law, vol. 25, 53-89.
- 1982: »Advokaters erstatningsansvar og rådgivning om skat«. - Advokaten, nr. 6, 73-75.
- 1982: Introduktion til Hans Erik Munk-Petersen: »Domsmænd og Nævninge«. - Hekla, 5 s.
- og Lise Skovby, 1982: »Vejtransport af farligt Gods«. - Juristforbundets Forlag, 232 s.
- 1982: Kommenteret Retsplejelov, I-IV, 3. udg. - Juristforbundets Forlag, 1320 s. (hovedredaktør).
- Hansen, Holger, 1982: »Regeringsdannelsen 1981«. - Juristen, 96-103.
- Henriksen, Roger, 1982: »The legal aspect of Paperless international trade and transport«. - Juristforbundets Forlag, Kbh. 185 s.
- 1982: »Legal Aspects of Automatic Trade, Data Interchange«. - Economic Commission for Europe. Committee On The Development of Trade. Working Party on Facilitation of International Trade Procedures. Jfr. UN/ECE doc. TRADE/WP. 4/R. 185/Rev. 1. 21 October 1982 (medforfatter).
- Gram Jensen, Svend, 1982: »Strafansvar. En oversigt over sanktionerne og strafbetingelserne«. - Juristforbundets Forlag, Kbh. 190 s. (medforfatter).
- 1982: »Det 17. og 18. århundredes naturret i Danmark«. - Juristen, 252-58.
- 1982: Anmeldelse af Stig Strömholm: »Rätt, rättsskällor och rättstillämpning«. - UfR B 269-73.
- Koktvedgaard, Mogens, 1982: »Lægemedellovens Reklamebestemmelser«. - Juristen, 179-93.
- 1982: »Lettre du Danemark concernant le droit d'auteur 1972-82«. - Le Droit d'Auteur, Genève, No. 10, 301-04.
- 1982: »The principle of Exhaustion of Rights in the Law of Intellectual Property, especially Copyright Law«. - NIR, Stockholm, 355-61.
- 1982: »Båndafgifter - Sanktioner - Påtale«. - 2. delbetænkning fra udvalget vedrørende revision af ophavsretslovgivningen. Betænkning nr. 962, Kbh. 118 s.
- Stuer Lauridsen, Preben, 1982: »Et essay om retssikkerhed som almen, juridisk standard«. - Økonomi & Politik, 5-19.
- 1982: »Introduction«. - Danish Law, Kbh. 9-21.
- 1982/83: »Nogle bemærkninger om dansk idræts retlige struktur«. - Dansk Idræt-Forbunds Årbog, 8 s.
- Skovby, Lise, 1982: »The Law of transport«. - Danish Law, Kbh. 211-47.
- Smith, Eva, 1982: »Vidnepsykologiens udvikling i forskellige dele af verden. Indtryk fra et vidnepsykologisk seminar«. - Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab, nr. 3, 138-41.
- Tamm, Ditlev, 1982: »Samuel Pufendorf og naturretten i Danmark«. - UfR B 185-93.
- 1982: »A Survey of Danish Legal History«. - Danish Law, Kbh., 21-35.
- 1982: »Maskeballet. Teorier om den juridiske person i dansk retsvidenskab i det 19. århundrede«. - Rättsvetenskap och lagstiftning i Norden. FS tillägnad Erik Anners, Stockholm, 185-205.
- 1982: »Ankenævnet af 1. juni 1945«. - Festskrift til Professor dr. jur. W. E. von Eyben, Kbh., 49-62.
- 1982: Biografier. - Dansk Biografisk Leksikon, 3. udg., X-XII.
- Zahle, Henrik, 1982: »Hjemmel for frihedsberøvelse i forfatningsretligt perspektiv«. - Juristen, 147-63.
- 1982: »Kvinderetlig teori og metode - en problematisering«. - Institut for offentlig Retts Skriftserie, nr. 3, Oslo, 55-67.

Gæster og rejser:

Poul Boeg har været på 3 mdr. studieophold i USA i slutningen af 1982.

Inger Dübeck har holdt gæsteforelæsning i Budapest i august 1982.

Hans Gammeltoft-Hansen har holdt foredrag om »Aktuelle flygtningeproblemer i Norden« ved Nordisk asylretssymposium i juni 1982.

Bernhard Gomard har holdt gæsteforedrag om ju-

ridisk metode ved Universitetet i Lund i forbindelse med udnævnelse til æresdoktor.

Roger Henriksen har været på studieophold ved Afdelingen for EDB-spørgsmål, Institutt for Privatrett, Oslo Universitet, i 1982.

Preben Stuer Lauridsen har været på studieophold ved universiteterne i München og Freiburg i august 1982.

Ditlev Tamm har holdt gæsteforelæsninger ved Universitetet i Lund i januar og oktober 1982.

Preben Stuer Lauridsen

2: Det retsvidenskabelige Institut B og Institut for Forvaltningslære

Stab:

Professorer: Ole Espersen (orlov) og Ole Krarup. Lektorer: Henrik Bang, Peter Blume, Lars Busck, Peter Møgelvang-Hansen og Steen Rønsholdt. Kandidatstipendiat: Frederik Harhoff.

Eksterne lektorer: 6. Manuduktører: 24. Teknisk-administrativt personale: 5.

Igennem hele universitetsåret har Ole Espersen haft tjenestefrihed på grund af offentlige erhverv. Lars Busck har haft nedsat tjenestetid på grund af virksomhed som konstitueret dommer i Østre Landsret.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets undervisning dækker årsprøvefagene Indledning til formueretten (1. årsprøve), stats- og forvaltningsret (2. årsprøve) samt en række kursusfag (Arbejdsmarkedets retsforhold, EF-ret, Forvaltningslære, kommunalret, socialret). Instituttets forskningstemaer falder i 3 hovedkategorier, nemlig for det første de retsforhold der angår den statslige regulering og indgriben (intervention) på retsområder, der hidtil har været opfattet som privatretlige; baggrunden for denne problemstilling er, at den kapitalistiske produktionsmådes retsformer er under omdannelse som en mere eller mindre direkte følge af (krisebetingede) ændringer i de politiske og økonomiske forudsætninger for forholdet mellem statslig virksomhed og privat aktivitet. – Den anden gruppe forskningsprojekter angår den offentlige forvaltning, dels med henblik på en beskrivelse af de retlige krav der stilles til forvaltningen (forvaltningeret), dels om forholdet mellem forvaltning og samfundsstruktur (forvaltningslære). – Den tredje kategori angår endelig procesret, d.v.s. retsproblemer der specielt er knyttet til domstolenes virksomhed.

I. Statslig intervention:

1. Arbejdsret

Arbejdsretten rummer såvel privatretlige, offentligretlige som internationalt retlige emner. Den private arbejdsret (individuel og kollektiv arbejdsret) er igennem en del år i stigende grad blevet præget af statsindgreb med socialpolitiske, arbejdspolitiske og/eller økonomisk-politiske formål. Samtidig er der sket en stærk udvidelse af det offentliges regulering af arbejdsmarkedsforholdene (arbejdsformidling, social sikring, beskæftigelsesforanstaltninger, arbejdsmarkedsuddannelser og arbejdsmiljø), som har virkninger for det individuelle og kollektive aftaleniveau. De nedenfor omtalte emneområder, der nogenlunde svarer til traditionel faginddeling, må forstås med disse forbehold.

a) Arbejdsmarkedetsret:

Inden for den offentlige arbejdsret er der foretaget undersøgelser af de retlige rammer for statens og kommunernes foranstaltninger over for arbejdsmarkedet og af de beslutningsprocesser, der fører til iværksættelse og ændring af sådanne foranstaltninger. Mange både generelle og konkrete retsakter og andre beslutninger er henlagt til offentlige forvaltningsmyndigheder, som oftest under medvirken af arbejdsmarkedets hovedorganisationer. Denne formelle integration suppleres af reelle indflydelsesmuligheder. Det anses for en væsentlig opgave at udvide den traditionelle offentligretlige fremstillingsramme til at omfatte beskrivelser og forklaringer af regel- og organisationsudvikling under hensyn til såvel formelle som reelle indflydelsesmuligheder inden for reguleringsområdet. Der er færdiggjort et kompendium i arbejdsmarkedetsret (august 1982), der indeholder en beskrivelse af gældende lovgivning. En samlet fremstilling af den offentlige arbejdsret forventes udsendt i 1983 (Henrik Bang).

b) Fagbevægelsen og retten:

Under arbejdstitlen »Trade Unions and the Law in Scandinavia« forbereder en gruppe nordiske arbejdsretsforskere en fremstilling af nogle hovedprincipper i de nordiske landes arbejds- og socialret med sigte på at orientere fagforeningsmedarbejdere og andre interesserede uden for de nordiske lande om fagbevægelsernes placering i forvaltnings- og arbejdsretssystemet i disse lande (Henrik Bang).

c) Kollektiv arbejdsret:

Det retsområde der angår de kollektive overenskomstforhold er juridisk bygget op omkring en række

vanskeligt gennemskuelige begreber. Kritisk analyse af disse begreber tjener til at afdække arbejdsrettens virkelige funktion. Der arbejdes særlig med begrebet arbejdsstandsning og de retlige og begrebsmæssige mekanismer der tages i anvendelse med henblik på at indordne arbejderklassen under et retsbegreb. Dette arbejde udføres i et vist omfang i samarbejde med dele af fagbevægelsen med henblik på en klarlægning af det arbejdsretlige regelsystems klassefunktion. (Ole Krarup).

d) Offentlige overenskomstforhold:

De overenskomstforhold hvori det offentlige (stat eller kommune) er part frembyder særlige problemer; i disse tilfælde optræder stat og kommune i en dobbeltfunktion, dels som (privatretlig) overenskomstpakt, dels som indehaver af offentlig myndighed. De konflikter der opstår i disse retsforhold løses i almindelighed ved voldgift; den eksisterende – omfattende – voldgiftspraksis er ikke tilgængelig. Institutet indsamler løbende voldgiftskendelser og har nu foretaget en systematisk registrering af den foreliggende praksis og udarbejdet sagregistre (Erik Christiansen, Ole Krarup og Iben Petersen).

2. Socialret:

Der arbejdes løbende med såvel socialforvaltningsretlige som socialpolitiske spørgsmål. I årets løb er udarbejdet oplæg til seminarer, konferencer, m.v. Institutet er fortsat vært for en gruppe lærere og administratorer fra socialektoren, der afholder månedlige debatmøder om aktuelle retsspørgsmål (Henrik Bang).

3. Forbrugerret:

a) Retshåndhævelse:

Der arbejdes fortsat på et større projekt med arbejdstitlen »Civil- og offentligretlige sanktionsmekanismer på forbrugerrettens område«. Projektet tager sit udgangspunkt i den forbrugerpolitiske debat, der i de senere år er ført i de fleste vestlige industrialiserede lande, og som i Danmark foreløbig er mundt ud i en lang række forslag, hvoraf en del er gennemført. Den gennemførte lovgivning har i vidt omfang antaget form af civilretlig regulering til beskyttelse af individuelle forbrugere, som selv må håndhæve deres rettigheder ved forbrugerklagenævn og domstolene. Disse »mikroorienterede« beskyttelsesregler suppleres af »makroorienteret« offentligretlig regulering til beskyttelse af forbrugernes kollektive interesser, hvis varetageelse lovgivningen i alt væsentligt overlader til offentlige myndigheder som f.eks. forbrugeroombudsmanden.

Projektet angår forbrugerretlige retshåndhævelsesproblemer. Arbejdet sigter mod en fremstilling af den nærmere udførelse af og samspillet mellem forskellige former for civil- og offentligretlig regulering samt en retspolitisk vurdering af de forskellige reguleringsformer. I projektet indgår emner som småsagers behandling ved forbrugerklagenævn og domstole, markedsføringslovens sanktionssystem, priskontrol og kollektivt privat retshåndhævelse. Udover dansk ret samler interessen sig om forskellige sanktioner og procedurer fastsat i forbrugerbeskyttende lovgivning i Sverige, Vesttyskland og USA.

Sideløbende med og til brug for undersøgelsen af disse almene spørgsmål arbejdes med specialproblemet angående anvendelsen af garantier for varer og tjenesteydelser og med generelle forvaltnings- og civilprocessuelle spørgsmål angående privates håndhævelse af offentligretlig lovgivning. (Peter Møgelvang-Hansen).

b) Retspolitik:

Socialt set er der en nær sammenhæng mellem de behov, der imødekommes via f.eks. social- og sundhedslovgivningen, og de behov, som tilfredsstilles via markedet. Det har givet anledning til en undersøgelse af, om forbrugerretspolitikken har overtaget træk fra socialpolitikken. (Henrik Bang).

4. Den økonomiske krises indflydelse på retsforholdene:

Institutet har planlagt og været vært for årsmødet i European Conference on Critical Legal Studies. Denne organisation tæller medlemmer fra en række vesteuropæiske lande. Mødet der blev afholdt i september måned med støtte fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd beskæftigede sig med krisens indflydelse på individuelle rettigheder, på statsinterventionens form og indhold, herunder politimæssige foranstaltninger og berufsverbot. (Henrik Bang, Peter Blume, Ole Krarup).

II. Almen forvaltningsret og forvaltningslære:

1. Forvaltningslære:

Studierne har navnlig koncentreret sig om forholdet mellem forvaltning og samfundsstruktur. Den overordnede problemstilling vedrører behovet/mulighederne for omstilling og fornyelse af den offentlige sektors virksomhed. Problemstillingen involverer studier over sammenhængen mellem samfundsstrukturelle forandringer og vækstprocesser i offentlig forvaltning: De forandringer som præger udviklingen af de sociale og teknologiske forhold i nutidens samfund imødegås i almindelighed gennem udvidet anvendelse af institutionelle løsninger med øget res-

sørcerforbrug i den offentlige sektor til følge. De administrative reformer som blev gennemført i 70-erne synes ikke i tilstrækkeligt omfang at have øget styrbarheden af den offentlige sektor, selv om mulighederne for at begrænse væksten gennem regulering af de offentlige budgetter er blevet forbedret. Den teknokratisering af forvaltningsapparatet som reformerne har medført synes tværtimod at have understøttet tilbøjeligheden til at foretrække institutionelle løsninger fremfor mindre ressourcekrævende og mere adækvate løsninger »i miljøet«, jfr. f.eks. debatten i sundhedssektoren om forebyggelse ctr. behandling. De foreløbige resultater af disse studier peger således i retning af et stigende behov for en omorganisering af de offentlige aktiviteter med hovedvægten på afinstitutionalisering og afteknokratisering af den offentlige forvaltning.

Som et sideprojekt har der været arbejdet med spørgsmålet om retssikkerhed og effektivitet i den offentlige forvaltning. Til forskel fra den traditionelle forvaltningsrets anvendelse af disse begreber om dikotomiske elementer i et vurderingsgrundlag vedrørende forvaltningens virksomhed, søges begreberne her udviklet og anvendt som komplementære størrelser i en beskrivelsesmodel vedrørende administrativ adfærd. (Carsten Henriksen).

2. Det grønlandske Hjemmestyre:

Fortsat arbejde med afhandling om Det grønlandske Hjemmestyres statsretlige og folkeretlige status, samt Grønlands særlige stilling i EF-retten i lyset af forhandlingerne om Grønlands eventuelle udtræden af De europæiske Fællesskaber.

Sigtet med arbejdet er at bidrage til analysen af Hjemmestyrets interne reguleringskompetence i samspillet med Rigsmyndighederne og at forsøge en karakteristik af de nordatlantiske og polare hjemmestyreordninger på baggrund af den internationale rets bestemmelser om selvbestemmelse.

Grønlands udmeldelse af EF rejser en række retlige og praktiske problemer, som gøres til genstand for særskilt undersøgelse i afhandlingen med henblik på en vurdering af Hjemmestyrets retlige og politiske udvikling, og EF's associering af sine oversøiske besiddelser.

På grundlag af den gennemførte fremstilling af enkelte, udvalgte hjemmestyreordningers materielle og politiske baggrund og retlige form, vil afhandlingens teoretiske sammenfatning forsøge at afdække sammenhængene mellem baggrund og form i området mellem national og kommunautær regional status og folkeretlig selvstyrende status.

Under arbejdet med afhandlingen er der etableret et samarbejde med Grønlands Hjemmestyre og Institut for Eskimologi ved Københavns Universitet. (Frederik Harhoff).

3. Kommunalret:

Arbejder med problemstillinger vedrørende statens kontrol med kommunerne. Som et vigtigt delproblem behandles kommunalbestyrelsesmedlemmers habilitet og de retsregler, der sigter mod at afskære usaglige interesser fra at få indflydelse på de afgørelser/beslutninger, der hidrører fra myndighederne.

Som baggrund for arbejdet peges der på den forvaltningsstruktur, hvis forhold habilitetsreglerne sigter mod at regulere. Traditionelt udøves forvaltningsvirksomhed typisk af hierarkisk opbyggede forvaltningsenheder, som personelt er karakteriseret ved særlig sagkundskab, faglig uddannelse og fast ansættelse. Disse træk er ved at blive udvisket. Kommunaliseringen af dansk forvaltning vil – fuldt gennemført – få til resultat, at forvaltningsvirksomhed, der kan henføres til en enkelt kommunes geografiske afgrænsning, skal henlægges under kommunens kompetence. Det betyder, at forvaltningsmyndigheden udøves af personer, som ikke har et upolitisk forhold til deres arbejde, men som tværtimod er valgt bl.a. på grundlag af en erklæret politisk holdning til det system og de ordninger, de som kommunalbestyrelsesmedlemmer skal administrere. Hertil kommer, at hvervet som kommunalbestyrelsesmedlem for den enkelte har karakter af bibeskæftigelse, hvorfor vedkommende må forudsættes i fuldt omfang også at være engageret i erhvervsinteresser af privat karakter, tilmed i vidt omfang inden for den respektive kommunes relativt snævre geografiske grænser.

På baggrund heraf undersøges det, om – og i bekræftende fald i hvilket omfang og på hvilken måde – habilitetsgrundsætningernes indhold og kontrollen med deres overholdelse afspejler den stedfundne udvikling. (Steen Rønsholdt).

III. Procesret:

1. Tvangsfuldbyrdelse:

Der arbejdes med spørgsmålet om indførelse af regler om almindelig gældssanering, d.v.s. regler som skal gøre det muligt at undgå uheldige sociale virkninger af permanent forgældelse ved at give overbebyrdede skyldnere mulighed for at få deres gæld nedskrevet til det realistiske i forbindelse med et samlet opgør mellem skyldneren og samtlige fordringshaverne. Arbejdet er udført som sekretær for justitsministeriets gældssaneringsudvalg.

Påbegyndt arbejdet med udarbejdelse af en revideret fremstilling af reglerne om umiddelbare fogedforretninger. (Peter Møgelvang-Hansen).

2. Retsplejelovens tilblivelse:

Med udgangspunkt i et studie af den i Rigsarkivet opbevarede ikke offentliggjorte forhandlingsprotokol fra proceskommissionen 1868, der udarbejdede de første egentlige forslag til retsplejeloven (1875, 1876, 1877), undersøges for det første hvilke inspirationskilder, der reelt førte frem til disse forslag. For det andet undersøges kommissionens arbejdsgang med særligt henblik på at afdække de konflikter, der opstod under forslagene udarbejdelse; konflikter der ikke i særligt omfang fremgår af de offentliggjorte lovudkast. Formålet med undersøgelsen er at kaste nyt lys over udarbejdelsen af det vel nok mest enestående retspolitiske forslag i dansk retshistorie efter Danske Lov 1683. (Peter Blume).

3. Definition af dommen som fortilfælde:

Domstolenes retsskabende funktion i kraft af »fortilfælde« (præjudikater) er et velkendt juridisk fænomen. Mindre velkendt – og vanskeligere tilgængelig – er den teknik domstolene betjener sig af når fortilfældet »skæres til«: Det forekommer, at en dom fremtræder som udtryk for afgørelse af andre faktiske og retlige spørgsmål end dem der faktisk har været procederet for domstolen. Der arbejdes systematisk på en nærmere klarlægning af de mekanismer der bestemmer dommernes definitioner af fortilfældet. (Ole Krarup).

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Peter Blume har været temaredaetør for RETFÆRD nr. 20 og 22. Steen Rønsholdt er redaktør af temanutnummer om retten og atomvåbnene.

Andet:

Atommagternes stadig voksende oprustning gør det stadig mere påtrængende at afprøve de retlige muligheder for etablering af atomvåbenfrie zoner. Institutet har deltaget i et nordisk seminar med henblik på drøftelse af forskellige retlige initiativer. Udover at konstatere at anvendelsen af kernevåben er i fundamental modstrid med ethvert retsbegreb melder der sig en række kontante retsspørgsmål, herunder særlig spørgsmål med tilknytning til NATO's kommandostruktur og mulighederne for retligt at effektuere en politisk målsætning der bygger på at et givet landområde (f.eks. Danmark) er atomvåbenfrit. (Frederik Harhoff, Ole Krarup, Steen Rønsholdt).

Publikationer:

Bang, Henrik, 1982: »Forbrugerbeskyttelse og velfærdspolitik«, RETFÆRD nr. 22 (under trykning).

- Blume, Peter, 1982: »Udeblivelse i ankesag – U 1982 p. 143HKK«, UfR 1982 p. 206-08.
- 1982: »Tiltalefrafald«, UfR 1982 p. 362-72.
 - 1982: »Euthanasi og livstestamentet«, UfR 1982, p. 534-82.
 - 1982: »Lægekonflikten – 2 'retssystemer'«, RETFÆRD nr. 19, (1982) p. 109-12 (jfr. nr. 20 p. 102).
 - 1982: »Ret og retsopfattelse«, RETFÆRD nr. 20, (1982) p. 7-17.
 - 1982: »Retsopfattelse som ideologi«, RETFÆRD nr. 20, (1982) p. 56-58.
 - 1982: »Om politiets fotografering, RETFÆRD nr. 21 (1982) p. 66-76.
- Busck, Lars, 1982: »Frihedsberøvelse efter sindssygeloven af 13.4.1938«, Juristen 1982 side 75-96.
- Harhoff, Frederik, 1982: »Det grønlandske Hjemmestyres grund og grænser«, UfR 1982, s. 101-15.
- 1982: »Grønland, Danmark og EF«, Tidsskriftet »Grønland«, nr. 4, 1982, s. 120-25.
- Henrichsen, Carsten, 1982: »Retssikkerhed og effektivitet i den offentlige forvaltning«, Orientering om Fremtidsforskning, nr. 1, 1982, s. 6-23.
- 1982: »Notat om retssikkerhed og effektivitet i den offentlige forvaltning« – Resumé af nogle hovedsynspunkter, IIF/KU 1982, 12 sider.
 - 1982: »Nødvendigt at skabe nye former for produktion, velfærd og regulering«, anm. i DJØF-bladet nr. 8, 1982, s. 301f.
- Krarup, Ole, 1982: »Lønarbejdernes arbejdsretlige ansvar«, UfR 1982 s. 409-19.
- 1982: »Arkivering af retfærdigheden«, Juristen (under trykning).
 - Harhoff, Frederik; Rønsholdt Steen, 1982: »Retens sag mod atomvåbnene«, Politikens kronik 29. juni 1982.
- Møgelvang-Hansen, Peter, 1982: »Nogle præjudikatmæssige betragtninger på baggrund af U 1981 s. 221H«, UfR 1982B, s. 86-94.
- 1982: Betænkning nr. 957/1982 om gældssanering afgivet af justitsministeriets gældssaneringsudvalg (sekretær).
- Rønsholdt, Steen, 1982: »Kommunalbestyrelsesmedlemmers generelle habilitet«, Juristen 1982, p. 259-84.
- 1982: »Om Københavns kommunes styrelsesordning«, 69 sider (kompendium).

Ole Krarup

3: Det retsvidenskabelige Institut C

Stab:

Professorer: Isi Foighel (orlov), Claus Gulmann, A. Vinding Kruse, Lars Nordskov Nielsen, Erik Siesby

og Finn Taksø-Jensen. Lektorer: Bo von Eyben og Henning Skovgaard. Adjunker: Joseph Lookofsky og Vibeke Vindeløv. Kandidatstipendiat: Erik Olsen.

Eksterne lektorer: 18. Manuduktører: 43. Teknisk-administrativt personale: 7.

Indledning:

Medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed ligger hovedsagelig – men ikke udelukkende – inden for følgende retsvidenskabelige fagområder: formueret, skatteret, folkeret og EF-ret samt person-, familie- og arveret. En væsentlig del af medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed består i at tilvejebringe grundlag i form af lærebøger, materialesamlinger m.v. for undervisningen i en række hovedfag i det juridiske studium (person-, familie- og arveret på 1. årsprøve, folkeret og EF-ret på 2. årsprøve, obligationsret og formueret på 4. årsprøve) samt bl.a. kursusfagene skatteret og international privatret. Især udarbejdelsen af lærebøger er af afgørende betydning for undervisningen, der i vidt omfang varetages af de i alt 61 eksterne lærere, der er knyttet til instituttet.

Forskningsvirksomhed:

Formueret:

Bo von Eyben har – efter antagelsen af den i 1981 indleverede disputats: Kompensation for personska- de I – Reformering af ulykkeskompensationen – foretaget en ajourføring af den frem til 1.4.1982; disputatsen er under udgivelse. Han har endvidere i samarbejde med videnskabelig assistent, mag.scient.soc. Flemming Bigom, fortsat arbejdet med en retssociologisk undersøgelse af erstatningsrettens og andre kompensationsystemers funktion ved ulykker med personska- de. En del af undersøgelsen, der vedrører mindre alvorlige skader, er blevet afsluttet med udarbejdelse af en rapport på ca. 100 sider. Han har endvidere udarbejdet kommentarer om udmåling af erstatning for personska- de og tab af forsøger til 10. udgave af Karnovs Lovsamling.

W. E. von Eyben har forberedt en ny udgave af Formuerettigheder, særligt om de forskellige ejerformers betydning.

A. Vinding Kruse har arbejdet med en retsvidenskabelig undersøgelse vedrørende sælgers og købers rets- stilling, herunder internationalt køb. Undersøgelsen vil blive offentliggjort i bogform (herunder lærebogs- form) og i en justitsministeriel betænkning. Han har endvidere arbejdet på en retsvidenskabelig undersø- gelse af interrelationerne mellem de privatretlige er-

statningskrav, forsikringsinstituttet, offentligretlige reguleringer og foranstaltninger, herunder straffebe- stemmelser og sociale ydelser. Dele af undersøgelsen vil blive offentliggjort i en ny udgave af »Erstat- ningsretten« og i en betænkning. I forbindelse her- med arbejdes med andre erstatningsretlige proble- mer, herunder professionsansvaret og beskyttelsen af privatlivets fred. Der sigtes bl.a. mod en ny udgave af »Erstatningsretten« og »Advokatansvaret«. Ende- lig har han arbejdet med en retsvidenskabelig under- søgelse af ejendomsmæglerens retlige stilling. Un- dersøgelsen vil blive offentliggjort, muligvis som en del af »Advokatansvaret«.

Joseph Lookofsky har arbejdet med en komparativ analyse af det kontraktsretlige misligholdelsesbegreb og misligholdelsesbeføjelserne i skandinavisk hen- holdsvis anglo-amerikansk ret med særlig vægt på erstatning. Undersøgelsen omfatter bl.a. internatio- nalt løsørekøb, herunder erstatning i henhold til »United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods«. Endvidere har han ud- arbejdet en materialesamling til kursusfaget »Rets- sammenligning: Comparative Contract Law«.

Henning Skovgaard har arbejdet med et projekt om offentlige myndigheders erstatningsansvar. Projektet nåede en foreløbig afslutning i 1982 med færdiggø- relsen af en større afhandling. Afhandlingen, som publiceres i 1983, er indleveret til bedømmelse for den juridiske doktorgrad.

Person-, familie- og arveret:

Finn Taksø-Jensen har arbejdet på en lærebog om Arveretten (ca. 400 sider), der forventes udgivet i oktober 1983, og som vil indgå i undervisningen på 1. årsprøve. Endvidere er der arbejdet med en lære- bog om Familieretten (ca. 250 sider), der forventes udgivet i februar 1984, og som påregnes anvendt i undervisningen på 1. årsprøve. Endvidere har han udarbejdet kommentarer om personret og familieret til Karnovs Lovsamling.

Vibeke Vindeløv har arbejdet med retsvidenskabelige undersøgelser vedrørende ugifte samlevendes formue- retlige stilling. Undersøgelsen, som i vidt omfang støtter sig til utrykt domsmateriale, bliver relateret til den historiske udvikling af ægteskabet som insti- tution. Herudfra belyses ugifte samlevendes formue- retlige forhold under samlivet, ved samlivets ophæ- velse i levende live og ved død, idet der samtidig drages sammenligninger med tingsrettens sameje- begreb. Komparative studier af norsk, svensk, tysk og eventuelt engelsk ret vil blive foretaget.

Skatteret:

Erik Olsen har primært arbejdet på en afhandling om hjemmelskravet i skatteretten. Formålet med dette arbejde er at medvirke til en afklaring af de problemstillinger, der knytter sig til spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger den fornødne hjemmel ved skattemyndighedernes afgørelser. Inden for skatteretten påkalder denne problematik sig særlig opmærksomhed. Dette skyldes dels den meget komplekse lovgivning på området, der ofte kan give anledning til tvivl om, hvorvidt skattemyndighederne har den fornødne hjemmel til en given afgørelse, dels at der er tale om et særligt ømtåleligt område, hvor det ikke sjældent drejer sig om betragtelige beløb, hvor selv små uklarheder kan føre til tvister. Projektet vil udover de rent skatteretlige problemer også komme til at berøre mere generelle forvaltningsretlige problemer. Ligeledes vil også egentlige statsforfatningsretlige problemer blive behandlet på grund af skatteudskrivningens særlige grundlovsmæssige stilling. Endvidere er der i samarbejde med Isi Foighel blevet arbejdet på et forskningsprojekt om »Fiktioner i skatteret«. Der arbejdes herudover med mere almene skatteforvaltningsmæssige problemstillinger, dels som led i hovedprojektet, dels i form af selvstændige projekter i mindre omfang. Endelig arbejdes der på færdiggørelsen af et kompendium til brug for kursusfaget »Skatteforvaltningsret«.

Folkeret og EF-ret:

Claus Gulmann har navnlig undersøgt den seneste udvikling inden for folkeretten, ikke mindst bestræbelserne på at skabe en »ny økonomisk verdensorden«.

Andre områder:

W. E. von Eyben har udarbejdet en ny udgave af Juridisk Ordbog og har afsluttet arbejdet vedrørende sædvanens, særligt desvetudoens retlige betydning.

Lars Nordskov Nielsen har forberedt en fremstilling af reglerne m.v. om folketingets ombudsmand.

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Claus Gulmann er redaktionssekretær for Nordisk Tidsskrift for International Ret og er redaktør for *Justitia*.

Lars Nordskov Nielsen er redaktør af tidsskriftet *Juristen*.

Andet:

Lars Nordskov Nielsen er formand for Erhvervsuddan-

nelsesrådet og Læringerådet, Indenrigsministeriets Hovedstadsrådskommission og Rådet for Større Færdelssikkerhed. Han er endvidere stedfortrædende forligsmand og medlem af Den dansk-svenske Barsebäckkomité.

Henning Skovgaard er medlem af Jurist- og Økonomforbundets Efteruddannelsesudvalg.

Flere medarbejdere har deltaget i Jurist- og Økonomforbundets efteruddannelseskurser: *Bo von Eyben* er leder af og lærer ved kurser om erstatning og forsikring, *W. E. von Eyben* har deltaget i kurser om miljøret og parts- og vidneafhøring, og *Finn Taksø-Jensen* har stået for tilrettelæggelse og ledelse af kurser om konkursret, tvangsauktion, akkord og udlæg. *Vibeke Vindeløv* er leder og lærer ved kurser for Københavns Kommunes lokaljurister i papirløse samlivsforhold og har afholdt foredrag om samme emne på Den sociale Højskole, København.

Publikationer:

- v. Eyben, Bo, 1982: Assurandør-Societetets fortolkning af dom om erstatningsniveauet ved invalideret diskutabel. – »Forsikring« s. 68-69.
- 1982: Bemærkning om pengeinstitutternes modregningsadgang. – UfR B s. 219-22.
- 1982: Kort replik om pengeinstitutters modregningsadgang. – UfR B s. 421-22.
- 1982: Kompensation for personskade I – Reformering af ulykkeskompensationen, 1098 sider (disputats under udgivelse, udkommer februar 1983).
- v. Eyben, W. E., 1982: Juridisk Ordbog, 5. udg.
- 1982: Tema med variationer (erindringsbog).
- Gulmann, Claus, 1982: Indlæg til FIDE kongres om EØF-traktatens art. 30 generelt.
- 1982: Indlæg til FIDE kongres om EØF-traktatens art. 30 og forbrugerretten.
- 1982: Nye EF-regler og domme i 1981. – UfR B s. 337-46 sammen med Jens Fejø.
- 1982: Svar til Georg Lett – Forhandlingsprincipper og præjudicielle EF-spørgsmål. – UfR B s. 312.
- 1982: EF og suveræniteten, foredrag ved Københavns Universitets Årsfest 25.11.1982.
- Lookofsky, Joseph, 1982: Om det Internationale Kontraktansvarsgrundlag. – UfR B s. 277-83.
- 1982: »Comparative Contract Law: Cases, Materials & Problems« (111 sider).
- Nielsen, Lars Nordskov, 1982: Borgernes krav til den offentlige forvaltning. – Nordisk Administrativ Tidsskrift 1983, nr. 1.
- 1982: Retsbeskyttelse i ankesystemerne. – Publikation fra Socialpolitisk Forening.
- Siesby, Erik, 1981: EF-konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser. –

- Juristen & Økonomen s. 133-36.
- 1982: Kommentarer til EF-konventionen om lovvalg i kontraktforhold. - Juristen & Økonomen s. 366-70.
 - 1982: Introduktion til den internationale privatrechts almindelige del og formueret, 200 sider.
- Taksø-Jensen, Finn, 1982: Kommenteret Retsplejelov, reglerne om tvangsauktion.
- 1982: Eksamensopgaver og øvelser, 120 sider.
 - 1982: Personnavne og Ægtefællebeskatning, 25 sider.

Gæster og rejser:

Bo von Eyben har afholdt foredrag i Forsikringsklubben om erstatning for personskade.

Claus Gulmann har deltaget i FIDE, Dublin, og i Den danske Europaforenings seminar om EØF-traktatens art. 30.

Lars Nordskov Nielsen har deltaget i Justitsministeriets seminar om politiets rolle i samfundet, marts 1982, Statens Informationstjenestes seminar om offentlig information, april 1982, Nordisk Administrativt Forbunds kongres i Helsingfors i august 1982, møde i dette forbunds norske afdeling i november 1982 og i Socialpolitisk Forenings konference om de socialretlige ankesystemer i november 1982. Han har endvidere medvirket ved en række kurser på den kommunale højskole.

Erik Olsen har deltaget i Samnordisk symposium om ideelle foreninger, Uppsala, og i 2. Nordiske forskerstuderendes møde for jurister i Lund.

Finn Taksø-Jensen og *Vibeke Vindeløv* har deltaget i Nordisk Råds Familieretskonference i Helsingør, maj 1982.

Bo von Eyben

4: Kriminalistisk Institut

Stab:

Professorer: Ulla Bondeson og Knud Waaben. Lektorer: Flemming Balvig, Vagn Greve, Berl Kutchinsky og Jørn Vestergaard. Seniorstipendiater: Henning Koch og Beth Grothe Nielsen. Kandidatstipendiater: Sysette Vinding Kruse og Britta Kyvsgaard. Forskningsstipendiater: Annalise Kongstad og Henrik Stevnsborg. Datalogisk konsulent: Niels Nielsen.

Eksterne lektorer: 2. Manuduktører: 13. Teknisk-administrativt personale: 6.

Indledning:

Instituttet dækker fagene strafferet og kriminologi. Medarbejdernes forskningsopgaver falder hovedsa-

geligt, men ikke udelukkende indenfor disse fagområder.

Strafferetten:

Strafferetten angår fastlæggelsen af det strafbares område samt brugen af strafferetlige sanktioner. Strafferetlig forskning vedrører fortolkning og analyse af straffeloven og af særlovgivningens straffebestemmelser. Fortolkningsvirksomheden sker blandt andet ud fra lovforarbejder samt retspraksis. Det undersøges hvordan de retsudøvende myndigheder anvender reglerne, når de skal afgøre hvorvidt en person har begået noget kriminelt og hvilken straf den pågældende i givet fald skal pålægges. Interessen kan også knytte sig til forholdene omkring straffuldbyrdelsen. Om denne indfaldsvinkel benyttes til tider betegnelsen kriminalpolitik, men dette udtryk har også en videre betydning, hvor det blandt andet omfatter de grundlæggende principper for kriminalisering. Strafferetlige studier kan også være af retshistorisk art, ligesom der kan foretages komparative undersøgelser af forskellige landes retstilstand på det strafferetlige område.

Kriminologi:

Kriminologi er studiet af kriminalitetens udbredelse, årsager og virkninger. Medens strafferetten beskæftiger sig med kriminalitet ud fra en juridisk synsvinkel anlægger den kriminologiske forskning en psykologisk, sociologisk eller socialpsykologisk synsvinkel. Kriminalitet er resultatet af et samspil mellem en række faktorer: individet (som det har udviklet sig blandt andet gennem opdragelsen), de små og store grupper, man vokser op i og lever i (f.eks. familie, kammerater, arbejdsplads, skole, bymiljø), den sociale position (bestemt især af uddannelse, erhverv og økonomi), love og andre regler, diverse institutioner (politi, domstole, fængsler, forsorg osv.), massemedierne (aviser og ugeblade, fjernsyn og film) og mange andre samfundsforhold. For at kunne beskrive, forstå og forklare kriminaliteten og hvilken rolle den spiller for borgerne i vort samfund er det derfor nødvendigt at studere andet og mere end blot de kriminelle handlinger og personer. Man må også inddrage alle de andre faktorer i samspillet. På samme måde må man studere kriminalitetens virkninger ikke blot på ofrene for kriminalitet, men også på de kriminelle selv og deres familier og på dem der ikke direkte er indblandet. Kriminologer nøjes ikke med at søge at konstatere hvorledes tingene forholder sig. Det hører også til deres opgave at søge at forudsige hvorledes tingene kan udvikle sig og at fremsætte begrundede forslag til løsning af aktuelle kriminalitetsproblemer. Først og fremmest interesserer man sig naturligvis for måder til bekæmpelse af kriminali-

tet (kriminalprævention). Et væsentlig led heri er at bidrage med forskningsresultater til den stadige åjourføring og revision af lovgivningen på det strafferetlige område.

Forskningsvirksomhed:

Flemming Balvig har afsluttet to omfattende kriminologiske undersøgelser, en undersøgelse af børne- og ungdomskriminalitet og en analyse af tyverier i Danmark.

Undersøgelsen af børne- og ungdomskriminalitet er foretaget i en omegnskommune til København. Det primære har været et såkaldt selvrporteringsstudie, hvor alle unge i 8. klasse i kommunen udfyldte et større spørgeskema, der dels omhandlede begået kriminalitet, dels spørgsmål om fritidsforhold, familieforhold, skoleforhold m.v.

Analysen af tyverierne i Danmark er dels baseret på repræsentative befolkningsudsnits udsagn om, hvorvidt de har været udsat for tyverier eller ej, dels på studier af politiregistrerede tyverier.

Herudover har Balvig i samarbejdet med Henning Friis, Jacques Blum og Laurits Lauritsen påbegyndt et fremtidsstudie, der har som formål at prognosticere kvantitative og kvalitative ændringer i sociale afvigelser inden for de kommende 10-20 år. Dette projekt er oprindeligt initieret af og finansieres af Egmont Fonden.

Ulla Bondesons forskning omfatter både almene kriminologiske, kriminalpolitiske og rettsociologiske problemer. I disse grænseområder arbejder hun bl.a. med et projekt om straffens virkninger. Undersøgelsen »Fången i fængsamhället« følges således op med recidivoplysninger om ca. 1.000 tidligere interviewede indsatte. Disse oplysninger er indsamlet over en 10 års periode og kompletteres med tilgængelige registerdata af socio-økonomisk karakter. Formålet er at studere om den tidligere observerede prisonisering (specielt kriminalisering på anstalt) har nogen betydning for den senere samfundstilpasning, og hvilke andre faktorer som kan påvirke tilbagefaldet (med støtte fra Länsförsäkringsbolagens forskningsnämnd og Brottsförebyggande rådet).

På det rettsociologiske område har Bondeson flere empiriske og teoretiske studier i gang. Hun har udført interviewundersøgelser omkring den almene retsbevidsthed, både gennem personlige interviews og enquete. Såvel et repræsentativt udvalg af Malmös befolkning som et landsgennemsnit er blevet interviewet. En global beskrivelse af de retlige forestillinger og holdninger tilstræbes. Opfattelsen af den almene retsbevidsthed siges at være en legal fiktion. Forskellige determinanter af social, økonomisk og erfaringsmæssig karakter til den varierende struktur af retsbevidsthed udforskes.

Et sammenlignende studium af dommeres retsbevidsthed foretages parallelt hermed. Dommerne interviewes dels om deres egne retlige forestillinger, dels om deres opfattelse af befolkningens forestillinger i tilsvarende spørgsmål (med tidligere støtte fra Riksbankens jubilæumsfond).

På sanktionsområdet arbejdes med et projekt om variationer i domstolspraksis, hvilket omfatter såvel sanktionsvalg som strafudmåling for forskellige forbrydelser ved samtlige svenske byretter, idet de enkelte domstole holdes konstant. Der gøres også forsøg med at forklare de variationer, som kan observeres dels mellem enkelte underretter, dels mellem forskellige landsretsområder (med støtte fra Statens samfundsvidenskabelige forskningsråd).

Vagn Greve har ved udgangen af 1982 afsluttet nogle mindre arbejder vedrørende forsætskravets plads inden for strafferetten (under trykning i festskrift til Hans Thornstedt), en kommentar til politilovene m.m. (under trykning i Karnovs lovsamling) og en engelsksproget introduktion til dansk strafferet (under trykning ved Direktoratet for Kriminalforsorgen – sammen med Ole Ingstrup, Sv. Gram Jensen og Martin Spencer). Hans forskning faldt på dette tidspunkt især indenfor to områder. For det første havde han begyndt en gennemgribende revision af den tidligere udgivne kommentar til straffelovens specielle del for Juristforbundets forlag (sammen med Bent Unmack Larsen og Per Lindegaard). For det andet fortsatte han sine studier af fiskalstrafferetten. Det er den del af strafferetten, der handler om de regler, der beskytter de offentlige kassers indtægter i form af skatter, told og afgifter. Der er tale om et juridisk område af største praktiske og politiske betydning. Til trods for dette har det aldrig været behandlet samlet. Formålet er dels at give en relativt indgående beskrivelse af gældende ret, dels at sammenligne enkeltreglerne inden for de nævnte områder med hinanden og med de regler der gælder i den såkaldte almindelige strafferet. Ved årets afslutning var et afsnit, der behandler 1700-tallet, færdigt til udsendelse i instituttets stencilserie. I løbet af 1983 forventes fremstillingen at nå frem til nutiden.

Berl Kutchinsky's forskning vedrører såvel alment kriminologiske som kriminalpolitiske, rettsociologiske og retspsykologiske områder. På det kriminologiske område har han især foretaget en serie undersøgelser over seksualkriminaliteten i Danmark med henblik på forståelse og forklaring af det stærke fald der har været i denne kriminalitetsart i løbet af 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne. Nedgangen, der visse steder når helt op på 80 % i løbet af 10 år, er særlig påfaldende fordi praktisk taget al anden kriminalitet netop er steget kraftigt i samme periode. Hvis man kan finde en fornuftig forklaring på dette forløb, kan disse erfaringer muligvis anvendes i be-

stræbelser på at mindske kriminaliteten på andre områder. Undersøgelserne viser at der formentlig skal flere forskellige typer af forklaring til: visse mildere former for uterlighed (blufærdighedskrænkelse) begås sikkert stadigvæk, måske endog i samme grad som tidligere, men da de stadigt sjældnere anmeldes til politiet resulterer det i et fald i kriminalstatistikken. Ved andre typer, f.eks. uterlighed overfor småbørn, er der tale om en helt reel nedgang, der formentlig skyldes, at folk der måske ellers kunne være blevet »børnelokkere« har kunnet få deres seksualbehov tilfredsstillet på anden måde, især gennem brug af pornografi.

I det omfang det af tekniske grunde har været muligt (kun få lande har pålidelige kriminalstatistikker), er undersøgelserne over seksualkriminalitet udvidet til også at omfatte internationale sammenligninger. Af særlig interesse er, at en markant nedgang i antallet af anmeldte sædelighedsforbrydelser over for små børn også er iagttaget i Vesttyskland – også der er nedgangen (på ca. 60 %) tidsmæssigt præcis sammenfaldende med den øgede og stort set legale adgang til pornografi, der i Forbundsrepublikken begyndte i 1973. Faldet i uterlighed over for småbørn i BRD er så meget mere påfaldende som alle andre former for seksualkriminalitet i Forbundsrepublikken i samme periode enten har været uændret (fx voldtægt) eller kun svagt faldende. Der er endvidere for en række landes vedkommende foretaget en sammenligning af udviklingen mht. anmeldelsestallene for hhv. sexuel vold (voldtægt) og ikke-sexuel vold. Mens der i alle de undersøgte lande er sket en temmelig markant stigning i anmeldelsestallene for ikke-sexuel vold, er der en betydelig variation mht. voldtægt: I en del lande ligger voldtægts-tallene forbløffende stabilt, i andre er der et stærkt fluktuerende forløb, og endelig er der et par lande, hvor voldtægtstallene følger præcis den samme udvikling som den ikke-sexuelle vold.

På det kriminalpolitiske område har Kutchinsky især beskæftiget sig med mulighederne for og virkningerne af afkriminalisering. Hvorledes og hvorfor opstår behovet for at fjerne visse paragraffer fra straffelovene? Hvilken indflydelse har almindelige menneskers retsopfattelser på afkriminaliseringsprocessen? Hvorledes virker afkriminaliseringen i det hele taget? Er der grænser for hvor langt afkriminaliseringen kan gå uden at f.eks. ofre eller potentielle ofre griber til selv-tægt? Og hvorledes virker afkriminaliseringen på borgernes handlinger, det være sig selv de tidligere kriminaliserende handlinger eller hermed beslægtede handlinger, der fortsat er kriminelle? Udredningen af disse og mange andre problemer i forbindelse med afkriminalisering foretages hovedsagelig på grundlag af en vurdering og sammenfatning af praktiske erfaringer og undersøgelser fra mange lande. Resultaterne benyttes i første omgang

i forbindelse med Kutchinsky's deltagelse i en afkriminaliseringskommission under Europarådet. Denne kommission har allerede afgivet betænkning om afkriminaliseringens almene problemer og om de problemer der specielt knytter sig til afkriminalisering af visse former for berigelseskriminalitet. Under udarbejdelse er en betænkning der særlig omhandler afkriminalisering i relation til sexuel adfærd. Blandt de emner der tages op til indgående behandling er homosexualitet, der fortsat er kriminaliseret i visse medlemslande, samt problemer vedrørende »den seksuelle lavalder«, der varierer stærkt fra land til land, ligesom der som oftest (men ikke i Danmark) er en højere »lavalder« for homoseksuelle end for heteroseksuelle forhold.

Under udarbejdelse er en fortsættelse af den i 1981 (sammen med W. E. von Eyben) udgivne forskningsrapport/lærebog om »Parts- og vidneafhøring«. Det næste bind vil komme til at omhandle retssagens psykologiske, socialpsykologiske, sociologiske og politiske aspekter. Herunder vil specielle afhøringsproblemer blive belyst (fx afhøring af børn), ligesom retssagen i højere grad vil blive anskuet i relation til retssystemet og samfundet som helhed.

Beth Grothe Nielsen har i forbindelse med sit projekt om unge lovovertrædere arbejdet med en analyse af kollisionen mellem den strafferetlige og den socialretlige ideologi, for så vidt angår behandlingen af lovovertrædere under 18 år. Hun har endvidere foretaget en undersøgelse af regler og praksis omkring lovovertrædere under den kriminelle lavalder. Undersøgelsen viser bl.a., at der på flere områder ikke eksisterer regler, hvorfor praksis varierer fra politikreds til politikreds. Desuden er der fokuseret på politiets registrering i efterforskningsregisteret af handlinger, foretaget af børn under 15 år. En artikel herom er under publicering i tidsskriftet *Juristen*.

Med støtte fra Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi har *Beth Grothe Nielsen* sammen med *Annalise Kongstad* iværksat et projekt om forældres vold mod deres børn. Foreløbig har hun indsamlet og analyseret domme afsagt siden 1. januar 1979. Retspraksis i almindelighed og revselsrettens grænser i særdeleshed beskrives på dette grundlag. På basis af indsamlet materiale fra udvalgte politikredse er det planen også at belyse anmeldelsespraksis, politiets behandling af anmeldelser og anklagemyndighedens afgørelse af tiltalingspåstanden. Desuden vil der blive foretaget en kriminologisk/kriminografisk analyse af materialet. Denne vil fortrinsvis blive udført af *Annalise Kongstad*.

Sysette Vinding Kruse arbejder med en undersøgelse af det objektive strafansvar og herunder strafansvaret for kollektive enheder.

Af hensyn til afgrænsningen af det objektive straf-

ansvar indeholder undersøgelsen et selvstændigt afsnit om uagtsomhedsansvaret, herunder specielt et afsnit om uagtsomhedsansvaret for erhvervsledere, spørgsmål om specialsubjekters betydning i særlov-givningen og delegationsproblemer.

Det objektive strafansvar vil blive belyst ved en gennemgang af praksis på udvalgte, vigtige områder, toldlovgivningen, arbejdsmiljølovgivningen og landbrugslovgivningen. Undersøgelsen vil omfatte en stillingtagen til det objektive strafansvars hensigtsmæssighed i forhold til andre former for styringsmidler samt en stillingtagen til nødvendigheden af strafansvaret for kollektive enheder også i forhold til problemet med hensyn til bekæmpelse af økonomisk kriminalitet. Undersøgelsen vil endvidere omfatte specialproblemer i forbindelse med fortolkningen og udstrækningen af det objektive strafansvar. Undersøgelsen er af komparativ art, dog med særligt henblik på de nordiske lande. Undersøgelsen ventes afsluttet i løbet af foråret 1983.

Britta Kyvsgaard er i færd med gennemførelsen af en undersøgelse om unges livsmåde og kriminalitet. Det er en undersøgelse, der primært er baseret på deltagende observation og interviews. Frem til sommeren 1982 har Britta Kyvsgaard indsamlet data til projektet, blandt andet gennem at have opholdt sig i en nyere forstadsbebyggelse til København i et år. I efteråret 1982 er bearbejdningen af data påbegyndt. Denne proces fortsætter sammen med rapporteringen i 1983.

Jørn Vestergaard arbejder blandt andet med et større projekt vedrørende straffastsættelse og udviklingen på sanktionsområdet. Der henvises til redegørelsen i årbogen for 1981.

Knud Waaben arbejder blandt andet med udgivelsen af de strafferetlige lærebøger i nye udgaver.

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Ulla Bondeson er medlem af redaktionen af »Révue Internationale de Criminologie et Police Technique«.

Vagn Greve er hovedredaktør for »Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab«.

Berl Kutchinsky er medlem af redaktionerne af »Victimology«, »Scandinavian Studies in Criminology«, »International Journal of the Sociology of Law« og »Nordisk Sexologi«.

Andet:

Flemming Balvig er medlem af Udvalget vedrørende kriminologisk og kriminalpolitisk forskning, Statens samfundsvidenskabelige forskningsråd samt af Dan-

marks Statistiks Kriminalstatistikudvalg og den af denne nedsatte arbejdsgruppe.

Ulla Bondeson er medlem af Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi, Justitsministeriets kriminalpolitiske forskningsudvalg, Udvalget vedrørende kriminologisk og kriminalpolitisk forskning, Statens samfundsvidenskabelige forskningsråd, Svenska kriminalistforeningens styrelse, Board of Research Committee for the Sociology of Deviance and Social Control, International Sociological Association, Commission Scientifique et Conseil de Direction (secrétaire général adjoint), Société Internationale de Criminologie og Select Committee of Experts on the Relationship between the Public and Crime Policy, Council of Europe.

Vagn Greve er næstformand i Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi, formand for justitsministeriets kriminalpolitiske forskningsgruppe og medlem af justitsministeriets kriminalpolitiske udvalg, justitsministeriets udvalg vedrørende økonomisk kriminalitet, Danmarks Statistiks udvalg vedrørende den grønlandske kriminalstatistik, Det kriminalpræventive råd.

Britta Kyvsgaard har i perioden været kontaktskriver for Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi.

Jørn Vestergaard er medlem af justitsministeriets arbejdsgruppe vedrørende forsøget med samfundstjeneste, medlem af bestyrelsen i Dansk Retspolitisk Forening og medlem af styringsgruppen i Komiteen vedrørende politiet og sociale uroligheder.

Knud Waaben er formand for straffelovrådet.

Publikationer:

Balvig, Flemming, 1982: Risikoen for tyveri i forbindelse med at bo i Danmark. – Studier over tyveriforbrydelsen IV, Justitsministeriet, Forskningsrapport Nr. 20, 52 s.

– 1982: Crime and Criminal Policy in a Pragmatic Society: The Case of Denmark and Christiania, 1960-1975. – International Journal of the Sociology of Law, Vol. 10, No. 1, pp. 9-29.

– 1982: Ungdomskriminalitet – med særlig henblik på retssystemets udvælgelsesmekanismer. – Årsberetning for Kriminalistisk Institut 1981, Kriminalistisk Instituts Stencilserie Nr. 18, pp. 33-48.

– 1982: Johnny Olsen, 15 år. – Det Kriminalpræventive Råd, Notat nr. 6, 17 s.

– 1982: Nogle oplysninger om tyverier fra boligen. – KF-Bladet, Nr. 8, pp. 168-70.

– 1982: En kort orientering om en undersøgelse af børne- og ungdomskriminalitet i Gladsaxe kommune. – Kriminalistisk Institut, 6 s.

– 1982: Hvor stjæles cyklerne? – Cyklister, Nr. 6, pp. 6-7.

– 1982: Kriminalitet i et fremtidsperspektiv. – Sym-

- posium om sociale afvigelser, Egmont Fondens Fremtidsstudie, 12 s.
- 1982: Ung i Værebros. - Kriminalistisk Institut, 12 s.
 - 1982: Risikoen for tyveri i forbindelse med at færdes i Danmark. - Studier over tyveriforbrydelsen V, Justitsministeriet, Forskningsrapport Nr. 22, 139 s.
- Bondeson, Ulla, 1982: The role of research in defining the component groups of the population and determining their attitudes towards a crime policy aimed at developing alternatives to imprisonment. - In Participation with the Public in Crime Policy, Council of Europe, Strasbourg pp. 57-61.
- 1982: Criminal care at liberty. - In Scandinavian-Polish Workmeeting, Scandinavian Research Council of Criminology, pp. 190-202.
 - 1982: Rättsmedvetandet hos allmänhet och domare. - I Kriminalpolitisk kontaktseminar, Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi, pp. 102-18.
 - 1982: Förhållandet mellan de straffrättsliga preventionsteorierna. Lov og frihet, Festskrift til Johs. Andenaes, Oslo, pp. 55-65.
- Greve, Vagn, 1982: Strafansvar (med Ole Ingstrup og Sv. Gram Jensen). Juristforbundets forlag.
- 1982: Om hjemmelen for administrative straffebestemmelser. I Lov og frihet, Festskrift til Johs. Andenaes, Oslo.
- Kyvsgaard, Britta, 1982: Invalidepension og kriminalitet. - Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab, pp. 93-106.
- 1982: Crime, Punishment and Social Structure. - In Scandinavian-Polish Workmeeting, Scandinavian Research Council for Criminology, pp. 4-24.
 - 1982: Kommentar til voldtægtsdebatten, - Kriminalpolitik, Nr. 6, pp. 14-18.
 - 1982: Ole, Johnny og Glistrup, - Kriminalpolitik, Nr. 1, 1982, pp. 10-13.
 - 1982: Undersøgelsens baggrund, metode, dataindsamlingens gennemførelse, bearbejdning m.v. - Kriminalistisk Institut, 48 s.
- Nielsen, Beth Grothe, 1982: Letfærdige Qvindfolk - om Gisle Nielsdatter og andre barnemordersker, - Forlaget Delta, 235 s.
- 1982: Vorder noget letfærdigt Qvindfolk med Barn ... - Om ugifte kvinders strafbare børneavl, - Forum for Kvindeforskning Nr. 1, pp. 14-23 og Årsberetning for Kriminalistisk Institut 1981, Kriminalistisk Instituts stencilserie Nr. 18.
 - 1982: En barnefødsel i Helgenæs præstegård, Historisk Aarboeg fra Randers Amt pp. 24-27.
 - 1982: Samtykke til anbringelse af børn og unge uden for hjemmet, - Juristen pp. 25-38.
 - 1982: Forældres ret til vold, Tidsskrift for Sygeplejersker, nr. 49.
- Vestergaard, Jørn, 1982: Materialesamling i Specialstrafferet (fiskalstrafferet, ansvarsproblemer og sanktioner), hæfte 1 og 2.
- 1982: The Police and Large-Scale Social Disturbance. - Paper for the 2nd Annual Meeting of European Conference on Critical Legal Studies, (med Jørgen Jepsen).
- Waaben, Knud, 1982: Stephan Hurwitz 20. juni 1901 - 22. januar 1981. - Årbog for Københavns Universitet 1981, pp. 14-17.
- 1982: Criminal Law. - i Danish Law, A General Survey, Bernhard Gomard, Hans Gammeltoft-Hansen og Allan Phillip (eds.), Copenhagen, pp. 351-66.
 - 1982: Nyere domme om dolus eventualis. - I Lov og frihet, Festskrift til Johs. Andenaes, Oslo, pp. 401-10.
- Gæster og rejser:*
- Udenlandske stipendiater: Ragheiður Bragadottir, Universitetet i Reykjavik, Signe Kastberg, Columbia University, Eve-Marie Marchaud, Université du Montreal, Elaine Schechter, Columbia University.
- Ulla Bondeson har været visiting scholar ved Department of Sociology, University of California, Santa Barbara.
- Med delvis støtte fra Det samfundsvidenskabelige Forskningsråd har Berl Kutchinsky tilbragt månederne oktober-november i Cambridge, England, som Visiting Fellow ved Institute of Criminology. Det primære formål var færdiggørelse af afhandlingen »Law, Pornography and Crime: The Danish Experience«.

Jørn Vestergaard

Statsvidenskab:**I: Økonomisk Institut***Stab:*

Professorer: Ellen Andersen, Sven Danø, Hector Estrup (orlov), Birgit Grodal, Erik Gørtz, Svend Aage Hansen, P. Nørregaard Rasmussen, Niels Thygesen, Karl Vind og Anders Ølgaard. Lektorer: Michael Blad, Poul Buch-Hansen, Jørgen Peter Christensen, Jørgen Estrup, Christian Groth, Y. P. Gupta, Christian Hjorth-Andersen, Hans Keiding, Carsten Koch (orlov), Niels Kærgård, Jørgen Birk Mortensen, Axel Mossin, Peter Erling Nielsen, Gunnar Persson, Peter Mark Pruzan, Torben Warnich-Hansen og Hans Aage. Docent: Frode Terkelsen. Adjunkter: Niels-Henrik Torp (vikar) og Thorbjørn Waagestein. Senorstipendiat: Troels Østergaard Sørensen. Kandidatstipendiat: Esben Dalgaard, Bodil Olai Hansen, Leif Hasager, Carsten Kowalczyk, Flemming Møller, Lars Tyge Nielsen, Frederik Pitzner-Jørgensen, Inge Røpke, Peter Skott, Peter Birch Sørensen og Tage Vosbein. Forskningsstipendiat: Tom Hefting, Jan Hendeliowitz, Søren Bo Nielsen og Lars Otto.

Teknisk-administrativt personale: 9.

Nærværende beretning rapporterer om medarbejdernes forskningsmæssige aktiviteter m.m. Det vil ses, at undervisningsmæssig og forskningsmæssig aktivitet ikke er helt nemt at adskille. Vi kan i denne forbindelse pege på medarbejdernes vejledningsopgaver i forbindelse med licentiat- og kandidatstudiet. I et vist omfang kan man derfor betragte de kandidatstuderendes store specialopgaver som hørende under instituttets aktivitetsområde, og en oversigt over disse opgaver er derfor indføjet i nærværende rapport. Licentiatstudiet er en forskningsuddannelse, der forventes at have betydning for forskningsrekruteringen til Københavns Universitet og andre højere læreanstalter, hvor der undervises i økonomi, samt i forskningslignende stillinger uden for universitetet. Der er p.t. immatrikuleret 10 kandidater ved lic.-studiet.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsaktivitet spænder over så bredt et område, at det kan være vanskeligt at sammenfatte disse aktiviteter i en fælles karakteristik, selv om et fælles udgangspunkt er økonomisk teori. En kort karakteristik af vigtige forskningsområder, der dyrkes på instituttet, er givet som indledning til en omtale af de af instituttets medarbejdere, som naturligt kan rubriceres under en sådan karakteristik. Det drejer sig om følgende grupper:

mikroteori og generel ligevægtsteori
driftsøkonomi og operationsanalyse
planlægning
pengeteori og pengepolitik
politisk økonomi
vækst, fordeling og inflation
økonometri og empirisk økonomi
anvendt økonomi
energiøkonomi

En række af instituttets medarbejdere har ikke naturligt kunnet rubriceres i disse grupper, men det er da også for disse medarbejders vedkommende karakteristisk, at tidligere tiders stærkt individualiserede forskning heller ikke dækker deres aktivitet. En række af dem har således stærkt udadrettede aktiviteter, bl.a. i forbindelse med deltagelse i udvalg og udredningsarbejde.

En mere udførlig beskrivelse af forskningsaktiviteter de senere år findes i »Forskningsrapporter 75/76, 76/77, 77/78, 78/79, 1980 og 1981« udgivet af Det samfundsvidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet.

Mikroteori og generel ligevægtsteori:

(Michael C. Blad (indtil 31/12-82), Esben Dalgaard, Birgit Grodal, Bodil Olai Hansen, Leif Hasager, Hans Keiding, Carsten Kowalczyk, Jørgen Birk Mortensen, Axel Mossin, Lars Tyge Nielsen, Frode Terkelsen og Karl Vind).

Mikrogruppens primære forskningsområde er det økonomiske samspil mellem økonomiens agenter i forskellige institutionelle rammer. De grundlæggende problemstillinger er her, dels hvilke egenskaber der følger af et konkret sæt af institutioner, dels hvorledes økonomiens institutioner skal tilpasses, således at resultaterne af agenternes adfærd opfylder specificerede krav med hensyn til effektivitet, optimalitet o.s.v.

Foruden disse områder har mikrogruppen traditionelt et sekundært forskningsområde, idet der forskes i matematiske aspekter af økonomisk teori i almindelighed. På dette område kan især nævnes undersøgelser af forudsætningerne for de specielle funktionsformer for nytte- og produktionsfunktioner, der benyttes i bl.a. efterspørgsels- og porteføljevalgteorien.

Michael C. Blad har som Fulbright fellow ved University of California, Berkeley, arbejdet med en beskrivelse af arbejdsløshed i en økonomi med tekniske fremskridt inden for en uligevægtsmodel med produktionseksternaliteter og offentlige goder. Desuden har han afsluttet sit fællesprojekt med H. Keiding omkring en generel sætning for eksistens af ligevægte i »store økonomier«.

Esbén Dalgaard har arbejdet med problemer omkring finanspolitikens effektivitet i fastprismodeller for det helt korte sigt, med virkningen af finansiering af udgiftsforøgelser gennem udstedelse af indenlandske statsobligationer, på multiplikatorenes størrelse på mellemlang sigt samt med et projekt vedrørende dynamisering af fastprismodeller.

Birgit Grodal har arbejdet med modeller for ufuldstændig konkurrence samt med topologier på økonomier. I forlængelse af sit tidligere arbejde har hun i økonomier, hvor virksomhederne påvirker priserne, arbejdet med andre kriterier for virksomhedernes valg af produktionsplaner end maksimering af profitten, f.eks. kriterier afledt af ejernes præferencerelationer på forbrugsplanerne.

Desuden har hun, i forlængelse af de senere års nye eksistenssætninger for Walras ligevægte med bl.a. svagere kontinuitetsforudsætninger på præferencerne, defineret en topologi på disse præferencerelationer, således at Walras korrespondancen stadig er opad halvkontinueret.

Bodil Olai Hansen har arbejdet med efficiensbetingelser i modeller med uendelig tidshorizont, herunder specielt de såkaldte generationsmodeller.

Leif Hasager har arbejdet med en licentiatafhandling om planlægning. Afhandlingen kommer til at indeholde bl.a. en behandling af planlægningsteori ud fra et systemteoretisk udgangspunkt, social choice-teori og spørgsmålet om planlægningens efficiens. De omtalte problemstillinger belyses med eksempler bl.a. fra Frankrig og Tjekkosllovakiet. Derudover har han arbejdet med at indføre ubestemthed i forbrugernes handlinger på markedet på basis af fuzzy præferencerelationer, samt med tjekkisk økonomi i almindelighed.

Hans Keiding har beskæftiget sig med (1) problemer omkring hierarkiske beslutningsprocedurer og simple spil, (2) undersøgelse af generelle økonomiske ligevægte i situationer, hvor prismekanismen ikke er tilstrækkelig til at skabe lighed mellem udbud og efterspørgsel, (3) (i samarbejde med Anders Borglin, Lunds Universitet) optimalitetsproblemer i såkaldte generationsmodeller til belysning af allokering og produktion i fremtiden, (4) (i samarbejde med Lars Thorlund-Petersen, Norges Handelshøjskole, Bergen) løsningsbegreber i kooperative spil.

Carsten Kowalczyk har påbegyndt et Ph. D.-studium i Rochester, U.S.A.

Jørgen Birk Mortensen har arbejdet med vækst- og kapitalteoretiske problemstillinger, herunder skrevet en oversigtsartikel over udviklingen i kapitalteori, som er fremkommet i Nationaløkonomisk Tidsskrift. Endvidere har han arbejdet med en række emner inden for energiøkonomi og er ved at afslutte et projekt, der behandler de økonomiske aspekter af lokal energiplanlægning.

Axel Mossin har arbejdet med et projekt, der be-

handler dansk økonomi i international konkurrence, herunder en afklaring af begrebet international konkurrenceevne samt nogle empiriske undersøgelser af dansk økonomis konkurrenceresultater. Desuden har han arbejdet med en grundvidenskabelig analyse af strukturen i økonomisk adfærd og af, hvordan økonomiske samfund fungerer.

Lars Tyge Nielsen har fortsat sit Ph. D.-studium ved Harvard University.

Frode Terkelsen har arbejdet med matematiske emner, der anvendes i økonomisk teori. F.eks. har han arbejdet med at systematisere nogle løsningsmetoder for differentiaalligninger og er ved at udarbejde en fremstilling af teorien om den dominerende egenværddi for ikke-negative matricer.

Karl Vind har fortsat sit arbejde med at undersøge institutioner i generel ligevægtsteori. Inden for dette område er en del nye resultater opnået. Karl Vind har indtil 1/8 opholdt sig ved University of California, Berkeley.

Driftsøkonomi og operationsanalyse:

(Sven Danø, Peter Mark Pruzan og Thorbjørn Waagstein).

Traditionelt drejer driftsøkonomien sig om den enkelte virksomheds økonomiske problemer og forskellige metoder til at løse dem. Driftsøkonomien formulerer gerne problemerne som optimeringsproblemer, hvor det i en given problemsituation gælder om at finde de for virksomheden fordelagtigste handlingsstrategier. Driftsøkonomien leder derfor frem til et studium af økonomiske optimeringsproblemer i al almindelighed, til undersøgelse af deres matematiske formulering, deres struktur, typificering og deres løsninger og gyldighedsområder for løsninger. Læren om økonomiske optimeringsproblemer betegnes hyppigst operationsanalyse. Driftsøkonomiske og operationsanalytiske undersøgelser udgør kun en mindre del af instituttets samlede forskning, men fagene er af betydning for helhedsbilledet, fordi driftsøkonomi er en vigtig økonomisk specialdisciplin, og fordi driftsøkonomi og operationsanalyse kan være til stor hjælp ved mangfoldige typer af økonomiske undersøgelser, der ikke netop behøver at have virksomheden til genstand, således som den klassiske driftsøkonomi har det. Driftsøkonomi og operationsanalyse kan give redskaber til undersøgelser af f.eks. den offentlige sektor, regionalplanlægning, sektorplanlægning eller virksomhederne i en socialistisk økonomi.

Sven Danø har arbejdet med en lærebog i investeringsplanlægning.

Peter Mark Pruzan har foreløbigt afsluttet sit synsarbejde omkring lokaliseringproblemer ved forsvaret af en doktorafhandling med titlen »Locational Decisions and Discrete Optimization«.

Planlægning:

(Hans Keiding og Peter Mark Pruzan).

Planlægning kan betragtes som en systematisk aktivitet, hvis formål er at bidrage til måleopfyldelse i et system. Planlægningsteori kan bidrage til at strukturere planlægningsproblemer på en måde, der er nyttig i såvel videregående teoretiske overvejelser som ved praktisk planlægningsarbejde.

Hans Keiding og *Peter Mark Pruzan* har arbejdet med en række problemstillinger vedrørende forholdet mellem optimalitet af effizienz i multikriteriebeslutningsproblemer. De har endvidere påbegyndt et udviklingsarbejde omkring en lærebog i planlægningsteori. Dette arbejde tager udgangspunkt i generel systemteori og såvel de substantivte som de procedurelle aspekter af beslutningstagen i organisationer. Hermed spiller begreber som multikriterieanalyse, multiniveauplanlægning, konflikt og teknologi vigtige roller, og planlægning opfattes som en tværfaglig aktivitet, som afviger væsentligt fra eksisterende, forenklede modeller af økonomisk rationalitet.

Penge teori og pengepolitik – herunder international monetær økonomi:

(Peter Erling Nielsen og Niels Thygesen).

Økonomisk Instituts monetære gruppe har arbejdet med monetær makroteori, pengepolitik – herunder sammenhængen mellem finans- og pengepolitik – og spørgsmål omkring international tilpasning, herunder navnlig valutaforhold.

Peter Erling Nielsen har til brug for undervisningen i faget kreditvæsen udarbejdet og revideret en række forelæsningsnoter over emner inden for områderne monetær makroteori og komparativ pengepolitik.

Han har arbejdet med generelle økonomisk-politiske emner, men den væsentligste arbejdsindsats er lagt i arbejdet med penge- og statsgældspolitik. Han har (i et vist omfang sammen med Flemming Dalby Jensen, jfr. publikationsoversigten) arbejdet videre med en oversigt over den danske pengepolitiske udvikling siden 1969 og med problemstillinger i indværende årti; desuden har han påbegyndt en undersøgelse af samspillet mellem skattesatser, inflation og rente. Det sidste har relation til hans interesse for statsgældspolitikken, hvor han udover færdiggørelsen af et par mindre skriftlige arbejder har koncentreret sig om litteraturstudier af spørgsmål omkring skattediskontering, crowding out og debt management policy.

Niels Thygesen arbejder med pengepolitiske og udenrigsøkonomiske emner. Hans hovedinteresse er de internationale økonomiske sammenhænge og behovet for økonomisk-politisk koordination inden for EF og mellem Vesteuropa og USA.

Som Senior Research Fellow er *Niels Thygesen* tilknyttet et større forskningsprojekt inden for denne emnekreds ved Centre for European Policy Studies på universitetet i Louvain-la-Neuve, Belgien, hvor han i samarbejde med professor Robert Triffin og økonomer fra europæiske centralbanker og internationale institutioner analyserer karakteren af de bånd, som de seneste års blanding af flydende valutakurser (over for især dollar og sterling) og faste, men justerbare kurser inden for EMS har lagt på de europæiske landes pengepolitik, herunder navnlig kravene om at undlade sterilisering af likviditetsvirkningen af de interventioner, som centralbankerne foretager på valutamarkedene.

Et særligt problem i denne sammenhæng er, i hvilket omfang der sker forskydninger i efterspørgslen efter de vigtigere nationale valutaer over landegrænserne som følge af ændringer i præferencerne for internationale reserveaktiver som dollar, DM, sterling m.m. Det er en udbredt opfattelse, at sådanne ændringer har bidraget til at destabilisere valutakurserne i de senere år. Nogle foreløbige overvejelser herom er indeholdt i *Niels Thygesens* bidrag til en bog redigeret af Royal Institute of International Affairs, London, om årsagerne til international finansiell ustabilitet og i et diskussionsindlæg ved en af International Monetary Fund arrangeret konference i marts 1983 om mulighederne for gennem større anvendelse af sammensatte reserveaktiver (SDR og ECU) at stabilisere det internationale monetære system.

Som videnskabelig rådgiver for Danmarks Nationalbank har *Niels Thygesen* bl.a. til opgave at følge nye pengepolitiske initiativer i andre lande, og han arbejder i denne sammenhæng især med nye tendenser i anvendelsen af monetære måltal i USA, UK og Tyskland. Han har endvidere interesseret sig for udviklingen i offentlige budgetunderskud og deres finansiering i en række industrilande.

Som medarrangør af en offentlig forelæsningsrække om udviklingen i EFs økonomiske og politiske samarbejde i 1980'erne arbejder *Niels Thygesen* endelig med en karakteristik af spillerummet for en mere selvstændig og koordineret økonomisk politik i EF i de nærmest forestående år.

Politisk økonomi:

(Christian Groth, Carsten Koch (indtil 1.10.82), Gunnar Persson, Peter Skott, Tage Vosbein, Thorbjørn Waagstein og Hans Aage).

Gruppens forskningsområde kan karakteriseres som samspillet mellem økonomiske og politiske mekanismer i forskellige samfundssystemer. Herunder er der arbejdet med teorier om fordeling og konjunkturbælgelser og med arbejdsmarkeds- og socialpolitisk teori. En del af gruppen har arbejdet med teorier om

betingelser for og konsekvenser af den tekniske udvikling. Flere medlemmer arbejder med teorihistoriske og med videnskabsteoretiske problemstillinger i relation til økonomisk teori.

Christian Groth har fortsat sit arbejde med et projekt om måder, hvorpå teknologiske ændringer kan repræsenteres i input-output modeller af von Neumann-type og undersøgelse af virkninger af teknologiske ændringer belyst ud fra denne modeltype. Problemstillingen går ud på at undersøge, om man kan generalisere nogle resultater om virkningen på forskellige økonomiske variable af teknologiske ændringer fra de traditionelle input-output modeller til den mere generelle og empirisk fleksible modeltype, som von Neumann-modellerne repræsenterer.

Et andet igangværende projekt, hvis sigte ligeledes er teoretisk, drejer sig om en dynamisk makromodel til belysning af opsparring og formuefordeling i en voksende »corporate economy« med to sociale klasser. Der er tale om en reformulering og udvidelse af Nicholas Kaldors »neo-Pasinetti-teorem«.

Endelig har han arbejdet med integration af klassiske og keynesianske konjunkturteorier på grundlag af moderne uligevægtsteori.

Gunnar Persson har arbejdet med forskning om arbejdsmarkedets opståen, klassepolarisering inden for rammerne af historiematerialistisk teori, bestemmende faktorer for arbejdsdagens længde og til slut kritik af det nyliberale syn på den offentlige sektor kontra markedet.

I diskussionen om arbejdsmarkedets opståen fremhæves dels ulighed i fordeling af ressourcer og egenskaber i produktionsteknologi. En konklusion er, at stordriftsfordele er en væsentlig forudsætning for, at der opstår arbejdsmarkeder og kapitalistiske sociale relationer. I analysen om arbejdsdagens længde har Persson hovedsagelig arbejdet med perioden lige før og efter »den sorte død« – pestepidemien i det 14. årh. – som viste kraftige forandringer i reallønnen i hele Vesteuropa. Der opstilles en enkel teori, som også bekræftes for perioden.

I kritikken af de nyliberale og deres argumentation for markedsløsninger i stedet for offentlig sektor på en række områder lægges der vægt på, at agenter altid handler under ufuldstændig information, at der eksisterer læreprocesser, som påvirker præferencer, og at præferencer er specifikke for social status og alder. En serie transaktioner har irreversibel karakter, og man kan have en formodning om, at markederne under de ovenfor specificerede omstændigheder er mindre hensigtsmæssige.

Peter Skott har opholdt sig ved London School of Economics, hvor han har arbejdet med et projekt om selvforstærkende tendenser i økonomiske udviklingsforløb.

Thorbjørn Waagstein har arbejdet med problemerne om, hvorledes virksomhederne kan anvende inve-

steringer, der er irreversible, til at forsvare et marked. Dette arbejde har resulteret i et arbejdsrapport, der indeholder en spilteoretisk formulering af problemet.

Herudover har *Thorbjørn Waagstein* arbejdet med en empirisk og teoretisk analyse af lønpolitikens virkning i Danmark de senere år. Dette arbejde har resulteret i en række artikler.

Tage Vosbein har fortsat arbejdet med et projekt om de økonomiske reformer i Kina efter 1976. Forskningen er koncentreret omkring økonomisk management i den industrielle sektor, hvor den enkelte virksomheds handlingsmuligheder efter strukturreformerne studeredes. En række virksomheder i provinsen Sichuan har siden 1978 deltaget i et eksperiment med forskellige former for øget autonomi. Dette eksperiment beskrives og dets betydning for den nationale økonomiske politik undersøges. Han har desuden arbejdet med en sammenligning mellem de kinesiske reformer og tilsvarende forsøg i de østeuropæiske lande. Det samlede forskningsarbejde stiler mod en vurdering af de samfundsmæssige konsekvenser af nyorienteringen i Kinas økonomiske politik.

Hans Aage arbejder med sammenligninger af udviklingen i de økonomiske institutioner, herunder ejendomsretten og dispositionsretten til produktionsmidlerne i forskellige økonomiske systemer, og har specielt arbejdet med følgende områder: Sammenligning af den økonomiske krises årsager og virkninger i kapitalistiske og socialistiske lande; den økonomiske krise i Polen; løn- og beskæftigelsesforhold i Sibirien; økonomisk ulighed og dens officielle legitimering i Sovjetunionen; endelig er der påbegyndt et arbejde om økonomisk politik i en arbejderstyret økonomi, som foreløbig er belyst ud fra erfaringerne i Jugoslavien.

Fordeling, allokering, inflation og udviklingsøkonomi:

(Poul Buch-Hansen, Jørgen Peter Christensen, Jørgen Estrup, Flemming Møller, Troels Østergaard Sørensen og Peter Birch Sørensen).

Gruppen har arbejdet med nyere makroteori, arbejdsmarkeds- og inflationsteori samt forskellige problemkredse inden for udviklingsøkonomi. Flere af gruppens medlemmer har desuden deltaget i det forberedende arbejde om oprettelse af områdestudier, især for udviklingsområder (Afrika, Østasien).

Poul Buch-Hansen har afsluttet arbejdet med en bog med titlen: »Allokering og fordeling: Studier i makroøkonomisk teori«, som bl.a. indeholder kapitler om teknikvalg og projektvurdering i udviklingslande.

Jørgen Peter Christensen har i det forløbne år primært arbejdet med udarbejdelsen af en fremstilling af Sovjetunionens økonomiske historie. Fremstillingen sig-

ter først og fremmest på anvendelse som lærebog i undervisningen i økonomisk historie ved studiet. Der lægges i fremstillingen vægt på at se den økonomiske udvikling i de enkelte perioder i sammenhæng med den skiftende økonomiske politik. Endvidere på den økonomiske planlægning og de økonomiske reformer i efterkrigstiden. Manuskriptet til bogen forventes færdiggjort i første del af det nye år.

Han har endvidere beskæftiget sig med problemstillinger vedrørende indkomstfordeling og arbejdsmarkedsforhold, særligt med henblik på danske forhold, bl.a. arbejdsløshed i historisk perspektiv.

Jørgen Estrup har afsluttet en historisk undersøgelse af de institutionelle og politiske problemer forbundet med at føre indkomstpolitik i Danmark.

Desuden har han påbegyndt en undersøgelse af forskellige modeller for studiestøtte, herunder forskellige støttesystemers indvirkning på uddannelsesinvesteringernes omfang og fordeling samt udnyttelse af etablerede uddannelsesfaciliteter.

Flemming Møller har arbejdet med en licentiatafhandling, der behandler teoretiske og praktiske aspekter af projektvurdering med specielt henblik på anvendelse i udviklingslande.

Troels Østergaard Sørensen har arbejdet med nyere makroøkonomisk teori og teori om arbejdsmarkedet. Vægten har været lagt på allokeringproblestillinger. Dels på makroplan i form af analyser af adfærd under rationeringer med specielt henblik på arbejdsmarkedet og arbejdsløshed. Arbejdet indeholder såvel teoretiske analyser som mere praktisk-institutionelt orienterede analyser og er indleveret som licentiatafhandling.

Endvidere arbejder han med et projekt om det danske arbejdsmarked. Projektets formål er at analysere det danske arbejdsmarked ud fra individbaserede data. Analysen tager udgangspunkt i nyere arbejdsmarkedsteori af både traditionel og institutionel karakter, og anvender nyere metoder til behandling af longitudinale data. Dette projekt gennemføres sammen med andre arbejdsmarkedsforskere.

Peter Birch Sørensen arbejder med inflationsteori og nyere makroteori med særligt henblik på en analyse af de kort- og langsigtede virkninger af finans-, penge- og valutakurspolitik i en inflationær økonomi. Der lægges vægt på at belyse, hvorledes virkningerne af økonomisk-politiske indgreb afhænger af forventningsdannelsen, løn- og prisdannelsen, regeringens finansielle politik samt det pengepolitiske regime. En licentiatafhandling om disse emner er under udarbejdelse.

Økonometri og empirisk økonomi:

(Ellen Andersen, Y. P. Gupta og Niels Kærgård).

Gruppen arbejder dels med udvikling af økonomisk teori og metode og dels med konkrete empiriske

undersøgelser på danske talmaterialer. Arbejdet inden for gruppen strækker sig således lige fra projekter med konstruktion og analyse af data til rent teoretiske arbejder vedrørende matematisk-statistiske estimationsmetoder.

Med hensyn til økonometrisk metode har der specielt været arbejdet med specificationsproblemer.

Der har været arbejdet med den nyere makroøkonomi, såvel med sigte på at udarbejde en oversigt over teorien som med henblik på empirisk testning.

De konkrete empiriske undersøgelser har navnlig beskæftiget sig med løn-prisudviklingen og modeller på månedsdata.

Ellen Andersen har deltaget i udviklingsarbejdet med den makroøkonometriske model ADAM og har arbejdet med en oversigt over nyere makroøkonomi, samt med danske empiriske modellers historie.

Y. P. Gupta har fortsat beskæftiget sig med specificationsproblemer i forbindelse med økonometriske modeller samt med de økonomiske konsekvenser af befolkningstilvæksten i udviklingslandene.

Niels Kærgård arbejder stadig med mere langsigtede økonomiske udviklingsforløb, herunder også i hvor høj grad nyere økonomisk teori er forenelig med data for den langsigtede danske udvikling. Desuden har han beskæftiget sig med forskellige teori-historiske emner.

Anvendt økonomi:

(Chr. Hjorth-Andersen, Christen Sørensen (indtil 1/9), Niels-Henrik Topp).

Denne gruppe arbejder med anvendelser af den økonomiske teori.

Chr. Hjorth-Andersen har fortsat den empiriske bearbejdelse af data om pris og kvalitet. Der foreligger nu indkodet data fra Råd og Resultater, fra Consumer Reports og fra det tyske Test. Foreløbig er materialet fra Råd og Resultater færdigbehandlet. Følgende problemstillinger er blevet belyst: a) Om der empirisk kan opstilles et meningsfyldt aggregeret kvalitetsmål. b) Der er opstillet en test til afgørelse af, om egenskaberne kan antages at være teknisk uafhængige. c) Der er foretaget en empirisk belysning af Lancasters forbrugsteori. Der arbejdes nu med at reproducere disse resultater med de amerikanske data.

Niels-Henrik Topp har i det forløbne år fortsat studiet af kryolitindustriens udvikling og har sammen med Ellen Andersen udarbejdet en artikel om den første danske empiriske makromodel.

Energiøkonomi:

(Tom Hefting, Jørgen Birk Mortensen, Søren Bo Nielsen og Lars Otto (fra 1/12-82)).

Gruppen beskæftiger sig med en række økonomiske

aspekter af udviklingen på energiområdet og ved energiplanlægning.

Tom Hefting og Søren Bo Nielsen arbejder på en fælles licentiaafhandling med den foreløbige arbejdstitel: »De makroøkonomiske virkninger på kortere sigt af et energiprischok i en lille åben økonomi«.

Tom Heftings del af afhandlingen består af tre delrapporter samt en større EDB-implementeret makroøkonomisk simuleringssmodel. Simuleringsmodellen er udviklet specielt med henblik på en nærmere analyse af de makroøkonomiske effekter af udefra kommende energiprisstigninger. Formålet med delrapport 1 er at beskrive simuleringssmodellen og den økonomiske teori, der er taget i anvendelse ved modellens opstilling. I delrapport 2 belyses de makroøkonomiske effekter af et energiprischok. I alt simuleres 14 forskellige scenarier 5 år frem, efter at choket er sat ind. Scenarierne belyser effekterne af forskellige former for prischok samt makroøkonomiske og energipolitiske tiltag, der indføres over for prisstigningerne. I delrapport 3 diskuteres aspekter af et energichok, som det ikke er muligt at belyse med simuleringssmodellen. Herunder bl.a. en nærmere redegørelse for prischokets effekter på design og størrelsesordenen af det energiforbrugende kapitaludstyr. Herudover skitseres energiprisernes beregning og udvikling i Danmark sammenholdt med vore vigtigste handelspartnere for at undersøge, hvor forskelligt de internationale energiprisstigninger har ramt de forskellige økonomier. Endelig vil delrapport 3 rumme det samlede projekts hovedkonklusioner.

Søren Bo Nielsens del af licentiaafhandlingen er centreret om analytiske modeller for, hvorledes mindre, åbne økonomier eller grupper af industrilande rammes af energiprischok. I tre verbalt orienterede kapitler gives en grundig indføring i hele problemstillingen og en oversigt over eksisterende analytiske modeller af energiprischok i den økonomiske litteratur. Desuden en diskussion af aktuelle erfaringer fra de to oliekriser i det sidste tiår og af betydningen af udvalgte aspekter af international økonomisk interdependens for de samlede makroøkonomiske virkninger i en åben økonomi under en energiprischoksituation. Afhandlingens tre øvrige kapitler præsenterer tre modeller: en reelt betonet komparativ statistisk model af energiprischok i en mindre, åben økonomi, en tre-regions model af udsving i aktivitetsniveauer og valutakurser i tilfælde af olieprischok samt en model for olieprischok og reale-finansielle interaktioner i en økonomi i valutarisk samarbejde med en del af omverdenen.

Jørgen Birk Mortensen har arbejdet med et projekt, der har til formål at tilvejebringe økonomiske analysemetoder til brug for energiplanlægningen. Metoderne er blevet afprøvet i nogle modelbyer i Storstrøms amt. Resultaterne af projektet vil blive

publiceret af Amtskommunernes og Kommunernes Forskningsinstitut i 1983.

Lars Otto har påbegyndt en undersøgelse af energiforspørgslenes determinanter i Danmark i de seneste årtier.

Andre økonomiske discipliner:

(Erik Gørtz, Svend Aage Hansen, Fredrik Pitzner-Jørgensen, P. Nørregaard Rasmussen, Inge Røpke, Torben Warnich-Hansen og Anders Ølgaard).

Erik Gørtz' forskningsarbejde har været knyttet til hans arbejde som medlem af Det økonomiske Råds Formandskab samt udrædningsarbejde i forbindelse med energiplanlægningen.

Svend Aage Hansen har til brug for den internationale konference for økonomisk historie i Budapest, august 1982, udarbejdet et indlæg med titlen »Bankstrukturens ændringer under den tidlige industrialisering (det danske tilfælde 1813-1913)«.

Fredrik Pitzner-Jørgensen har indledt et projekt vedrørende teoretiske og praktiske aspekter af COMECON-landenes udenrigshandel, omfattende både den økonomiske integration inden for den østeuropæiske økonomiske samarbejdsorganisation og medlemslandenes samhandel med vestlige lande. Projektets generelle formål er på forskellige niveauer at belyse de udenrigsøkonomiske overvejselsers rolle i planlægning og økonomisk styring i Sovjetunionen og Østeuropa.

Han arbejder nært sammen med Institut for Øst-Vest Forskning ved Sydjysk Universitetscenter, hvor han er tilknyttet dette instituts østhandelsprojekt. Som et første led i dette samarbejde har han arbejdet med en beskrivelse af øst-landenes indbyrdes produktionsspecialisering, der vil fremkomme i Sydjysk Universitetscenters publikationsserie om østhandel i 1983.

P. Nørregaard Rasmussen har ud over forelæsningsnoter offentliggjort »Er der noget galt ved vore økonomiske studier?«, Nationaløkonomisk Tidsskrift, 1982, I.

Inge Røpke har arbejdet med internationale økonomiske udviklingstendenser og kriseteori med fokus på det lange sigt. I foråret har arbejdet især sigtet på at sammenfatte nogle ideer om den aktuelle internationale krise som en strukturkrise, hvor en analyse forudsætter inddragelse af teorier på en række områder som teknologisk udvikling, nye strukturer på arbejds- og kapitalmarkederne, ny international arbejdsdeling og økonomisk sammenfletning, nye former for statslig intervention i økonomien m.v. I efteråret har arbejdet været knyttet til undervisningen i en studiekreds om rivaliseringen mellem de udviklede kapitalistiske lande. Her er arbejdet med teorier om baggrunden for de internationale institutioner og spilleregler, om udviklingen i styrkeforholdene mel-

lem landene og om samspillet mellem rivalisering og strukturkrise.

Sideløbende har hun fortsat fulgt udviklingen i skibsfart og værftsindustri på internationalt plan.

Torben Wärmich-Hansen har arbejdet med udvikling af økonometrisk standardprogrammel samt opbygning af databanker med økonometriske tidsserier på RECKU (Det regionale edb-center ved Københavns Universitet).

Anders Ølgaard har fortsat arbejdet med problemer omkring ændringer i relative priser i en åben økonomi. Desuden har han arbejdet med problemstillinger i forbindelse med økonomisk politik, herunder finansieringsproblemer under inflation, med særligt henblik på indeksslån.

Siden august 1982 har han kun arbejdet ved instituttet på halv tid, idet han har fået bevilget halv tjenestefrihed i forbindelse med sit hverv som medlem af den af justitsministeriet nedsatte kommissionsdomstol vedrørende post- og telegrafvæsenet.

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Ellen Andersen (Nationaløkonomisk Tidsskrift og Scandinavian Journal of Economics).

Jørgen Estrup (Økonomi og politik).

Birgit Grodal (Journal of Mathematical Econ., Econometrica, Review of Economic Studies).

Erik Gørtz (Scandinavian Journal of Economics).

Hans Keiding (Journal of Mathematical Economics, European Journal of Operations Research).

Niels Kærgård (Scandinavian Journal of Economics).

Axel Mossin (Nationaløkonomisk Tidsskrift).

Gunnar Persson (Economy & History).

Peter Mark Pruzan (Economics of Planning).

P. Nørregaard Rasmussen (Nationaløkonomisk Tidsskrift og Public Finance Quarterly).

Niels Thygesen (Banca Nazionale del Lavoro, Quarterly Review).

Karl Vind (Journal of Mathematical Economics, Econometrica, Review of Economic Studies, Scandinavian Journal of Economics).

Hans Aage (Economics of Planning).

Andet:

Ellen Andersen: Bestyrelsen for K. K. Steinckes mindelegat.

Jørgen Estrup: Kvinderegensens bestyrelse. Nationaløkonomisk Forenings bestyrelse. Bestyrelsen for Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi. Projektudvalg vedr. andelsforskning ved Syddjysk Universitetscenter.

Birgit Grodal: Fellow and Regional Consultant (Skandinavien) i Econometric Society.

Erik Gørtz: Det økonomiske Råds Formandskab. Langtidsplanlægningsgruppen.

Svend Aage Hansen: Videnskabernes Selskab. Det kongelige Selskab for Fædrelandets hist. Kildeskriftselskabet.

Poul Buch Hansen: Arbejdsgruppe under Center for Udvikl.forskn.

Chr. Hjorth-Andersen: Formand for udv. vedr. Samfundsvidensk. Forlag.

Niels Kærgård: Arrangørkomiteen for økonometrikermøderne på Sandbjerg Slot.

Jørgen Birk Mortensen: Rådet for Læreranstaltternes fælles byplankursus.

Axel Mossin: Medlem af styringsgruppe for reklameforskning.

Peter Erling Nielsen: Sagkyndig rådgiver for Udvalget vedr. landbrugets finansierings- og skatteforhold.

P. Nørreg. Rasmussen: Statens Teleråd (formand). Medlem af Rigshospitalets bestyrelse. Styrelsen for Danmarks Statistik. Formand for Tilsynsrådet med Grønlands tekniske Organisation (GTO). Medlem af ATV og Videnskabernes Selskab. Nationalbankens repræsentantskab (næstf. m).

Peter Mark Pruzan: Næstformand i styrelsen for Folkeuniv. Kbhvn.

Niels Thygesen: Dansk bestyrelsesmedlem (udpeget af Rektorkollegiet) for Det europæiske Universitetsinstitut i Firenze og af forskningsrådet for samme. Medlem (udpeget af Københavns Universitet) af styrelsen for Dansk Udenrigspolitisk Institut. Medlem af bestyrelsen for Det udenrigspolitiske Selskab og koordinator for dettes udenrigsøkonomiske studiegruppe. Medlem af Scientific Committee, International Center for Monetary and Banking Studies Institut des Hautes Etudes, Internationales, Geneve. Medlem af bestyrelsen for NOVO's fond. Medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Europaforskning. Næstformand i bestyrelsen for Institutet for Fødevarerstudier og Agroindustriel Udvikling.

Anders Ølgaard: Formand for Nordisk økonomisk Forskningsråd.

Medarbejdere ved Institutet har i 1982 deltaget i følgende kongresser og konferencer:

Econometric Society's European Meeting i Dublin, (Birgit Grodal, Esben Dalgaard, Karl Vind, Jørgen Birk Mortensen, Bodil Olai Hansen, Christian Groth, Thorbjørn Waagstein, Ellen Andersen, Chr. Hjorth-Andersen).

Econometric Society's Meeting in New York, (Michael Blad).

Marstrandmødet, Ålandsøerne, (Bodil Olai Hansen, Søren Bo Nielsen, Tom Hefting, Anders Ølgaard,

- Thorbjørn Waagstein, Chr. Hjorth-Andersen).
 Sandbjergmødet for økonometrikere, (Ellen Andersen, Chr. Hjorth-Andersen).
 Workshop on Recent Progress in Mathematical Economics, Univ. of Essex, (Birgit Grodal).
 Conference on Mathematical Economics, Oberalfack, (Birgit Grodal).
 First International Conference on Utility theory and Risk, Oslo, (Birgit Grodal).
 Macro-economic Planning with Conflicting Objectives, Brussels, (Peter Mark Pruzan).
 Konferencen om økonomi og videnskabsteori, Handelshøjskolen, Kbh., (Peter Mark Pruzan, Inge Røpke).
 Conference om multikriterieanalyse. Dansk selskab for Operat.analyse, (Peter Mark Pruzan).
 8. Internat. kongres i Økonomisk Historie i Budapest, (Svend Aage Hansen, Gunnar Persson, Jørgen Peter Christensen).
 7. Symposium über Operations Research, St. Gallen, Schweiz, (Hans Keiding).
 The Sandbjerg Symposium, China in the 1980s – and beyond, (Tage Vosbein).
 Nordisk energiplanlægningsseminar, Island, (Jørgen Birk Mortensen).
 International Association of Energy Economists World Conference, Cambridge, England, (Jørgen Birk Mortensen).
 Seminar om Polens krise, Sydtydsk Universitetscenter, (Hans Aage).
 European Association for Research in Industrial Economics, Brussels, (Thorbjørn Waagstein).
 Konferencen ved FN's regionalkontor for Øst- og Sydasiens, Bangkok, (Poul Buch-Hansen).
 Seminar om teknologi og økonomi, Danmarks Tekniske Højskole, (Inge Røpke).
 Seminar om udviklingsforskning, (Inge Røpke).
 Nordisk Sommeruniversitet, (Inge Røpke).
 IBM Reunion konference, Paris, (Anders Ølgaard).
 Seminar om udenrigsøkonomiske og -politiske problemer i Vesttyskland, Dansk Udenrigspolitisk Institut, København, (Niels Thygesen).
 Seminar om EF-budgettet og den fælles landbrugs-politik (arrangeret af Niels Thygesen for Det udenrigspolitiske Selskab og Dansk Selskab for Europaforskning).
 Seminar om forsknings Samarbejde inden for EF, Sandbjerg, (Niels Thygesen).
 Norges Banks konference om valutatursteori og -politik, (Niels Thygesen).
 Trilateral Commission, Tokyo, (Niels Thygesen).
 Seminar om udenrigshandel og international afhængighed, RUC, (Niels Thygesen).
 Seminar om European Monetary Integration, Bruxelles, (Niels Thygesen).
 Seminar om EF's udvikling, Frederiksdal, (Niels Thygesen).
 Seminar om International Monetary Issues, Genève, (Niels Thygesen).
 Colloque sur les Relations entre le Japon et l'Europe, Conseil de l'Europe, Strasbourg, (Niels Thygesen).
 Conference on Public Finance, International Institute of Public Finance, København, (Niels Thygesen).
 Round Table on Monetary Theory and Economic Institutions, International Economic Association, Firenze, (Niels Thygesen).
 Conference on the European Communities in the 1980s, Royal Institute of International Affairs, Firenze, (Niels Thygesen).
 Trilateral Commission, Bruxelles, (Niels Thygesen).
 Conference on Western European Priorities, Bruxelles, (Niels Thygesen).
Endelig har instituttets medarbejdere holdt følgende gæsteforelæsnings, foredrag m.v.:
 Ellen Andersen har holdt gæsteforelæsnings ved Universitetet i Bergen.
 Michael C. Blad har holdt foredrag ved Econometric Society Meeting in New York og gæsteforelæst ved University of California, Berkeley, University of Pennsylvania, University of California, Los Angeles.
 Birgit Grodal har holdt gæsteforelæsnings og foredrag i Dublin, Oslo, Oberalfack og Bonn.
 Niels Kærgaard har holdt to gæsteforelæsnings på Danmarks tekniske Højskole.
 Peter Erling Nielsen har holdt foredrag i Nationaløkonomisk Forening.
 Søren Bo Nielsen har holdt foredrag i Socialøkonomisk Samfund om »Makroøkonomiske effekter af energiprischok« og i Foreningen af Matematikøkonomer om »Devaluering og råvareimport«.
 Gunnar Persson har holdt gæsteforelæsnings ved Lunds Universitet, Socialforskningsinstituttet ved Stockholms Universitet og Linköpings Universitet.
 Inge Røpke har holdt følgende foredrag:
 Symposiet »Den internationale økonomiske udvikling og hierarkiseringen mellem de udviklede økonomier«, Roskilde Højskole,
 Sommersession i Nordisk Sommeruniversitet om »Verdensøkonomi og nationalstat i forvandling«,
 Seminar om internationale arbejdsstudier (med Peter Waterman), Center for Udviklingsforskning,
 Seminar om internationalt fagligt solidaritetsarbejde, Center for Udviklingsforskning,
 Konferencen om økonomi og videnskabsteori, Handelshøjskolen i København,
 Seminar om teknisk udvikling og alternativ produktion (med Mike Cooley), Danmarks tekniske Højskole.
 Peter Birch Sørensen har holdt gæsteforelæsnings

ved University of Illinois, Department of Economics.

Niels Thygesen har holdt følgende foredrag og seminarindlæg:

Foredrag i Det kgl. Videnskabernes Selskab om monetarismen, København,

Foredrag i Malaysia's finansministerium og centralbank om økonomisk politik i USA og Vesteuropa, Kuala Lumpur,

Foredrag i Japans centralbank om penge- og valutakurspolitik i Vesteuropa, Tokyo,

Foredrag i Aktuarforeningen om rente og inflation, København,

Foredrag i Italiens budgetministerium om finans- og statsgældspolitik, Rom,

Foredrag i Torino's økonomiske forening om statsgældspolitik, Torino,

Foredrag i Økonomklubben om dansk pengepolitik i internationalt perspektiv, København,

Foredrag på CEPS konferencen om de første fire års erfaringer med Det europæiske monetære System (EMS), Bruxelles,

Seminar om udenrigsøkonomiske og -politiske problemer i Vesttyskland, Dansk Udenrigspolitisk Institut, København,

Seminar om EF-budgettet og den fælles landbrugspolitik (arrangeret af Niels Thygesen for Det udenrigspolitiske Selskab),

Forelæsninger om valutakursteori og -politik, Norges Bank, Oslo.

Thorbjørn Waagstein har holdt foredrag ved »Marstrandmødet«, Mariehamn, Finland,

Econometric Society, European Meeting, Dublin, European Association for Research in Industrial Economics, Bruxelles.

Karl Vind har holdt gæsteforelæsninger ved University of California, San Diego; University of California, Los Angeles; Princeton University; Bell Lab. og Stanford University.

Hans Aage har holdt foredrag i foreningen for Marxistisk økonomi, Oslo,

Selskabet for Østeuropa-studier, Århus.

Publikationer:

Andersen, Ellen & Topp, Niels-Henrik, 1982: »The

First Danish Empirical Model« i *Economic Essays in Honour of Jørgen H. Gelting*, København.

Blad, Michael C. & Zeemem, E. C.: »Oscillations between Repressed Inflation and Keynesian Equilibria due to Inertia in Decision Making«, *Journal of Economic Theory*, vol. 28, no. 1, 1982.

Buch-Hansen, Poul & Jain, Devahi, Kifle, Henoch, Ströberg, Per-Arne, 1982: UNRISD. United Nations Research Institute for Social Development. An Evaluation Report. Stockholm, August.

Dalgaard, Esben, 1982: »Fastprismodellernes forklar-

ing af arbejdsløsheden«, *Nationaløkonomisk Tidsskrift* nr. 3.

Estrup, Jørgen, 1982: »Opsparingen er tilstede – investeringer mangler«, *Sparekassen*, nr. 3, pp. 26-29.

– 1982: »Arne Jon Isachsen og Steinar Strøm: Skattefritt – svart sektor i vekst«, *Økonomi og Politik*, nr. 1, pp. 75-79.

– 1982: »Mislykket indkomstpøolitik gennem 20 år«, *Økonomi og Politik* nr. 4.

Grodal, Birgit, 1982: »Nonexistence of Cournot-Walras Equilibrium in a General Equilibrium Model with two Oligopolists«. Bonn Discussion Paper No. 95.

Groth, Christian, 1982: »Noter til vækst og fordeling. Bind 1«, *Økonomisk Institut*.

Gørtz, Erik, 1982: »Dansk økonomi«, rapport fra Det økonomiske Råds Formandskab, forår og efterår.

– 1982: »Private pensionsordninger i samfundsøkonomisk belysning«, i *Økonomi og Politik*, årg. 55, nr. 4.

Hjorth-Andersen, Christian, 1982: »Miljø-økonomi« i Niels Haarlov: *Miljøforvaltning*. DSR forlag 1982.

– 1982: »Lancasters forbrugsteori«. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 1982, bind 3, pp. 321-40.

Keiding, Hans, 1982: »Mikroøkonomi, allokering og optimalitet«, *Akademisk Forlag*.

Mortensen, Jørgen Birk, 1982: »Nyere kapitalteori – en oversigt«, *Nationaløkonomisk Tidsskrift* nr. 2.

– 1982: »Svar til P. Nørregaard Rasmussen«, *Nationaløkonomisk Tidsskrift* nr. 1.

Nielsen, Peter Erling, 1982: »Landbrug og pensionsmidler«, *Økonomi & Politik*, nr. 1.

– 1982: »Rente, investeringer og budgetunderskud«, *Finans/Invest*, nr. 7, sep.

– 1982: »Transmissionmekanismen (ny udgave), »Forelæsningsnote«, Københavns Universitets Økonomiske Institut, okt.

– 1982: »Skat, inflation og rente – et teoretisk oplæg, arbejdsrapport«, Københavns Universitets Økonomiske Institut, okt.

– 1982: »Det finansielle system og pengepolitikken i UK«, Forelæsningsnote, Københavns Universitets Økonomiske Institut, nov.

– 1982: »Dansk pengepolitik siden 1969« (med Flemming Dalby Jensen), arbejdsrapport og forelæsningsnote, Københavns Universitets Økonomiske Institut, dec.

– 1982: »Socialdemokratisk stabiliseringspolitik i vanskeligheder?« Konferencehæfte fra Kursusejendommen Rolighed, 1982.

Nielsen, Søren Bo, 1982: »Resource Price Shocks and World Income Distribution – a note on a model by Michael Schmid«, Blåt Memo nr. 110, Økonomisk Institut, Københavns Universitet.

- 1982: »Devaluering og Råvareimport«, National-økonomisk Tidsskrift no. 3, pp. 263-74.
- 1982: »Devaluation, the trade balance, domestic production and real income: on some simple models«, Økonomisk Institut, Københavns Universitet.
- Persson, Gunnar, 1982: »Historisk materialism, stordriftsfördelar och klassernas uppkomst«, Arkiv för studier i arbetarrörelsens historia nr. 23-24.
- 1982: »Anti-Friedman«, Zenit nr. 4.
- Pitzner-Jørgensen, Fredrik, 1982: »Øst-Vest-handelns fremtid«, Finanstidende nr. 20 og 23, feb. og mar.
- 1982: »En planøkonomis balanceproblemer«, Finanstidende nr. 34 og 36, maj og juni.
- 1982: »Finansiering og planøkonomi«, Finanstidende nr. 1 og 3, okt.
- Pruzan, Peter Mark, 1982: »Locational Decisions and Discrete Optimization«, University of Copenhagen, afhandling forsvaret den 26.5.82 for den statsvidenskabelige doktorgrad.
- & Krarup, J., 1982: »UNILOC: a uni-location model«, Regional Science and Urban Economics, 12, pp. 547-78.
- Burkard, R., Krarup, J., 1982: »Efficiency and optimality in minisum, minimax 0-1 programming problems«, Journal of the Operational Research Society, 33, 137-53.
- Christensen, J., Elmeskov, J., & Westh, E., 1982: »Om inddragelse af flere kriterier i makroøkonomisk planlægning«, Økonomi & Politik, 56, 36-44.
- 1982: »RUC-modellen ikke tilstrækkelig«, AC-debat, 9.
- Røpke, Inge, 1982: »Aspekter af teknisk udvikling med værftsindustrien som eksempel«. Papir til seminar om teknologi og økonomi, Danmarks tekniske Højskole, feb.
- 1982: »Den internationale økonomiske strukturkriser - om udviklingen af en teoretisk ramme«. Papir til Nordisk Sommeruniversitets sommersession, aug.
- 1982: »Danmarks dyreste industripolitik er ikke til diskussion«. Økonomisk Institut, juni. I samarbejdet form som artikler i Politisk Revy nr. 425 og 427 om hhv. skibskreditordningen og alternativ produktion i værftsindustrien.
- Sørensen, Peter Birch, 1982: »On the Potential of Activist Demand Management under Rational Expectations«. Faculty Working Paper No. 862, Bureau of Economic & Business Research, Univ. of Illinois.
- Thygesen, Niels, 1982: »Bank Management in a Changing Domestic and International Environment - The Challenge of the Eighties«, Final Report, i Fair, D. (ed.), Proceedings of the 1980 Colloquium of Société Universitaire Européenne de Recherches Financières (SUERF), offentliggjort af Sijthoff & Noordhoff, Alphenanden Rijn, Holland.
- 1982: »The European Monetary System - Nucleus of a Future European Currency Union?«, i Braun, H.-G. et al., The European Economy in the Eighties, Proceedings of IFO International Symposium, Gower, Aldershot.
- 1982: »From Stabilization Policy to Structural Policy - Some Lessons of the 1970s and Prospects for the 1980s« (papir til Economic Notes, Monte dei Paschi di Siena, Siena).
- 1982: »USA's økonomiske politik og virkningerne i Europa«, Tidsskrift for Industri, nr. 7-8.
- 1982: »Det europæiske valutasamarbejde 1972-82«, Økonomi og Politik, nr. 3.
- 1982: »Monetary Policy in Western Europe«, i Boltho, A. (ed.), The European Economy - Growth and Crisis, Oxford University Press.
- Topp, Niels-Henrik, 1982: »A nineteenth-century multiplier and its fate: Julius Wulff and multiplier theory in Denmark 1896-1932«. History of Political Economy, 1981:4.
- Waagstein, Thorbjørn, 1982: »The Optimal Choice of Commitment - Some Concepts and an Example«, Memo nr. 109, apr.
- 1982: »Hvordan virker lønpolitikken?«, DJØF-bladet nr. 12.
- 1982: »En lavvækstfælde i 80'erne?«, DJØF-bladet nr. 13 (+ efterfølgende replikker i nr. 16 og 22).
- Vind, Karl, 1982: »On State Dependent Preferences and Subjective Probabilities« (med David Schmeidler og Edi Karni) WP John Hopkins University, jan.
- 1982: »Equilibrium with Coordination WP«, Berkeley, maj.
- 1982: Svar i DJØF-bladet, jan.
- Vosbein, Tage, 1982: »The Sichuan Way - Experiments with Industrial Reform in Sichuan Province 1978-82«.
- Ølgaard, Anders, 1982: »Indekslån«, Boligfinansiering og skat, Kreditforeningen Danmarks debatserie, København.
- 1982: »Changes of Relative Prices as based on National Accounts Figures«, Economic Essays in Honour of Jørgen H. Gelting, Copenhagen.
- 1982: »The Danish Economy after 1945«, Factsheet Denmark, Udenrigsministeriet, København.
- Aage, Hans, 1982: »Labour Allocation in the Soviet Kolkhoz«. Economics of Planning, vol. 16.
- 1982: »Den økonomiske krise i Polen«. Nordisk Tidsskrift for Politisk Økonomi 13, pp. 5-26.
- 1982: »Kriseindgreb i Polen: Ny økonomisk politik eller ny økonomisk reform?«. Sparekassen, pp. 28-32, dec.

Gæster og rejser:

Michael C. Blad har været Fulbright Fellow ved University of California, Berkeley.

Leif Hasager har været på studieophold ved Karlsuniversitetet i Prag indtil 1/6-82.

Carsten Kowalczyk har studeret på et Ph. D.-program ved University of Rochester, USA.

Lars Tyge Nielsen har studeret på et Ph. D.-program ved Harvard-University.

Peter Scott har været på studieophold ved London School of Economics.

Peter Birch Sørensen har været visiting scholar ved University of Illinois indtil 10/8-82.

Karl Vind har været gæstprofessor ved University of California, Berkeley, juli 81 til august 82.

Hans Aage har været på studierejse til Moskva, Irkutsk og Bratsk.

Birgit Grodal

2: Statistisk Institut*Stab:*

Professorer: Erling B. Andersen og Poul C. Matthiessen. Docent: Jon M. Stene. Lektorer: Hans O. Hansen, Niels-Erik Jensen og Nils Kousgaard. Seniorstipendiat: Gorm T. Gabrielsen og Graham W. Leeson. Kandidatstipendiat: Anders Milhøj.

Teknisk-administrativt personale: 3.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Statistisk Institut foregår indenfor to områder: teoretisk statistik og demografi. Hovedsigtet med forskningen indenfor den teoretiske statistik er at udvikle statistiske modeller med særligt henblik på disses anvendelser indenfor samfundsvidenskaberne samt at anvende og afprøve modellerne på data af samfundsvidenskabelig karakter. Hovedsigtet med den demografiske forskning er at måle og analysere befolkningens vækst og struktur og sætte disse størrelser i relation til de økonomiske og sociale forhold.

Teoretisk Statistik:

Den teoretisk statistiske forskning har været koncentreret om følgende områder: Regressions- og tidsrækkeanalyse, kategoriserede data, latent strukturanalyse samt dataindsamlingsteori. Sigtet med forskningen indenfor regressions- og tidsrækkeanalyse har især været anvendelser i forbindelse med økonomiske problemstillinger. Metoderne indenfor om-

råderne kategoriserede data og latent strukturanalyse udvikles med henblik på anvendelser indenfor samfundsvidenskaberne i bred almindelighed, herunder sociologi, socialmedicin og psykologi. Arbejdet med dataindsamlingsteori udføres specielt med henblik på humangenetiske og socialmedicinske anvendelser. I 1982 har en del af instituttets ressourcer desuden været anvendt i forbindelse med konkrete statistiske analyser af store datasæt.

Demografi:

Demografi vedrører måling og analyse af befolkningens størrelse, struktur og vækst samt af de faktorer, der er bestemmende herfor, nemlig fødsler, dødsfald, vandringer, vielser og skilsmisser.

Faget demografi omfatter også analyse af de økonomiske og sociale årsager til og konsekvenser af befolkningsudviklingen.

Den demografiske forskning ved Statistisk Institut er koncentreret om analyser af historiske og aktuelle aspekter af befolkningsudviklingen i de nuværende industrilande, især de nordiske lande. I demografisk henseende er disse samfund bl.a. kendetegnet af fald i fertilitet og dødelighed gennem de seneste 200 år eller mere. Der arbejdes også med implementering af moderne statistiske metoder til analyse af demografiske data.

Analyse af produktionsfunktioner:

Arbejdet med undersøgelsen af egenskaberne ved en række produktionsfunktioner er fortsat. Der er gennemført en afprøvning af en række EDB-programmer, der kan optegne isokvantdiagrammer. Endvidere er der udarbejdet EDB-programmer til optegning af output som funktion af to produktionsfaktorer. Arbejdet er udført i samarbejde med lektor Bjarne Sloth-Jensen, Handelshøjskolen i København. Undersøgelsen af de statistiske inferensproblemer i forbindelse med analysen af produktionsfunktioner er også fortsat. (Niels-Erik Jensen).

Anvendelsen af regressionsmodeller ved analysen af økonomiske data:

Der er arbejdet med multicollinearitetsproblemer, specifikationsproblemer og problemer i forbindelse med forekomsten af afvigende observationer.

Problemerne knyttede til multicollinearitet og specifikation af regressionsmodeller er udført med henblik på at opstille statistiske modeller, der tillader, at disse områder kan behandles på en mere præcis måde. Bl.a. er der udledt modeller til beskrivelse af autokorrelerede restled, der skyldes udeladelse af forklarende variable.

Forekomsten af afvigende observationer kan skyl-

des, at data stammer fra en tunghalet fordeling. Sådanne fordelinger kendes fra forskellige kemiske målinger og optræder også ved målinger af økonomiske variable. Et eksempel på en sådan fordeling er T-fordelingen. Der er arbejdet videre på en robust estimationsmetode baseret på denne fordeling, idet der er lagt vægt på udledning af analytiske resultater og empirisk afprøvning af metoden.

Arbejdet med matrix-T-fordelingen sigter mod en algebraisk korrekt udledning af fordelingen, ligesom der er arbejdet med forskellige anvendelser indenfor økonomi og tidsrækkeanalyse. (Gorm Gabrielsen).

Parvise sammenligninger:

Parvise sammenligninger anvendes i situationer hvor der ønskes en vurdering af en række genstande m.h.t. en eller flere egenskaber, der ikke lader sig måle direkte på den enkelte genstand. Der foretages derfor sammenligninger af genstandene to og to, f.eks. ved at en bedømmer udtrykker en præference for en af de to genstande i et par m.h.t. de pågældende egenskaber. Der har fortsat været arbejdet med at udvikle modeller for flerdimensionale sammenligninger samt med udviklingen af en model, hvor der for de enkelte genstande foreligger observationer af variable, hvis værdier kan have betydning for udfaldet af sammenligningerne. (Nils Kousgaard).

Latent strukturanalyse:

I en del samfundsvidenskabelige undersøgelser kan visse kategoriserede variable eller grupper af kategoriserede variable opfattes som manifestationer af bagvedliggende latente variable. Det har ofte betydelig interesse at studere fordelingen af disse latente variable og deres eventuelle samvariation, idet man herigennem kan få en indsigt i strukturen af data, som ikke kan opnås gennem en simpel krydsning af de implicerede variable. Der har været arbejdet med udviklingen af teorien for latente strukturmodeller for kategoriserede data. I forbindelse hermed er der udviklet en række EDB-programmer til latent strukturanalyse. (Erling B. Andersen).

Tidsrækkeanalyse:

Der har været arbejdet med udviklingen af klassen af multiplikative eksponentielle modeller. De udviklede modeller er anvendt på en række økonomiske tidsrækker. Der er arbejdet videre med en ensartet behandling af test for tilpasningsevnen for parametriserede tidsrække modeller. Desuden er givet en beskrivelse af hvilke skævheder der kan opstå ved estimation af forskellige størrelser i en tidsrække model, og det er vist hvorledes disse skævheder kan rettes op. Dette arbejde er af speciel betydning i situa-

tioner, hvor nogle observationer af tidsrækken mangler, hvilket ofte er tilfældet i økonomiske og medicinske tidsrækker. (Anders Milhøj).

Sandsynlighedsmodeller og statistiske metoder for data om familier og andre grupper af mennesker:

Projektet består af flere nærbeslægtede emnekredse som er udsprunget af problemstillinger indenfor humangenetik. Data består af familier eller andre grupper af mennesker og er indsamlet på grundlag af oplysninger, om unormale individer i grupperne. For mange individer foreligger der kun ufuldstændige oplysninger, f.eks. fordi de er døde. Der er blevet udviklet sandsynlighedsmodeller til beskrivelse af denne type af data og statistiske metoder til deres analyse, f.eks. med henblik på at bestemme sandsynligheden for at et individ i en sådan familie eller gruppe er unormal. Ved udviklingen af disse modeller og metoder er der særlig taget hensyn til den varierende præcision i oplysningerne om hvorledes data er blevet indsamlet samt til den bedst mulige udnyttelse af de ofte sparsomme data. Modellerne og metoderne er blevet brugt til bestemmelse af risikoen for at et nyfødt barn vil have en arvelig sygdom eller for misdannelse i familier, hvor anlæg for sådanne nedarves. (Jon Stene).

Statistiske problemer ved genetisk rådgivning med henblik på prænatal diagnose (fosterdiagnostik):

Forskellige forudsætninger for at tilbyde gravide kvinder prænatal diagnose med henblik på at undgå fødsel af misdannede børn er blevet genstand for statistisk vurdering. I denne forbindelse er der udviklet sandsynlighedsmodeller og statistiske metoder som tager hensyn til strukturen af de aktuelle data. To af projekterne er europæiske samarbejdsprojekter, hvor den statistiske bearbejdelse af data foregår ved Statistisk Institut. Et projekt er et led i et vesttysk forskningsrådsinitiativ (DFG-Schwerpunktprogram: »Pränatale Diagnostik genetisch bedingter Defekte«). Alle disse projekter er baseret på store datamaterialer over prænatale diagnoser udført på grundlag af de nævnte forudsætninger. Endelig foregår et samarbejde med J. F. Kennedyinstituttet, Glostrup, i forbindelse med familiematerialer over en arvelig kønsbunden, letal stofskiftesygdom, Menneskes sygdom. (Jon Stene).

Implementering af EDB-programmer:

For at lette samfundsforskeres adgang til anvendelsen af statistiske analysemetoder arbejdes der med implementeringen af en række EDB-programmer i almindeligt tilgængelige programpakker. Bl.a. er den såkaldte Rasch model med to svarkategorier ble-

vet implementeret i programpakken SAS. (Mogens Weinreich).

Den demografiske transition:

Der udføres en undersøgelse af fertilitetsnedgangen i Danmark siden slutningen af det 19. århundrede. Arbejdet gennemføres i samarbejde med Det demografiske Institut ved Universitetet i Princeton, U.S.A., som led i et stort planlagt europæisk projekt. Ved anvendelse af ensartede målemetoder gennemføres en sammenligning af fertilitetsniveauet og udviklingen i mere end 700 administrative områder (i Danmark således amter). Gennem en kvantificering af en række økonomiske og sociale variable tilstræbes et øget kendskab til betydningen af de faktorer (børnedødelighed, urbanisering, industrialisering m.v.), som antages at have påvirket fertilitetsudviklingen. (P. C. Matthiessen).

Befolkningsudviklingen, dens prognostisering og dens ressourcemæssige konsekvenser:

Der arbejdes med en analyse af udviklingen i den danske befolkning i resten af dette århundrede. Formålet hermed er at opnå en vurdering af konsekvenserne for omfanget af det offentlige ressourceforbrug til f.eks. undervisningsformål og sundhedsvæsen.

I samarbejde med Centralsygehuset i Frederiksborg Amt blev der i 1981 udarbejdet en metode til beregning af korttidsprognoser for fødselstallet på grundlag af det registrerede antal graviditeter. Kontrollen af metoden i 1982 har vist en meget beskeden forskel mellem de forventede og de faktiske fødselstal. Endvidere samarbejdes der med Danmarks Statistik om udnyttelsen af en graviditetsstatistik, som er næsten landsdækkende. (P. C. Matthiessen).

Analyse af Grønlandsk spædbørns- og børnedødelighed:

I 1982 er første fase af et projekt vedrørende analyse af dansk og grønlandsk spædbørnsdødelighed på generationsbasis blevet afsluttet. Projektet ventes videreført på grundlag af mere informative data fra Danmarks Statistik med støtte fra Statens samfunds- og lægevidenskabelige Forskningsråd. Formålet er at belyse civilstandsbedingede og regionale forskelle i den grønlandske spædbørns- og børnedødelighed. Spædbørnsdødeligheden er i Grønland 4-5 gange højere end i Danmark. Ved analysen anvendes bl.a. ikke-parametriske statistiske metoder. (Hans Oluf Hansen).

Manpower Planning:

Manpower planning omfatter planlægningen i bred forstand af rekrutterings-, fremmelses- og pensio-

neringspolitik i arbejdsystemer. Der arbejdes med udviklingen af dynamiske modeller til beskrivelse af disse processer. (Graham Leeson).

Ældredemografi (demografisk gerontologi):

Indenfor dette område har man undersøgt udviklingen af den andel som de ældre udgør af den samlede befolkning. Der er foretaget undersøgelser af dødeligheden blandt ældre og forekomsten af selvmord blandt ældre. Endvidere er de økonomiske konsekvenser af aldringen, især på plejehjemsområdet, søgt belyst. (P. C. Matthiessen, Graham Leeson).

Andre projekter:

Grundlaget for strafudmålingspraksis ved Københavns byret og denne praksis' ændringer over tiden. I samarbejde med Jørn Vestergaard, Kriminalistisk Institut (Gorm Gabrielsen, Graham Leeson).

Ændringer i Politiets adfærd ved politiforretninger som følge af ændringer i korpsets arbejdsforhold. I samarbejde med Henning Koch, Kriminalistisk Institut. (Gorm Gabrielsen, Graham Leeson).

Analyse af opklaringsårsager ved indbrudstyverier i Glostrup politikreds. I samarbejde med arbejdsgruppen vedr. politiforskning-Justitsministeriet. (Gorm Gabrielsen, Graham Leeson).

Analyse af indeklimaet på KUA. (Nils Kousgaard, Anders Milhøj, Mogens Weinreich).

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Erling B. Andersen er redaktør af Scandinavian Journal of Statistics.

Publikationer:

Andersen, Erling B., 1982: Latent Structure Analysis: A Survey. – Scandinavian Journal of Statistics, Vol. 9, s. 1-12.

– 1982: Latent Trait Models and Ability Parameter Estimation. – Applied Psychological Measurement. Vol. 6.

– 1982: A general latent structure model for contingency table data. – Research Report 82, Statistisk Institut, 38 s.

– 1982: Some new developments in the analysis of categorical data. – Research Report 83, Statistisk Institut, 36 s.

– Jensen, Niels-Erik og Kousgaard, Nils, 1982: Teoretisk Statistisk for Økonomer. – Akademisk Forlag, København, 602 s.

Gabrielsen, Gorm, 1982: On the unimodality of the likelihoodfunction for the Cauchy distribution: Some comments. – Biometrika, 69, s. 677-78.

Kousgaard, Nils, 1982: Models for multivariate

- paired comparison experiments. – Research Report 80, Statistisk Institut, 35 s.
- Leeson, Graham W., 1982: International migration among the elderly in Denmark seen in relation to the provision and cost of care. – Research Report 78, Statistisk Institut, 50 s.
- 1982: Wastage and Promotion in Desired Manpower Structures. – J. Opl. Res. Soc., Vol. 33, s. 433-42.
- 1982: Manpower Promotion. – OR Spektrum, Vol. 4, s. 35-40.
- 1982: Demographic Ageing in Denmark in the Twentieth Century. – Bull. Engenics Soc., Vol. 14, no. 2, s. 46-52.
- 1982: Manpower Planning Procedures for Hierarchical Manpower System. – Eur.J.Opl.Res., 10, s. 260-69.
- 1982: Selvmord blandt de ældre i Danmark. – Ugeskr. f. Læger, 144, s. 2965-68.
- Matthiessen, P. C., 1982: The Ageing of the Danish Population. – I »Epidemiology and Prevention of Mental Illness in old Age« (red. Magnusen, A., Nielsen, H., Buch, J.), Holbæk, s. 9-13.
- Matthiessen, P. C., 1982: The Demography of the Elderly in Denmark. – Danish Medical Bulletin, 29, s. 90-92.
- 1982: The Geographic Incidence and Future Growth Pattern of the Elderly Population in Denmark. – Danish Medical Bulletin, 29, s. 93-95.
- 1982: Aspekter af den demografiske udvikling. I »Offentlig Ledelse og Samfundsøkonomiske Nøgleproblemstillinger«, redigeret af Jens Gunst, Samfundsvidenskabeligt Forlag, København, s. 69-95.
- 1982: Introduction – Recent Demographic Developments in the Member States of the Council of Europe, Strasbourg, s. 5-7.
- Olsen, C. R., Lassen, H., og Sele, V., 1981: Fødselstallet i 1982. – Ugeskrift for Læger, 144, s. 495-96.
- Milhøj, Anders, 1982: Multiplicative exponential models for stationary time series. – Research Report 84, Statistisk Institut, 24 s.
- 1982: Bias correction in the frequency domain estimation of time series models. – Research Report 85, Statistisk Institut, 24 s.
- Stene, J., Stene, E., Stengel-Rutkowski, S., 1982: Indikationen og Resultate bei der fetalen Karyotypanalyse. – I: Murken, J.-D., Stengel-Rutkowski, S.: 16. Informationsblatt über die Dokumentation im Rahmen des Schwerpunktprogramms »Pränatale Diagnostik genetisch bedingter Defekte« der Deutschen Forschungsgemeinschaft, München, s. 7-45.
- Stengel-Rutkowski, S., 1982: Genetic risks for familial reciprocal translocations with special emphasis on those leading to 9p, 10p and 12p trisomies. – Annals of Human Genetics, 46, s. 41-74.
- Stengel-Rutkowski, S., Murken, J., Stene, J., 1982: Antwort zur Frage: »Hat das Höhere Alter des Vaters einen Einfluss auf die Entstehung des Mongolismus?« – Pädiatrische Praxis, 26.1, s. 122.
- Weinreich, Mogens, 1982: The 2-parameter logit model. – Research Report 81, Statistisk Institut, 32 s.
- 1982: An SAS implementation of the RASCH item analysis. – Compstat, Physica-Verlag – Wien, s. 271-73.

Gæster og rejser:

Erling B. Andersen har været i U.S.A. i maj-juni.

Nils Kousgaard

Antropologi, Kultursociologi og Sociologi

1: Institut for Etnologi og Antropologi

Stab:

Lektorer: Niels Fock, Susan Whyte, Michael Whyte, Jonathan Friedman, Åke Norborg, John Liep, Peter Aaby (orlov) og Poul Pedersen (vikar). Seniorstipendiat: Asger Christensen.

Kandidatstipendiater: 4. Eksterne lektorer: 3. Undervisningsassistenter: 8. Teknisk-administrativ personale: 2.

Indledning:

Antropologi er i international betydning den almene grundvidenskab om mennesket set såvel i en naturgiven som i en social og kulturel sammenhæng. Den beskæftiger sig med kultur- og samfundsforhold blandt alle jordens folk og med forbindelserne dem imellem.

Antropologiens udgangspunkt var og er det beskrivende studie af relativt små og enkle lokalsamfund opfattede som helheder og som indbyrdes forskellige. (Etnografi). Metodisk betjener etnografien sig af længerevarende feltarbejde med deltager-observation med henblik på at etablere sammenhænge mellem kulturens analytiske aspekter.

Fagets systematik grunder sig på tværkulturelle og sammenlignende studier, hvorigennem en klassifikation og udvikling kan opbygges. (Etnologi).

Som teoretisk og generaliserende disciplin om menneskets fælles betingelser rummer antropologien et potentielt for alternativt adfærd og tænkning, der kan sætte vore egne samfundsmodeller i perspektiv. Derfor har faget også – efter en fortid med rent eksotiske folke-studier – vendt sig mod nye arbejdsområder, der inddrager vort eget samfund. Dette sker dels ved, at antropologisk erfaring og metode appliceres på danske forhold, dels ved at de tidligere lokalsamfunds-isolater nu ses som mere el. mindre integrerede subsystemer i hhv. nationale, regionale og verdens-systemer.

Forskningsvirksomhed:

Taget som helhed har instituttets medarbejdere drevet forskning indenfor alle de ovenfor berørte felter, ligesom der har været tale om stor regional spredning. Således har 3 medarbejdere beskæftiget sig med Øst-Afrika, 2 med Vest-Afrika, 2 med den nære Orient, 2 med Europa, 3 med Indien, 1 med Japan og 2 med Oceanien samt 3 med Amerika.

Tematisk kan man måske bedst illustrere instituttets virksomhed ved at henvise til det 10^{ende} nordiske etnografmøde, der afholdtes på instituttet i København i oktober 82, og hvis planlægning hele staben var involveret i. Her var formålet præcis at tegne fagets profil i Norden idag under titlen: Antropologiens praktiske, teoretiske og kulturelle anvendelse, og ikke mindre end 9 af medarbejderne (+ 6 tilknyttede og studerende) bidrog med papers indenfor følgende felter: historisk antropologi (Jonathan Friedman, Michael Harbsmeier, Karen Fog Olwig og Gustav Pedersen), symbolsk antropologi (Anne Knudsen), æstetisk antropologi (Niels Fock), medicinsk antropologi (Susan R. Whyte og Peter Aaby) samt problemområderne bistandshjælp, egnplanlægning og minoriteter (Hanne Veber). Konferencen (ledet af Niels Fock) gav løfter om at antropologien – trods sin ungdom og lidenhed – vil bidrage væsentligt til vor egen selvforståelse som følge af forståelsen af andre og derved vil vise sig egnet til løsningen af socio-kulturelle problemer i fremtiden.

I denne forbindelse bør også nævnes, at der i efterårssemestret har fundet et tværfagligt seminar sted i sammenlignende kulturforskning (herfra ledet af Jonathan Friedman). Seminaret har samlet et bredt spektrum af forskere indenfor disciplinerne Arkæologi, Historie, Etnologi mm. Både seminaret og ovennævnte konference synes at betone at antropologien idag primært opfatter sig som en meget bredspektret kulturvidenskab.

En række af instituttets medarbejdere har i det forløbne år været på feltarbejde og har derigennem indsamlet primærmateriale med senere bearbejdning for øje.

Følgende områder blev studeret: Tanzania (Finn Kjærby, Susan Whyte), Afghanistan (Inger Boesen) og Indien (Stig Toft Madsen, Nils-Finn Munch-Petersen). Men tidligere indsamlet materiale er også i 82 blevet gjort til genstand for analytisk bearbejdelse med henblik på samlede kulturfremstillinger:

Således har John Liep fortsat analysen af materiale indsamlet på øen Rossel i Papua New Guinea i 1971-73 og 1980. Projektet drejer sig om Rossels udvekslingssystem og dets rolle i den sociale reproduktionsproces på øen, men inddrager produktions- og slægtskabsrelationer, rang og dominansforhold, symbolaktivitet og social ændring.

Projektet vil – foruden at udvide den etnografiske beskrivelse af området – bidrage til den teoretiske udforskning af »primitive penge« og af social udveksling, der udgør et vigtigt antropologisk forskningsfelt for tiden. I årets løb har John Liep afsluttet et manuskript om dødefester på Rossel og de udvekslinger mellem slægtsgrupper, der er knyttet til dem. En artikel om Rossels kolonihistorie er bearbejdet for udgivelse.

Nils-Finn Munch-Petersen har indtil oktober (afgang som kand-stip) beskæftiget sig med udarbejdelsen af en monografi omhandlende øriget Maldiverne. Projektet omfatter en beskrivelse af både de samfundsmæssige og naturgivne aspekter, orienteret med økologisk analyse og den materielle kulturhistorie.

Stig Toft Madsen har i et indisk lokalsamfund undersøgt retssystemets virkninger på lokalplan, og Inger Boesen har fortsat bearbejdelsen af materiale indsamlet hos pashtun-folket i Øst-Afghanistan. Hendes hovedinteresse har her været en fremstilling af kvindernes situation i et ekstremt mandsdomineret samfund, og den herskende kønsrolle-opfattelses indflydelse på kvindernes selvforståelse og udfoldelsesmuligheder.

Kønsproblematikken er ligeledes blevet behandlet af Susan Whyte; i dette tilfælde under en mere generel-teoretisk synsvinkel, idet analysen har drejet sig om betydningen af kvinder i forskellige typer af prestige-systemer og om selve kønsrolle-teoriernes seneste udvikling.

Medens den antropologiske indsigt i kønsproblematikken kan bidrage til en generel forståelse – også i Vesten – af kønnenes position, er der i Susan Whytes forskning et andet tema af umiddelbar praktisk interesse, nemlig den medicinske antropologi. Som led i hendes undersøgelser af sygdomsopfattelser og -behandling i Øst-Afrika, har S.W. senest deltaget i en vurderings-studie af Tanzanias Mental Health Program, hvor sindslidende og deres familier og lokale helbredere blev interviewet med henblik på at klarlægge lokalbefolkningens holdning til psykiatriske tilfælde. Det teoretiske perspektiv sigter mod en mere generel forståelse af, hvorledes det nationale medicinske system, og dermed staten, præger lokalsamfundets opfattelse og behandling af sygdom og afvigelse.

Også Peter Aaby har indgående beskæftiget sig med sundhedsproblemer, nemlig i Vest-Afrikas Guinea-Bissau. Aaby var tilbage i Guinea-Bissau i december 1981 – marts 1982 for at kontrollere den registrering af fødsler, fysisk udvikling og dødsfald som er blevet fortsat af lokale medarbejdere siden starten af projektet i 1978. Børnedødeligheden i Guinea-Bissau er af størrelsesordenen 40-50 % før fem år. Almindeligvis har det været antaget at under/fejlnæring var en af hovedårsagerne, måske den vigtigste, til den høje dødelighed. Projektets foreløbige konklusion er, at ernæringsforhold har en mere underordnet rolle. Til gengæld har det vist sig at 'overcrowding' er en meget vigtig faktor for den ekstremt højt børnedødelighed.

Afrika har været arena for flere praktisk orienterede undersøgelser fra instituttets side: Således har

Finn Kjørby fortsat sine udviklingsstudier i Tanzania, der tager sit udgangspunkt i tvangsindflytningen af spredte bønder med ekstensiv kvægavl til større landsbyer. Hans projekt analyserer baggrunden og mulighederne for indførelsen af oksmekanisering, dvs. et både mere intensivt og integreret kvægavl i det samlede landbrug.

I denne sammenhæng bør også nævnes Michael Whytes studier i Øst-Afrika, der anfægter vestlige opfattelser af de demografiske problemer ved at undersøge forskellige folkeslags egne holdninger til børn, familie og arbejdsprocesser. Ved at inddrage de ideologiske præmisser for børnerige familier i forbindelse med klan og slægtskab viser han, at økonomisk rationalitet ikke alene er udslagsgivende i vurderingen af den demografiske situation.

Desuden har Michael Whyte påbegyndt en studie af madens sociale og symbolske betydning for forskellige kulturer og på forskellige tidspunkter. Projektet sigter bl.a. på en dybere forståelse af madvaner og deres rolle i gruppe- og statusdefinition og som led i kommunikationsprocesser.

Niels Fock har ligeledes arbejdet med symbolske udtryk, dels til forståelse af Andes-indianernes socio-politiske system, dels som et artikuleringsmiddel i magtrelationer generelt. Efter en analyse af den interne verbale kommunikation er han begyndt en studie af de non-verbale ekspressive former, der rækker ud over den enkelte samfundsgruppe, og som i form af kunsthåndværk, folkløse o.lign. æstetiske udtryk er med til at give etniske grupper identitet og derved en plads i det større nationale mønster. Fock har også beskæftiget sig med medicinske systemer, specielt »det varme og det kolde's« system og dets betydning som forklarings-model.

Samtidig har Jonathan Friedman arbejdet med en kritisk gennemgang af symbolstudier i antropologien.

To tildels sammenhængende forskningsområder har desuden beskæftiget instituttets medarbejdere, nemlig historisk antropologi og forholdet mellem lokalsamfund og stat:

Således har Asger Christensen fortsat bearbejdelse af materiale om pakhtun stammefolk i det østlige Afghanistan indsamlet gennem feltarbejde og historiske arkivstudier. Hovedvægten ligger på en historisk analyse af lokal, organisatorisk kontinuitet og variation på baggrund af samspillet mellem lokale politisk-økonomiske strukturer på den ene side og statsmagt og marked på den anden. Udover en konkret historisk-etnografisk beskrivelse af pakhtun stammesamfundet er undersøgelsens sigte at bidrage til afklaringen af generelle problemstillinger omkring etableringen og udviklingen af social ulighed i egalitære samfund og omkring relationerne mellem statsmagt og lokalsamfund.

Niels Fock er i færd med at undersøge de indiane-re i Ecuador, der bevidst har afsnøret sig fra den indianske arv (Cholos) med henblik på en forbedret position i det nationale system.

Anne Knudsen (kand.stip. fra 1/9-82) arbejder med et projekt om oprørsbevægelser på Korsika i en 250-årig periode fra 1730. Formålet med projektet er at søge afklaret om der i et samfund, der som det korsikanske gennem flere hundrede år ganske aktivt har modsat sig bestemte statsmagters overherredømme, kan tænkes at operere forestillinger om egentligt alternative samfundsforhold, magtstrukturer og politiske normer.

Anne Knudsen trækker sit materiale dels fra retskilder, dels fra traditionelt fortællestof, men tager også en civilisationskritisk indfaldsvinkel op ved at sammenstille dette med udlændinges rejsebeskrivelser til belysning af korsikanernes selvoplevelse.

En tilsvarende synsvinkel findes i Michael Harbsmeiers mentalitetsstudier. Han har foretaget materialeindsamlinger fra tidlige moderne tyske rejsebeskrivelser som et led i arbejdet med »Verdenssystemernes mentalitetshistorie«, dvs. hvordan de »civiliserede« så på de »vilde«. En komparativ analyse af rejseberetninger skal omfatte europæisk middelalder, antikken, Kina og den muslimske verden.

I denne forbindelse kan også anføres Nini Jensens studier af moderniseringen i Japan. Som kand.stip. fra 1/9-82 har hun netop indledt en analyse af den amerikanske forståelse af Japan, der indeholder en selvmodsigelse, når økonomiske og kulturelle perspektiver sammenholdes.

Analysen tager udgangspunkt i de amerikanske krigstidsstudier, der bl.a. har understreget barbariske sider ved japansk kultur, og sammenholder dem med efterkrigstidens arbejder, hvor Japan får status af civiliseret demokrati. Samtidig sker der en ændring i metodik fra studier af national karakter hen mod lokalsamfundsstudier.

Jonathan Friedman har under forskellige former beskæftiget sig med historisk antropologi. Han har først og fremmest fortsat sin analyse af materiale fra Oceanien i samarbejde med australske kolleger med henblik på en forståelse af regionale systemer i historisk perspektiv, ligesom han er involveret i et historisk antropologisk projekt med deltagelse af svenske etnologer og historikere.

Ligeså har Poul Pedersen – ansat i første halvår af 82 – været orienteret mod det historiske. I sin Indiens-forskning har han videreført sine undersøgelser af enkebrændingens socialhistorie, og som en umiddelbar følge heraf har han påbegyndt det historiske studium af kastesystemet i begyndelsen af 1800-tallets Bengalen. Det er i denne sammenhæng lykkedes at give forklaringer på forskydninger i den sociale struktur, både hvad angår kasternes hierarkiske or-

den indbyrdes og på enkelte kasters interne forandringer, som de har ytret sig i udviklingen af hypergame relationer inden for kasten eller i egentlig kasteffission.

Endelig er der inden for den historiske antropologi studier, der tager udgangspunkt i de beskrevne folks egen historieopfattelse. Sådanne etnohistoriske analyser er foretaget bl.a. af Hanne Veber, der arbejder med en kortlægning af de amerikanske nordvestkystindianeres historiske erfaringer i forb.m. koloniseringen. Studiet skal undersøge hvorledes sådanne erfaringer igennem de sidste 200 år har motiveret til politisk organisering og i hvilket omfang den indianske kultur har medvirket til at skabe dagens politiske virkelighed.

Også Karen Fog Olwig har indgående beskæftiget sig med denne problemstilling for de vestindiske øers vedkommende. Hun har afsluttet et forskningsprojekt, der fokuserede på forældre-børn relationen i det globale familienetværk, der er opstået i forbindelse med masseemigration fra de underudviklede caribiske øer til centre for økonomisk udvikling i Europa, Nordamerika og Vestindien. K.O. forbereder nu et studium af emigrationens betydning for den nationale selvstændighed, de vestindiske øer søger som ministater. Forskningen søger at afdække, hvorvidt øsamfund, der gennem emigration er blevet karakteriseret ved en fragmenteret økonomi og social struktur og udadvendte kulturelle traditioner, kan skabe en uafhængig national enhed. Nevis, som står foran selvstændighed sammen med St. Kitts, og hvis emigration blev indgående studeret i det foregående projekt, danner udgangspunkt for dette studium.

Endelig har Åke Norborg fortsat det i 1981 påbegyndte projekt, der skal lede frem til et generelt værk om afrikanske musikinstrumenter. Gennem registrering af nordiske instrumentsamlinger foretages en typologisering med komparativt sigte.

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Susan Reynold Whyte har fungeret som redaktør af Etnografisk Forenings videnskabelige tidsskrift Folk. Herunder har Asger Christensen været konsulent for temanummeret: Contexts and uses of Marriage in Afghanistan.

John Liep og Michael Whyte virkede som co-redaktører for tidsskriftet Jordens Folk.

Niels Fock var redaktør for det 10^{ende} Nordiske Etnografimødes publikation.

Anne Knudsen var co-redaktør for Antropologforeningens »Stofskifte«, hvor Michael Harbsmeier fungerede som konsulent af temahæftet Antropologi i København.

Poul Pedersen virkede som faglig redaktør ved R. Leakey og Levin: Folket ved søen, Gyldendal 1982.

Publikationer:

- Christensen, Asger, 1982: 'Organization, Variation and Transformation in Pukhtun Society – A review of Ahmed: Pukhtun Economy and Society.' *Ethnos* vol. 46, no. 1-2. 1981 (1982). s. 96-108.
- 1982: 'Agnates, Affines and Allies: Patterns of marriage among Pakhtun in Kunar, North-East Afghanistan'. 43 sider. Udkommer i *Folk*, vol. 24, 1982.
- 1982: 'Afghanistan – ikke kontrarevolution, men befrielseskamp'. 17 sider. Udkommer i *Sydasiens-bulletin og Jordens Folk*.
- Fock, Niels, 1982: Ecology and Mind in an Andean Irrigation culture. – *Folk* 1981 vol. 23, s. 311-30.
- 1982: Kunst og karneval. – 10. Nordiske Etnografmøde. København 82 13 s.
- Friedman, Jonathan, 1982: 'Capital Imperialism and exploitation in ancient world-systems' with Kajsa Ekholm, *Review IV, I Sommer* 1982.
- 1982: Comment on Adams, R. N. »National Selections, enaletics, and 'Cultural Materialism'. *Current Anthropology*, 22.6 1981 – with Kajsa Ekholm.
- 1982: »How to go beyond other approaches«, a review of Augé, M.: *The Anthropological Circle*. *Ethnos* vol. 46 1981 (1983).
- Harbsmeier, Michael, 1982: 'Reisebeschreibungen als mentalitätsgeschichtliche Quellen. Überlegungen zu einer historisch-anthropologischen Untersuchung frühneuzeitlicher deutscher Reisebeschreibungen.' In: Hans Jürgen Teuteberg, Antoni Mażzak (Hersg.), *Reiseberichte als Quellen europäischer Kulturgeschichte*. Wolfenbüttel 1982 (= *Wolfenbütteler Forschungen* 21), ss. 1-31.
- 1982: 'Imaginære Investeringer. Om nogle trekkanter i verdenssystemets mentalitetshistorie'. Paper til 10. Nordiske Etnografmøde, oktober 1982. 26 ss.
- 1982: 'The Savage and the Child.' Udkommer i *Ethnos* 1982. 12 ss.
- Jensen, Nini, 1982: 'Manga-Japanske tegneserier'. *Jordens Folk* 17,3 s. 99-108.
- Knudsen, Antje, 1982: 'Er det ikke naturligt at være kannibal?' *Stofskifte* nr. 8, 1982, p. 5-20.
- 1982: 'En front i Sahara – politisk organisation og politisk magt hos Kel Ahaggar'. *Stofskifte* nr. 8, 1982, p. 30-80.
- 1982: 'De tapre og de Rige: at sætte døden i cirkulation'. Oplæg ved 10. Nordiske Etnografmøde, København oktober 1982.
- Liep, John, 1982: 'The workshop of the Kula. Production and trade of shell necklaces in the Louisiade Archipelago, Papua New Guinea'. In *Folk* 23:297-309, 1981 (udkom 1982).
- 1982: 'Ranked exchange in Yela (Rossel Island)'. In: *The Kula: new perspectives on Massim ex-*
- change. J. & E. Leach, eds. Cambridge. In press.
- 1982: »This civilising influence«: the colonial transformation of Rossel Island society. *Journal of Pacific History*, in press.
- Munch-Petersen, Nils-Finn, 1982: 'The Maldives: History, daily life and art-handicraft.' *Bulletin du CEMOCI, Bruxelles* vol. 1, 1982 s. 74-103.
- Norborg, Åke, 1982: 'Musical Instruments from Africa South of the Sahara.' *Musikhistorisk Museum og Carl Claudius' Samling*. Copenhagen 1982, 91 s.
- 1982: 'Afrikanske harper.' *Jordens Folk*, 17. årg., nr. 1, 1982, s. 18-22.
- 1982: Musical Instruments and their uses among the Bini of south-western Nigeria.' Under offentliggørelse i Stockmann, Erich (red): *Musik in Afrika*, Berlin, 34 s.
- Olwig, Karen Fog, 1982: 'Women, 'Matrifocality' and Systems of Exchange: An Ethnohistorical Study of the Afro-American Family on St. John, Danish West Indies'. *Ethnohistory* 28(1), 1981.
- 1982: 'Book Review: Wout van der Bor, *Island Adrift: the social organization of a small Caribbean community: the case of St. Eustatius*. *Nieuwe West-Indische Gids*.
- 1982: 'Nevis-folkernes globale familiemønster.' *Jordens folk*, 17. årg., nr. 2.
- 1982: 'St. Jan: Set fra et »etno-civilisationshistorisk« perspektiv. Symposium i Historisk Antropologi.' Det 10. Nordiske Etnografmøde, København, 1982.
- Pedersen, Poul G. 1982: 'Hamlet og enkebrænding'. *Antropologiska Studier*, nos. 35-6, 1983.
- 1982: 'Enkebrænding', *Jordens Folk* no. 1.
- Veber, Hanne M. 1982: Boganmeldelse: Poul Aage Fogde, 'RØD i en Hvid Verden: et indiansk folk og dets livsforståelse.' *Kbhvn. 1980. Jordens Folk*, 17. årg. nr. 3.
- 1982: 'Hvad kæmper de for? Udvikling eller Selvbestemmelse for Amerikanske indianere.' Oplæg til det 10. Nordiske Etnografmøde, 22 s. Oktober 1982 København.
- Whyte, Michael A. 1982: 'Clans, culture and the rationality of large families.' *Antropologiska Studier*, 1982-3.
- Whyte, Susan Reynolds 1982: 'Penicillin, battery acid and sacrifice: cures and causes in Nyole medicine'. In: *Social Science and Medicine (under offentliggørelse)*.
- 1982: 'Til Ondets rod – spådomme og behandling i Uganda'. I: *Jordens Folk (under offentliggørelse)*.
- 1982: 'Traditional healers and state healers: the domestication of the savage healer'. Paper fremlagt ved det 10. Nordiske Etnografmøde oktober 1982.
- Aaby, Peter m.fl., 1982: 'Measles vaccination and

child mortality in Guinea-Bissau (preliminary results)' Report to the Ministry of Health, Bissau, Guinea-Bissau, 13 pp.

- 1982: 'Major determinants of mortality due to measles in Guinea-Bissau: Malnutrition or overcrowding?' VIII International Congress of Infectious and Parasitic Diseases, Stockholm, p. 196.

Niels Fock

2: Institut for Kultursociologi

Stab:

Professorer: 2 (under besættelse). Lektorer: Charlotte Bloch, Leif Christensen, Søren Damkjær, Lis Højgård, Allan Madsen, Ida Nicolaisen, Jonathan M. Schwartz og Finn Valentin. Seniorstipendiat: Susanne Thorbek. Kandidatstipendiat: Per Holm, Axel Lunddahl, Elsebeth Tarp og Peter Wad. Forskningsstipendiat: Jesper Due, Birthe Bech Jørgensen og Jørgen Steen Madsen.

Eksterne lektorer: 4. Adjunkt-vikarer: 2. Undervisningsassistenter: 8. Teknisk-administrativt personale: 5.

Forskningsvirksomhed:

Kultursociologi er en integreret videnskab om mennesket, samfundet og kulturen. Specielt karakteristisk er derfor den tværvidevidenskabelige, komparative og historisk funderede tilgang i analysen af en række problemstillinger.

Selv om kultursociologiens faglige målsætning, identitet og substans er bestemt af, at der tages udgangspunkt i metoder, begrebs- og teoridannelser indenfor fagområderne sociologi, socialpsykologi og socialantropologi er det ikke desto mindre karakteristisk, at kultursociologien netop udviser en bestræbelse på at overskride de traditionelle samfundsvidenskabelige og humanistiske disciplinopdelinger.

Som en generel karakteristik kan endvidere anføres, at der arbejdes med problemstillinger på både makro- og mikroniveau. Det er endvidere karakteristisk, at forskellige genstandsområder (eksempelvis klasse- og lagdeling, udviklingsprocesser, familiestrukturer, personlighedsdannelse) belyses i forskellige samfundstyper (ikke-industrialiserede samfund, samfund repræsenterende forskellige grader af og former for industrialisering og industrialiserede samfund) i et helhedsbetragende, komparativt og historisk perspektiv.

Som det fremgår af ovenstående, er det samlede forskningsområde særdeles bredt, men i de senere år har forskningen ved instituttet været koncentreret

om en række emnekredse, hvor den kultursociologiske tilgang især forekommer frugtbar. Disse emnekredse er:

Arbejdets organisation, arbejdsmarkedsforhold og fagbevægelse.

Socialisation, opdragelse og uddannelse, herunder børnekultur og børns opvækstvilkår.

Socialpolitik og sundhedsvæsen.

Statens rolle.

Sociale uligheder og klasseudsættelser.

Overgangssamfund og sociale, kulturelle og udviklingsmæssige forhold i den 3. verden.

Planlægning, bysociologi og hverdagsliv.

Kvindeproblemstillinger.

Minoriteter, herunder fremmedarbejderes sociale og kulturelle forhold.

Hertil kommer et stadigt arbejde med videnskabs-teoretiske og metodologiske problemstillinger.

Til illustration af, hvad der konkret arbejdes med indenfor disse emnekredse skal gives nogle eksempler på igangværende forskningsaktiviteter.

Arbejdets organisation, arbejdsmarkedsforhold og fagbevægelse:

Der arbejdes under denne emnekreds med en historisk analyse af den danske tekstilbranches udvikling. Der arbejdes endvidere på et studie, der med udgangspunkt i kategorierne produktion, konsumtion, arbejde og frihed griber fat om den mere almene problemstilling omkring forholdet mellem kultur og samfund. Der pågår flere historisk funderede studier af fagbevægelsen, arbejdsmarkedets institutioner og arbejdsmarkedslovgivningen, ligesom der arbejdes med et projekt om fagbevægelsens aktuelle situation i udvalgte asiatiske lande. Der arbejdes endvidere med et projekt omkring forholdet mellem teknologi og samfund.

Socialisation, opdragelse og uddannelse:

Der arbejdes under denne emnekreds bl.a. med en analyse af den tidlige socialisationsproces og i forbindelse hermed en vurdering af de samfundsmæssige betingelser for småbørns udvikling.

Socialpolitik og sundhedsvæsen:

Der er et par projekter igang omkring socialpolitikens historiske udvikling i Danmark. Der arbejdes endvidere ud fra en institutionskritisk synsvinkel med forholdet mellem sundhedsvæsenets udformning og den lægevidenskabelige sygdomsforståelse samt heraf afledte behandlingsformer. Der forsøges her udviklet grundbegreber til forståelse af sygdoms-udvikling indenfor en socialisationssteoretisk ramme omfattende såvel den primære som den sekundære

socialisation (her specielt socialisation via arbejdslivet).

Statens rolle:

Med udgangspunkt i diskussionen af, hvilke former for statslige indgreb og reguleringer, der er egnet til at fremme økonomisk vækst og stabilitet, arbejdes der med en analyse af forholdet mellem de faktiske reguleringsforsøgs tilsigtede og opnåede virkninger.

Desuden arbejdes der med en analyse af udviklingen i den statslige regulering af arbejdsmarkedet, herunder arbejdsmarkedetsorganisationers forbindelse til statsapparaterne.

Sociale uligheder og klassemødsætninger:

Der arbejdes bl.a. med studier af den danske klassestruktur, herunder småborgerskabets karakter og rolle. Der arbejdes endvidere med emnet kultur versus civilisation med udgangspunkt i en modstilling af de klasseløse samfunds kultur overfor kapitalismens civilisation.

Overgangssamfund og sociale og kulturelle forhold i den 3. verden:

Der arbejdes både med en teoretisk analyse af den reale socialisme og overgangssamfundsproblematikken og med konkrete studier af Kina og Sovjets socialstruktur og historie.

Der pågår en analyse af de økonomiske, sociale og politiske konsekvenser af agrarreformen i Calabrien i Syditalien. Der arbejdes endvidere med især kvindens situation i forbindelse med urbaniseringsprocesser i Thailand, der arbejdes på en studie af udviklingen i det sydlige Afrika med særlig henblik på Angola, ligesom der arbejdes med en socialantropologisk studie på Borneo, der samtidig skal være et bidrag til samfundsvidenskabelig teori om social uligheds opståen.

Planlægning, bysociologi og hverdagsliv:

Under dette tema arbejdes der med projekter, som søger at belyse planlægningens funktion på såvel lokalt som regionalt niveau. Der arbejdes endvidere med en undersøgelse af ungdomsarbejdsløsheden blandt ufaglærte, unge kvinder i et forstadsboligområde, ligesom der finder en studie sted af forholdet mellem danskere og indvandrere i et afgrænset forstadsboligområde.

Kvindeproblematik:

Udover nogle af de allerede omtalte projekter, hvor kvindeproblematikken spiller en central rolle, er der

et arbejde igang omkring kvindens placering i forhold til arbejde, familie og fagforening omkring århundredskiftet i København.

Minoriteter, herunder fremmedarbejderes sociale og kulturelle forhold:

Under dette tema arbejdes der bl.a. med dansk indvandrerpolitik og »indvandreroffentlighed«, ligesom der arbejdes med en studie af indvandrerarbejdernes organisering og situation i oprindelseslandet.

Under den omfattende emnekreds *erkendelsesteori, videnskabsteori og metodologi* er grundproblemstillingen for specifikke analyser ofte forholdet mellem erkendelses- og videnskabsteoretisk udgangspunkt og konkrete metodeovervejelser og metodologi. Der arbejdes eksempelvis med en analyse af anvendt samfundsforskning, herunder aktionsforskning, ligesom der arbejdes med en studie af forskellige metodeopfattelsers videnskabsteoretiske og samfundsmæssige forankring og funktion. Der er et arbejde igang omkring nyere fransk filosofikritik og civilisationskritik. Endelig arbejdes der med en filosofisk-historisk studie af amerikansk kultur set ud fra narcissismebegrebet.

Deltagelse i områdestudier:

Instituttet har i 82 været engageret i arbejdet med at etablere områdestudier ved Københavns Universitet, primært gennem deltagelse i planlægningsarbejdet ved det humanistiske fakultet og gennem kontakter til de enkelte arbejdsgrupper, der planlægger områdestudier. Det felt, der i denne sammenhæng specielt har instituttets interesse, er de sociokulturelle aspekter i områdestudier og det interdisciplinære sigte. Desuden har instituttets medarbejdere deltaget ud fra kendskabet til specifikke regionale områder (Afrika, Østeuropa, Sydøstasien).

I det forløbne år har instituttet etableret en stærkere koncentration af sine forskningsmæssige og undervisningsmæssige ressourcer gennem arbejdet i to emnekredse på overbygningsniveau, henholdsvis internationale udviklingsstudier og socialisations- og civilisationsteori.

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Lis Højgård er medlem af redaktionen for tidsskriftet »Kontext«.

Elsebeth Tarp er redaktionsmedlem af IBERO AMERICANA, Nordic Journal of Latin American Studies.

Andet:

Ida Nicolaisen er medlem af forskningsrådet for udviklingsforskning og bestyrelsesmedlem (supp.) for CINA.

Der har ved instituttet været afholdt et seminar i maj 82 om »Civilisationskritik og den 3. verden« samt flere seminarer om kvindestudier og kvindeforskning. Herudover har instituttet været medarrangør af seminaret »Whither America« på AUC i aug. 82 og af Karrebæksmindeseminaret 82 om »Identitet og selvforståelse i den 3. verden«.

Publikationer:

Bloch, Charlotte 1982: Om patriarkale teorier og kvindelige erfaringer, Unge pædagoger 8.

– 1982: Hvad kultursociologien bør være nu og i fremtiden, Reprosieren, Inst. f. Kultursociologi.

– »Kvindelighed og sygdom«, Seminarrapport fra seminar for medicinsk kvindeforskning på Hinds-gavl, (Udkommer 1983).

Damkjær, Søren, 1982: »Fragment og Verdensorden«, Karrebæksmindeseminaret 1982, Seminarrapport. 2. udg. udkommer i Reprosieren, Inst. f. Kultursociologi (10 s.).

– 1982: »Bidrag til kultursociologis identitet«, Reprosieren, Inst. f. Kultursociologi, (10 s.).

Due, Jesper og Madsen, Jørgen Steen, 1982: »Aftalesystemet på det kommunale område. En vurdering af KTUs hidtidige udvikling og fremtidige muligheder«, SFU.

– 1982: »Aftalesystemet på det statslige område«, En vurdering af TFUs hidtidige udvikling og fremtidige muligheder, SFU.

– 1982: »LO-EFT. En vurdering af forholdet mellem de to hovedorganisationer på det offentlige arbejdsmarked«, SFU.

– 1982: »De sociale bevægelser og staten. En præsentation af Alain Touraines handlingssociologi og interventionsmetode«, Reprosieren, Inst. f. Kultursociologi.

Jørgensen, Birte Bech, 1982: »Historien om Bæk-Fosgården. Om flyttebevægelser og det sociale liv i et boligområde i Albertslund«, Vi i VAs forlag, Albertslund (120 s.).

Madsen, Allan, 1982: »Teknik og socialisation«, Naturkampen nr. 26.

Nicolaisen, Ida, 1982: »Selected Bibliography – Johannes Nicolaisen«, Folk, Vol. 23.

– »The Conception of the Human Being and Cognitive Development among the Punan Bah«, Under udg. i Lewis og Jahoda (eds.): Ethnographic Perspectives on Cognitive Development, London 1983, (25 s.).

– 1982: »Change without Development. A case Stu-

dy of the Punan Bah«, Under udg. i Sarawak Museum Journal, (90 s.).

Schwartz, Jonathan, 1982: »Social Scientists meet the guest Workers«, Under udg. ved Université de Nice.

Tarp, Elsebeth, 1982: »On the Study of Women's movements in the 3rd World. Some methodological Considerations«, Under udg. ved Center for Samfundsvidenskabelig Kvindeforskning i København.

– »Kulturkamp og kvindekamp i Mexico«, Under oversættelse til spansk og udg. i Mexico.

Thorbek, Susanne, 1982: »Købt eller Solgt. Kvinder i industri og den globale arbejdsdeling«, Under udg. på Mellemfolkeligt Samvirke (100 s.).

– »Demokrati i Vietnam, Demokrati i Radioavisen«, Under udg. på AUCs forlag, (256 s.).

Valentin, Finn, 1982: »Politik og Ulighed«, Tidens Stemme, nr. 2, s. 15-17.

– Magtfordeling og Politisk System, Under udg. Gyldendal (130 s.).

Wad, Peter, 1982: »Forståelse og selvforståelse af malaysisk udviklingspolitik«, Seminarrapport fra Karrebæksmindeseminaret 1982. 2' udg. i Reprosieren fra Inst. f. Kultursociologi.

– 1982: »TNC and Labour. The Malaysian Experiences«, Bangkok Seminar.

Ørum, Thorkil, 1982: »A coke and a smile – Kultur, identiteter og sociale bevægelser«, Karrebæksmindeseminarpapirer 1982, (14 s.). 2' udg. i Reprosieren fra Inst. f. Kultursociologi.

– 1982: »Pane e Lavoro – Melissa is still waiting«, Selected papers of the Eadi Conference, Institute of World Economics of the Hungarian Academy of Sciences, Budapest, (22 s.).

– 1982: »Jord, brød og arbejde«, Agrare bevægelser i Italien 1880-1950, i Arbejderbevægelsens årbog 1982, (12 s.).

– sammen med Camre, H., Giese, J. og Giese, S.: »Bridging the Gap«, Selected report by the Danish National Film School, København (236 s.).

Gæster og rejser:

Søren Damkjær har været på studierejse i Sovjetunionen for at studere industriudvikling i Sibirien.

Jonathan Schwartz har i efterårssemesteret opholdt sig ved Institut d'études et des recherches interethniques et interculturelles ved Université de Nice.

Susanne Thorbek har været på feltarbejde i Thailand for at studere kvindernes sociale forhold i slumområder.

Finn Valentin har været på studieophold ved Center for European Studies ved Harvard University.

Gæsteforelæsninger:

Charlotte Bloch har forelæst på Københavns Børnehavese-minarium.

Ida Nicolaisen har afholdt gæsteforelæsninger ved London School of Economics.

Elsebeth Tarp har afholdt forelæsninger om kvindebevægelse og kvindekamp i den 3. verden flere steder, bl.a. ved Odense Universitet.

Susanne Thorbek har afholdt gæsteforelæsninger om kvindernes sociale vilkår i Thailand ved bl.a. AUC og AU.

Finn Valentin har forelæst om industriudvikling og industripolitik ved Arkitekt-skolen i København, Biblioteksskolen i København, Handelshøjskolen og RUC.

Søren Damkjær

3: Sociologisk Institut*Stab:*

Professor: Kaare Svalastoga. Lektorer: Anders Boserup, Tom Broch, Göran Djurfeldt, Mogens Holm, Erik Høgh, Erik Manniche, Kurt Aagaard Nielsen, Gunnar Olofsson, Birgitte Simonsen og Preben Wolf. Seniorstipendiat: John Mortensen. Kandidatstipendiater: Peter Abrahamson, Yvonne Due Billing, Mogens Hansen, Bodil Holt, Helge Hvid, Rita Jensen og Fritz v. Nordheim Nielsen.

Eksterne lektorer: 9. Undervisningsassistenter: 4. Teknisk-administrativt personale: 5.

Alment om instituttets virksomhed:

Ud over forskningsvirksomheden vil vi også for 1982 fremhæve det omfattende arbejde med afvikling af en gammel og oparbejdede af en ny studieordning.

1982 var det sidste hele år, hvor den gamle magisterordning var gældende, hvilket har medført en intensiveret undervisning og vejledning for studerende, som fremdeles er på denne ordning.

På forskningssiden kan specielt nævnes projektet »Arbejderbevægelse og velfærdsstat«, hvor der udover projektlederen er beskæftiget tre deltidsansatte magistre.

*Forskningsvirksomhed:**Sociologiens historie og sociologiens grundlagsproblemer og metode:*

Anders Boserup arbejder sammen med Thomas Højrup, Institut for Europæisk Etnologi, med en

analyse af den historiske materialismes teoretiske struktur og grundbegreber.

Tom Broch arbejder med formningsteori og formidlingsanalyse og har i mange år været beskæftiget med et grundlagsprojekt, som søger at forene de metodologiske tilnærmelser i fænomenologi og dialektik mod de teoretiske grundelementer i strukturel samfundsteori og semiologi.

Arbejdet sigter i første række mod at give nye udgangspunkter, perspektiver og metodologiske tilgange for kommunikations-sociologien. Dele af dette arbejde er i de senere år udkommet som arbejdspapirer og artikler. Dette vil også ske i det kommende år. Målet er et samlende, afsluttende arbejde. Det er dog usikkert, hvornår det vil foreligge.

Herudover arbejdes med strukturel analyse af kvalitativt (tekstligt) materiale.

Mogens Hansen beskæftiger sig med den nuværende økonomiske krise, som har udviklet sig til en krise for den keynesianske konjunkturpolitik som statslig økonomisk politik.

Dette har betydet en renaissance for den neoklassiske teori i form af monetarisme. Projektets formål er at analysere muligheden for, at denne teoretiske renaissance fører til, at den monetariske teori bliver grundlaget for den økonomiske politik, og hvilke konsekvenser dette vil kunne få for arbejderklassen. Forudsætningen for en sådan analyse er oparbejdelsen af en bestemmelse af den borgerlige stat, som kan danne grundlaget for en analyse af kapitalens konsolidering af det samfundsmæssige herredømme formidlet over staten. En sådan bestemmelse vil derfor være projektets 1. del og vil blive gennemført som en kritisk gennemarbejdning af de senere års mange statsteoretiske analyser. Det indledningsvist nævnte formål vil blive forfulgt på baggrund af statsbestemmelsen og de analyser af monetarismen, som er foretaget i magisterafhandlingen: »Kapitalens krise og krisens løsninger – kritik af nationaløkonomien«, som er skrevet sammen med Lotte Holm og Per Larsen.

Kurt Aagaard Nielsen har næsten afsluttet et projekt om »sociologiens historie«. (Titlen på den endelige rapport bliver »sociologi og socialisation«).

Projektet omhandler sociologiens teorihistorie med vægt på indholdet i den klassiske sociologiske socialisationspolitiske indhold. Analysen demonstrerer den klassiske sociologiske tiltagende formning af tankefigurerne i den neoklassiske økonomi – men hvor disse tankeformer udstrækkes over sociale forhold. I projektet indgår desuden et forsøg på en periodisering af socialisationspolitikken under kapitalismen med udgangspunkt i sociologiens teorihistorie. Ventes publiceret som lærebog i foråret 1983.

Desuden arbejdes på et projekt i samarbejde med Stefan Kjøller og Søren Dupont om civilisationskritik. Det drejer sig om et mindre undersøgelsesprojekt, der tager udgangspunkt i en kritik af Hans J. Schanz' disputats om behovproblematikkens idéhistorie. Ventes publiceret i Nordisk Forum i foråret 1983.

Preben Wolf arbejder fortsat med sociologiens historie i Danmark.

Statslige politikker i forhold til den samfundsmæssige og klasse-mæssige udvikling og interesseartikulation:

Peter Abrahamsson gennemfører i øjeblikket et forskningsprojekt om »Amerikansk velfærdspolitik« ved Department of Political Science, Boston University, USA.

Mogens Holm arbejder med forsørgelsespolitik i Norden – en komparativ analyse af sociale, politiske og økonomiske problemer i forbindelse med visse persongrupper udstødning fra arbejdsmarkedet.

Motivet for dette projekt kommer fra det arbejde omkring socialpolitikudviklingen, som er udført på Sociologisk Institut de sidste 3-4 år. Det har givet et billede både af forsørgelsesproblemerne i almindelighed, men især af de sociale og økonomiske problemer der følger i kølvandet af personers permanente udstødning fra arbejdsmarkedet.

Projektet er en komparativ undersøgelse af karakteren og omfanget af udstødning af personer i den erhvervsaktive alder, d.v.s. mellem 18 og 67 år i de nordiske lande.

Undersøgelsen fokuserer på persongrupper, der permanent – for resten af livet – forlader arbejdsmarkedet.

Omfanget af denne gruppe kortlægges sammen med undersøgelse af gruppens fordeling på alder, køn, erhvervs-mæssig- og geografisk placering. Der gennemføres en kortlægning af udstødningens effekter for personers og familiers eksistens- og reproduktionsvilkår, indeholdende en udredning af udviklingen i forsørgelsesforanstaltninger overfor regeneration (familien og børneproduktion), og der gennemføres intensive interviews af 100 udvalgte familier.

Det er projektets tese, at omfanget af forsørgelsesbehov giver anledning til sociale og økonomiske problemer i kriseperioden, idet behovet er stigende, medens statens finansielle grundlag for at tilfredsstille behovene er faldende. Det er derfor væsentligt at undersøge udviklingen i de statslige interventioner overfor arbejdsmarkedets reservearmé. Der laves en komparativ undersøgelse af effekten af de nordiske landes staters interventioner overfor persongrupper, der marginaliseres i forhold til arbejdsmarkedet,

hvor spørgsmålet er, i hvilken udstrækning interventionerne bidrager til fastholdelse eller udstødning fra arbejdsmarkedet.

Undersøgelsen anvender det statistiske materiale, som indsamles i de enkelte lande angående arbejdsmarkedsforhold, uddannelsesforhold, sociale forhold og befolkningens fordeling på køn, alder og erhvervsplacering. Desuden allerede eksisterende nationalt materiale om forsørgelsesproblemer.

Desuden arbejdes med en analyse af udviklingstendenserne i den familiale regenerationsform i perioden efter 1960.

Dette projekt er en videreførelse af en tidligere undersøgelse af lønarbejdernes forsørgelsesproblemer, hvor der her fikses på de funktioner, der er knyttet til privatsfæren, især husholdningsarbejdet og forsørgelse og socialisering af børn og unge.

Projektet tager historisk udgangspunkt i udviklingen af samlivsforhold og henholdsvis forældres og det offentlige forsørgelses- og socialiseringsforpligtelser overfor de opvoksede generationer. På den ene side drejer det sig om at sætte kønsdifferentieringerne på begreb – at oparbejde grundlaget for kønsforskellighederne. På den anden side drejer det sig om at kortlægge udviklingen i de offentlige interventioner overfor regenerationen i familiefORMEN, effekterne herpå og udviklingsperspektivet.

Helge Hvids licentiatprojekt: »Arbejderbevægelse og arbejdsmiljøpolitik i fem vesteuropæiske lande«, er tilknyttet forskningsprojektet: »Arbejderbevægelse og velfærdsstat i Vesteuropa« på Sociologisk Institut, med Gunnar Olofsson som projektleder.

Licentiafhandlingen vil være færdig i foråret 1983.

Fritz von Nordheim Nielsen har forskningsaktiviteter delt mellem et projekt om »de modsætningsfulde resultater af den socialdemokratiske arbejderbevægelses reform- og reproduktionssikringspraksis; arbejderbevægelsen som medproducent af egne vanskeligheder«, og forskningsaktiviteter i tilknytning til et forskningsrådsstøttet projekt om: »Arbejderbevægelse og velfærdsstat i Vesteuropa«, hvor der bl.a. arbejdes med diskussionen om den skandinaviske model og med en analyse af pensionsforhold i Storbritannien.

Gunnar Olofsson arbejder med projektet: »Arbejderbevægelse og velfærdsstat i Vesteuropa«. Projektet er støttet af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd og udføres på Sociologisk Institut.

Ved Sociologiska Institutionen i Lund arbejdes der desuden med et projekt: »Tjenestemændenes faglige organisering i Sverige«. Dette projekt støttes af Humanistisk Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet i Sverige.

Uddannelsessociologiske arbejder:

Kaare Svalastoga arbejder med studier af tilgang, afgang og vækst i højere uddannelsessystemer.

Kvindeforskning:

Yvonne Due Billing arbejder sammen med Anne Bruvik Hansen på projektet: »Kvindernes forhold til ingeniøruddannelserne«.

Projektet er en undersøgelse af det kønsbestemte søgnings- og frafaldsmønster i relation til ingeniøruddannelserne med henblik på en afklaring af, hvordan den kønsspecifikke socialisation konfronteres med de socialisationskrav, tek.nat.-tilgangen stiller. Forventes udgivet 1983.

Birgitte Simonsen, Bodil Holt og Rita Jensen er i gang med en undersøgelse af højtuddannede kvinders arbejds- og livsbetingelser, specielt med henblik på DJØF-området. Undersøgelsen består af en bearbejdning af generelt statistisk materiale vedrørende kvinder indenfor de højere uddannelser – og specielt indenfor DJØF-området, samt en kvalitativ beskrivelse af nogle kvinders livssituation gennem intensive interviews. Hensigten er at belyse og synliggøre kvinders situation på arbejdspladsen med henblik på at afdække ændringer i livsperspektiver, kvinder foretager som en reaktion på disse betingelser og som reaktion på modsætninger i opfyldelsen af de krav, der sættes til kvinder som lønarbejder, mor og kvinde. Resultatet af undersøgelsen skulle gerne kunne pege på nogle løsninger, som kvinder kan arbejde på for at forbedre deres egne betingelser, herunder faglige og politiske krav.

Sociale afvigelser og behandling:

Erik Manniche fortsætter studier af variabel medikamentel behandling af patienter (i samarbejde med læger), samt fortsat follow-up longitudinelt studie af ligophrene børn/voksne.

Preben Wolf deltager sammen med flere kolleger i kriminalpolitisk forskning af forskellig art i tilknytning til kriminalprævention og politiforskning under Justitsministeriets forskningsudvalg og Det Kriminalpræventive Råds regie. Har herunder udarbejdet analyser og delrapporter til brug for fortsat forskning.

Internationale relationer, verdensmarked og u-landssociologi:

Anders Boserup har arbejde igang vedrørende europæiske kernevåben; alternativer i vestlig østpolitik samt konventionel nedrustning i forbindelse med FN ekspertudredning herom.

Desuden arbejdes der sammen med andre forskere i vesteuropæiske lande om alternativ europæisk sikkerheds- og forsvarspolitik.

Göran Djurfeldt er i gang med bearbejdelsen af et forskningsmateriale om produktionsrelationer i landbruget, indsamlet i Sydindien i 1979/80.

Interesseområdet er primært agrarklassestruktur, metoder for at bestemme denne og blotlæggelse af, hvordan klassestrukturen bestemmes af økologiske, økonomiske og politiske faktorer.

Andre områder:

Erik Høgh, Erik Manniche og Preben Wolf arbejder med projekt METROPOLIT: En fødselsårgang drenge følges fra fødsel...?

Kaare Svalastoga med en historisk-sociologisk analyse af visse aspekter af skandinavisk agrar-ideologi.

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Peter Abrahamson: Medredaktør af rapportserien »Sociologi«, som udgiver forskning fra Sociologisk Institut.

Mogens Holm: Medlem af redaktionen for tidsskriftet Kurasje.

Erik Manniche: Medredaktør af Sociological Microjournal.

John Mortensen: Redaktør af tidsskriftet Kontext.

Fritz von Nordheim Nielsen: Deltager i redaktionen af forlaget »Sociologi«s udgivelser.

Gunnar Olofsson: Medlem af redaktionen for »Arkiv för studier i arbetarrörelsens historia«. Er i bestyrelsen for den selvejende institution »Sociologi«.

Kaare Svalastoga: Redigerer sammen med Erik Manniche tidsskriftet Sociological Microjournal.

Preben Wolf: Redaktionel konsulent for tidsskriftet: Criminal Justice and Behavior. An International Journal. Sage Publications.

Andet:

Anders Boserup: Medlem af formandskabet for Det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg. Viceordfører for Nordiska Samarbetskommittéen för Internationell Politik, samt Freds- og Konfliktforskning.

Erik Manniche har givet seminar i sexologi på Uppsala Universitet samt seminar i familjesociologi på Sociologiska Institutionen i Uppsala.

Kurt Aagaard Nielsen har gæsteforelæst på St. Restrup Højskole om historisk materialisme samt forelæst i sociologiforeningen om »den nyere danske sociologis historie«.

Gunnar Olafson har i april 1982 holdt gæsteforelæsning ved Idehistoriska Institutionen, Göteborg.

Publikationer:

- Broch, Tom, 1982: Kommentarer til informationsteorien. – Arbejdsrapport nr. 11, Sociologisk Institut, 1280 s.
- Djurfeldt, Göran, 1982: What Happened to the Agrarian Bourgeoisie and Rural Proletariat under Monopoly Capitalism? A Reply to Michael Winter and Phil Raikes. – *Acta Sociologica* (25), 3:295-99.
- 1982: Agribusiness – en indførende bibliografi. – Arbejdsrapport nr. 9, Sociologisk Institut, 11 s.
- Lindberg, Staffan, 1982: Studying agrarian class structure – methods and some results from a South Indian case. Bidrag til nordisk seminar om »problem i klasseanalysen: motsätningar och sociala rörelser i tredje världen«, Uppsala 23-25, april 1982, 13 s.
- Hvid, Helge, 1982: Arbejdsmiljø – konflikt, interesse, videnskab. – *Sociologi* nr. 2, 128 s.
- Høgh, Erik, 1982: Kunstnere og fremtidens miljø. – *Futuriblerne* nr. 3, s. 20-34.
- 1982: Hvordan man med medarbejdere laver arbejdsmiljøundersøgelser. – København, 250 s.
- 1982: En offentlig virksomhed ser på sig selv. – København, 520 s.
- 1982: En privat virksomhed ser på sig selv. – København, 580 s.
- Jensen, Rita – Jacobi, Mimi – Lauritsen, Wenche, 1982: Kvindeligheden som undertrykkelse. Arbejdsrapport nr. 8, Sociologisk Institut.
- Manniche, Erik, 1982: Abortion, contraception and sterilization in Denmark, *Sociological Microjournal*, vol. 16, 1982.
- 1982: Age and the Nobel Prize. *Sociological Microjournal* vol. 16. (Reprinted from *Behavioral Science* vol. 2), with G. Falk.
- 1982: Afdelingssygeplejersker 1981 I, 1-50, København. Dansk Sygeplejeråd 1982.
- 1982: Denmaakuniokeru jinkoochuuzetsu no rekishi: 1200-1979, *Juosanpu Zasshi*, 36:10,842-47, Tokyo 1982. (Fremkaldte aborter i Danmark i tiden 1200-1979).
- Mortensen, John, 1982: Boulevardpressens vold. – Massekultur og medier, nr. 5. Sammenslutningen af medieforskere i Danmark. 41 s.
- 1982: Vareæstetikens former. – Massekultur og medier, nr. 6. Sammenslutningen af medieforskere i Danmark. 6 s.
- 1982: Arbetarråd eller dualistisk samhälle? – en kritik av Gorz' Farväl til proletariatet. – *Tekla* nr. 14. Röda Bokforlaget, 16 s.
- 1982: Erfaring og erfaringspædagogik. – *Kontext* 44, politisk revy, 33 s.
- Olofsson, Gunnar, 1982: Labour Movement and Welfare States. *Acta Sociologica* nr. 4/1982, 4 s. (5 medforfattere).
- Simonsen, Birgitte, 1982: Ungdomspsykologi: Samfundssituation, handlemønstre, bevidsthedsformer. U.P. 1982, 216 s.
- 1982: Ungdom og subjektivitet. – *Unge Pædagoger*, 18 s.
- Svalastoga, Kaare, 1982: Social Stratification. Recent Scandinavian contributions (c. 1960 – c. 1975). – *Sociological Microjournal* 1982, vol. 16, fiches 75, 76, tilsvarende ca. 70 s. (Tidligere publiceret på italiensk i Torino 1977 i en bog forfattet af B. Girod og K. Svalastoga).
- 1982: On Deadly Violence. Skrifter udgivet af Det norske Videnskabsakademi. II Hist. Filos. Klasse, Ny Serie, Oslo Universitet, 1982, 156 s.
- 1982: Integration. Accepteret til publikation i *International Journal Comparative Sociology*, vol. 23, 1982. c. 13 s.
- Wolf, Preben, 1982: Carl Nicolai Starcke – a Danish Sociologist. – *Sociological Microjournal*, vol. 16, Fiche 73, 5 s.
- 1982: On Individual Victims of Certain Crimes in Four Scandinavian Countries 1970/74. – *Sociological Microjournal*, vol. 16, Fiche 75, 36 s.
- 1982: Voldsproblemer og kommuneprojekterne. Notat nr. 4. Det Kriminalpræventive Råd, 16 s.
- 1982: Om en eventuel særlig kriminalitetsforebyggende indsats med henblik på: Indvandrerbørn. Notat nr. 8. Det Kriminalpræventive Råd, 6 s.
- 1982: Voldskriminalitetens udvikling. Skole- og Socialinformation 2/1982. Gruppe 1, s. 1-2. Det Kriminalpræventive Råd, i samlingen kriminalprævention.

Tom Broch

Samfundsfag

Institut for Samfundsfag

Stab:

Professorer: Ole Karup Pedersen, Lennart Lundquist og Gunnar Sjöblom. Lektorer: Karl-Henrik Bentzon, Tage Bild, Lars Bille, Peter Bogason, Henning Bregnsbo, Peter Dencik, Torben Grage, Holger Bernt Hansen, Bertel Heurlin, Willy Johansen, Roger Leys, Per Kongshøj Madsen, Hans Jørgen Nielsen, Ole Jess Olsen, Leif Pedersen, Ib Damgaard Petersen, Steen Sauerberg, Tove Lise Schou, Kirsten Thomsen, Christian Thune og Søren Villadsen. Kandidatstipendiater: Tim Knudsen og Leif Thomsen. Forskningsrådsstipendiat: Henrik Paul Bang.

Eksterne lektorer: 24. Undervisningsassistenter: 6. Teknisk-administrativt personale: 7.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed præges dels af medarbejdernes forskelligartede faglige baggrund som politologer, historikere, økonomer, sociologer m.v., dels af den studieplanmæssige opdeling i underdiscipliner, og dels af at flere forskningsprojekter har tvær- eller flervidenskabelig karakter. Fælles er imidlertid interessen for studiet af de forskellige områders politiske aspekter, såvel på det nationale som på det internationale plan.

Instituttet er medlem af IPRA, International Peace Research Association, og European Consortium for Political Research, en sammenslutning af godt hundrede europæiske politisk-videnskabelige institutioner, og hvert år deltager et antal af instituttets medarbejdere i ECPR's »Joint Sessions of Workshops«.

Uden at bygge på særlig nøjagtige inddelingsprincipper kan følgende opstilling give et udtryk af den forskning, der finder sted på instituttet.

Komparativ politik. Dette er det mest omfattende og det mest heterogene af instituttets forskningsområder. Det omfatter: Politisk teori. (Henning Bregnsbo, Torben Grage, Ib Damgaard Petersen og Gunnar Sjöblom). Politiske doktriner (Torben Grage og Lennart Lundquist). Politiske partier (Lars Bille og Gunnar Sjöblom). Interesseorganisationer (Tage Bild og Henning Bregnsbo). Massemedier (Steen Sauerberg). Politisk socialisering (Søren Villadsen). Politisk udvikling (Holger Bernt Hansen, Roger Leys, Ole Karup Pedersen og Tove Lise Schou). Parlamentsforskning (Tove Lise Schou). Valgforskning (Karl-Henrik Bentzon, Hans Jørgen Nielsen og

Steen Sauerberg). Kvindeforskning (Kirsten Thomsen). Økonomisk politik (Peter Dencik).

Forvaltning og administration, omfatter: Planlægning (Peter Bogason og Lennart Lundquist). Regionalpolitik (Peter Bogason og Søren Villadsen). Kommunalpolitik (Karl-Henrik Bentzon og Søren Villadsen). Almen organisationsteori (Henning Bregnsbo og Lennart Lundquist). Kybernetik (Ib Damgaard Petersen). International forvaltning (Bertel Heurlin, Ole Karup Pedersen, Ib Damgaard Petersen, Tove Lise Schou, Christian Thune og Lennart Lundquist).

International politik, omfatter: Udenrigspolitik og forsvarspolitik (Bertel Heurlin, Ole Karup Pedersen, Ib Damgaard Petersen, Tove Lise Schou og Christian Thune). Nedrustnings-, freds- og konfliktforskning (Bertel Heurlin, Ole Karup Pedersen og Ib Damgaard Petersen). World politics (Ole Karup Pedersen, Tove Lise Schou og Christian Thune). Trend analyser af det internationale system (Ib Damgaard Petersen).

Økonomi og politik, omfatter: Konjunkturpolitik, industripolitik, statsforetagender, indkomstpoltik, analyser af handelsmønstre (Lars Bille, Peter Dencik, Per Kongshøj Madsen, Leif Pedersen og Ib Damgaard Petersen). Politik i forhold til multinationale foretagender (Christian Thune).

Metodologi, omfatter: Datalogi, simulering, surveyteknik, stokastiske modeller (Willy Johansen, Leif Pedersen og Ib Damgaard Petersen).

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Tage Bild: Kontaktmand til »Häftan för kritiska studier«. Peter Dencik: Redaktionsmedlem ved »Nordisk Tidsskrift för Politisk Ekonomi«, »Socialistiske Økonomers Forlag«, samt medlem af redaktionspanelet ved »Samfundsoøkonomen«. Bertel Heurlin: Redaktionsmedlem ved »Cooperation and Conflict«. Roger Leys: Redaktionsmedlem ved »Review of African Political Economy«. Lennart Lundquist: Redaktionssekretær ved »Statsvetenskaplig Tidsskrift«. Per Kongshøj Madsen: Redaktionssekretær for »Nordisk Tidsskrift för Politisk Ekonomi«. Ib Damgaard Petersen: Redaktør af »Copenhagen Political Studies Abstracts«. Sammen med Lars Bille, Steen Sauerberg og Søren Villadsen medlem af redaktionsudvalget for »Politiske Studier«. Gunnar Sjöblom: Redaktionsmedlem ved »Scandinavian Political Studies« (referee), »Statsvetenskaplig Tidsskrift« samt »European Journal of Political Research«. Christian Thune: Redaktionsmedlem ved »Økonomi og Politik« og »Dansk Udenrigspolitisk Årbog«.

Andet:

Instituttet udgiver tre forskellige skriftserier: Arbejdsrapporter (gul serie), lærebøger (rød serie) samt forskningsrapporter (blå serie). Disse udgivelser blev påbegyndt i 1975, og der er hidtil kommet 107 arbejdsrapporter, 21 lærebøger og 72 forskningsrapporter. Derudover udgiver instituttet Copenhagen Political Studies Abstracts, hvori der foreløbig er udsendt to samlinger, i 1979 og i 1982.

Publikationer:

- Bang, Henrik Paul, 1982: The Conflict Between the Traditions. – Statsvetenskaplig Tidskrift, 1981/1, s. 1-20.
- 1982: A Rejoinder: On Understanding and Misunderstandings. – Statsvetenskaplig Tidskrift, 1981/4, s. 215-31.
- 1982: Nothing but Survival?: On David Easton's Concept of Political Persistence. – Scandinavian Political Studies, vol. 5 – New Series – 1982/2, s. 117-48.
- Bentzon, Karl-Henrik, 1982: Anmeldelse: Jens Gunst (red.): Offentlig ledelse og samfundsmønstre. – Nordisk Administrativ Tidskrift, 1982/4, s. 379-82.
- 1982: Anmeldelse: Petersen og Petersen: Hvorfor kan den offentlige sektor ikke styres? – Økonomi og Politik 1982/2, s. 76-79.
- 1982: Kommunevalget 1981. – Danske Kommuner, 1982/2, s. 16-18.
- Bild, Tage, 1982: (i samarbejde med Flemming Ibsen, Henning Jørgensen, AUC) »The Scandinavian Model – Incomes Policy and Instabilities in Industrial Relations During a Period of Stagflation« – Paper for the 6th IIRA-world congress, Kyoto, Japan, March 1983. Aalborg and Copenhagen, July 1982. 73 s.
- Bogason, Peter, 1982: »Reagan's ny føderalisme«. – Økonomi og Politik 1982/2, s. 45-58.
- 1982: »Denmark«. – D. Yuill, K. Allen (ed.): European Regional Incentives 1982, Glasgow 1982, s. 137-70.
- 1982: Trends of Centralization and Decentralization in the American system. – Institution for social and policy studies. Yale University, Working paper no. 847, January 1982, 44 s.
- 1982: Elements of Intergovernmental Theory. – Instituttets arbejdsrapport 1982/9, 18 s.
- Bregnsbo, Henning: »Det danske indkomstpolitiske system. Et notat«. – Paper fremlagt på 6. nordiske statskundskabskonference Åbo, 17.-19. august 1981, 27 s.
- Christmas-Møller, W., 1982: Fredsbevægelsen og Europas sikkerhed. – Dansk udenrigspolitisk Årbog, 1981. Dupi. 1982, s. 56-81.
- Dencik, Peter, 1982: »Sverige i den internationale kapitalismen«. – »Socialism i Norden«, SP-forlag 1982, s. 36-48.
- Hansen, Holger Bernt, 1982: Mission and Colonialism in Uganda: A Case Study on Forced Labor. – T. Christensen & B. Hutchinson (eds.): Ideologies in the Imperialist Era. New York, 1982, s. 183-96.
- 1982: Trends and Targets in the Study of Religion in African Societies: A review-article, publiceres i tidskriftet African Affairs ultimo 1982, ca. 10 s.
- 1982: Bidragyder til og redaktør af »Samfundsforskning i Grønland« – 2. Delrapport, udg. af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. 1982. 48 s.
- Heurlin, Bertel, 1982: International Systems in Contrasting Interpretations: Some Simple Considerations. – Cooperation and Conflict, XVII, 1982, s. 61-72.
- 1982: Norden og den internationale spænding (red.), heri kap. 3: Det globale perspektiv: Detentepolitikken i perspektivet fra det internationale system. København 1982, s. 11-35.
- 1982: De to supermagters modstående opfattelse af det internationale system. – Årsberetning 1981, SNU, København 1982, s. 35-79.
- 1982: Dansk sikkerhedspolitik og forslagene om Norden som kernevåbenfri zone (medforfatter), – SNU, København 1982, 202 s.
- 1982: De nordiske landes kernevåbenpolitik (red.) – Europa København 1982, 176 s. Heri: Dansk Kernevåbenpolitik. 27 s.
- 1982: Danish Security Policy in the 80's. – Cooperation and Conflict, XVII, no. 4, 1982, 30 s.
- 1982: Hvorfor våben? Status i 1980'erne. – FOV, København 1982 (under udgivelse), ca. 150 s.
- 1982: Sikkerhedspolitik og forsvar. Staterne og det internationale system. – FOV, København 1982 (under udgivelse), ca. 100 s.
- 1982: Sikkerhedspolitiske kriser. – Danmarks Radio, 1982, 24 s.
- 1982: (Kina) Verdens største hær – mere kulisser end stål. – Kontakt, 1981-82/3, s. 23-25.
- 1982: Hvorfor opruster supermagterne? – Udkig, 1982/1, s. 16-19.
- Knudsen, Tim, 1982: Planlægning og de dominerende klasser og lags politiske påvirkningsmuligheder. – RASP, Ålborg 1982/2, s. 49-73.
- 1982: Notater om planlægning og politiske påvirkningskanaler. – Instituttets arbejdsrapport, 1982/3, 89 s.
- Leys, Roger, 1982: Regionalt samarbejde i det sydlige Afrika. – Den ny verden, årg. 15, nr. 2, 1982, s. 138-66.
- 1982: Zimbabwe in 1982 and the year of National Transformation. – Instituttets arbejdsrapport, 1982/2, 18 s.

- 1982: The Southern African Development Coordination Conference, - Review of African Political Economy, no. 22, oct. 1982, s. 52-71.
- Lundquist, Lennart, 1982: The party and the masses. An interorganisational analysis of Lenin's model for the Bolshevik Revolutionary Movement. - Almqvist & Wiksell, international/transnational publ., Stockholm/New York, 1982, 330 s.
- 1982: Anmeldelse: Torben Bech Jørgensen: Når staten skal spare. - Statsvetenskaplig Tidskrift, 1982/1, s. 55-58.
- Madsen, Per Kongshøj, 1982: Minus Marx? - En diskussion af fagbevægelsen og beskæftigelsespolitik. - Tage Bild og Henning Jørgensen (red.): Fagbevægelsen og krisen, København 1981, s. 149-73.
- 1982: Jeg ser på modelspil. - Instituttets arbejdspapir 1982/8, 19 s.
- 1982: Tre principper for en anden økonomisk politik. - Ny politik, juli 1982, s. 12-13.
- Nielsen, Hans Jørgen, 1982: Electoral Politics and the Corporate System. - Scandinavian political studies, 1982/1, s. 43-65.
- 1982: The Danish Election of 1981. - West European Politics, 1982, vol. 5, no. 3, p. 305-07.
- 1982: Danskerne og EF. - Økonomi og Politik, 1982/3, s. 25-34.
- 1982: Anmeldelse: Gösta Esping-Andersen, Social Democracy, State Policy and the Welfare State. - Tidskrift for samfundsforskning, 1982/3, s. 296-301.
- Pedersen, Leif, 1982: En årgangsmode for dansk industri - teoretiske overvejelser. - Instituttets forskningsrapport 1982/1, 14 s.
- 1982: Dansk industri 1947-1971, korrigerede data-serier. - Instituttets forskningsrapport, 1982/5, 51 s.
- Pedersen, Ole Karup, 1982: Danmark, internationale organisationer og u-landene, - Den ny verden, 1982 3/4.
- Petersen, Vibeke, 1982: Television Coverage: The Role of the European Broadcasting Union. - Television in the European Parliamentary Elections of 1979: Final Report of a Cross-national Analysis. International Institute of Communications, London 1982, p. 384-406.
- 1982: Conflict and Development in Press and Broadcasting Policies in the EEC. Summary. - Instituttets forskningsrapport 1982/6, 6 s.
- 1982: Television Coverage: Danish Broadcasters and the Direct Election to the European Parliament of June 1979. - Institut for Samfundsfag, 1982, 17 s.
- 1982: Television Coverage: Decentralization and Danish Broadcasting. - Instituttets arbejdspapir 1982/5, 16 s.
- Petersen, Ib Damgaard, 1982: A two-player game theoretical study of the Sino-Indian dispute (with M. Yolles). - Instituttets arbejdspapir 1982/1, 42 s.
- 1982: Paradigme diskussionen i disciplinen international politik. - Instituttets arbejdspapir 1982/4, 29 s.
- 1982: Measuring processes of conflict and negotiation - Instituttets arbejdspapir, 1982/7, 8 s.
- Sauerberg, Steen, 1982: Den norske højrebølge - set fra Danmark. - Økonomi og Politik, 1982/1, s. 40-45.
- 1982: Using Mass Communication Theory, - Journal of Communication, vol. 32, no. 2, s. 229-32.
- 1982: Anmeldelse: Karen Siune: Valg i TV og radio (disputats), og Peter Steinfelds: The Neoconservatives. - Økonomi og Politik, 1982/4.
- 1982: Party Access to Election Broadcasting in Scandinavia. - Paper presented at the IAMCR conference, workshop on political communication, Paris, Sept. 1982, 52 s.
- Schou, Tove Lise, 1982: Danmark mellem Norden og EF. - Økonomi og Politik, 1982/3, s. 44-55.
- Sjöblom, Gunnar, 1982: Some Problems of the Operational-Code Approach. - Christer Jönsson (ed.): Cognitive Dynamics and International Politics. Printer, London 1982, s. 37-74.
- 1982: Problems and Problem Solutions in Politics. Some Conceptualizations and Conjectures. - Instituttets arbejdspapir 1982/10 og Mimeo. Firenze, juni 1982 (publiceres senere i revideret form i F. Castles (ed.): The Future of Party Government. Problems and Concepts). Ca. 80 s.
- Thomsen, Kirsten, 1982: Women and the Welfare Society. - Instituttets arbejdspapir 1982/11, 35 s.
- Thomsen, Leif, 1982: Byproblemer, bevægelser og lokal magt. - Henrik Toft Nielsen m.fl. (red.): Lokalsamfund og sociale bevægelser. GeoRUC 1982, s. 119-38.
- 1982: Storbyens krise. Introduktion til urbanteori-en (sammen med Finn Barnow, Mads Christoffersen og Lars Jerner). - Aurora 1982, 277 s.
- 1982: Ungdom 80. Ungdom som social bevægelse. (Sammen med Turi Rye Madsen og Claus Mellegaard). - Politiske Studier, 1982, 265 s.
- 1982: Ungdomskultur - Basis for sociale bevægelser. - Blød By 1982, 85 s.
- Thune, Christian, 1982: Denmark - The European Pragmatist. - Christopher Hill (ed.): National Foreign Policies and European Political Cooperation. Royal Institute of International Affairs.
- 1982: I de multinationales net. - Kontakt, 1981-82/5, s. 2-6.
- 1982: Det danske EPS formandskab. - Europæisk Samling nr. 5, 1982.
- Villadsen, Søren, 1982: Om lokalsamfund. - Hans Reitzel, København 1982, 170 s.

- 1982: Deltagelse, organisation og partipolitik. - Rapport nr. 9 fra projektet »Statslig styring, lokalsamfund og kommunalpolitik, 1982, 26 s.
- 1982: Central-Local Political Relations, Politicization or Relative Autonomy? - Rapport nr. 11 fra projektet »Statslig styring, lokalsamfund og kommunalpolitik«, 1982, 19 s.
- 1982: Indflydelse fra organisationer, partiforeninger, erhvervslivet og beboere. - Poul Erik Mouritzen (red.): Kommunalpolitik under ressourceteknaphed. - Rapport nr. 3 fra projektet »Statslig styring, lokalsamfund og kommunalpolitik«, 1982, 7 s.
- 1982: Anmeldelse: Gidlund och Gidlund: Ty riket är ditt och makten: De politiska partiernas roll i svenska kommuner, 1981. - Politica 1982/1, s. 124-25.
- 1982: Voksende ønske om politisk decentralisering. - Danske Kommuner, 1982/22, s. 42-45.

Gæster og rejser:

Cand.mag. Hans Mouritzen har været gæsteforsker ved instituttet i forbindelse med et projekt over udenrigspolitiske doktriner.

Cand.mag. Peter Cauchi har været ansat på projektet »Statslig styring, lokalsamfund og kommunalpolitik«.

Cand.phil. Jørgen Zachariassen har været ansat på projektet »Planlægning som styring af kommunerne«.

Cand.phil. Henrik Paul Bang har været ansat på projektet »Teorialprøvning og teorikonstruktion«.

Cand.mag. William Christmas-Møller har været gæsteforsker ved instituttet i forbindelse med studier over »Fredsbevægelser i Europa«.

Tage Bild: Gæsteforelæsning på AUC, 06.10.82 »Industrial relations modeller«.

Peter Bogason: Gæsteforsker ved Yale University, Institution for Social & Policy Studies, U.S.A. Gæsteforelæsning ved Århus Arkitektsskole 03.03.82.

Peter Dencik: Gæsteforelæsninger ved Institut für Politikwissenschaft, Julius Liebig-Universität, Giessen, Vesttyskland, samt ved Center for Marxistiske Samhållsstudier, Stockholm, Sverige.

Bertel Heurlin: Gæsteforelæsninger på Forsvarsakademiet og Østasiatisk Institut. Studieophold ved Institut for U.S.A. og Canada i Moskva, IMEMO, Moskva samt andre institutter, 15.-25. maj, 1982.

Roger Leys: Studieophold i Zimbabwe, jan.-feb., 1982.

Per Kongshøj Madsen: Gæsteforelæsning på Institut for Samfundsøkonomi og Planlægning, RUC, 25.10.82.

Hans Jørgen Nielsen: Gæsteforelæsninger og studieophold ved University of Essex, England, 28.11 - 12.12.82.

Leif Pedersen: Gæsteforelæsning ved Danmarks Tekniske Højskole, 16.11.82., »Systemdynamisk konjunkturmodel«.

Stein Sauerberg: Gæsteforelæsning på kursus for virksomhedsledere. Dansk Managementcenter. Gæsteforsker ved Institut for Samfundsforskning, Oslo.

Gunnar Sjöblom: Gæsteforelæsninger som lærer ved European University Institute's sommerskole, juni-juli, 1982. Gæsteforsker ved European University Institute, Firenze, 15.05 - 14.06 1982.

Leif Pedersen: Gæsteforelæsninger ved Danmarks Tekniske Højskole (IVTB), Arkitektsskolen, Institut for by- og Landskabsplanlægning. Handelshøjskolen, Center for Tværfaglige Studier samt en række højskoler tilknyttet Institut for Samfundsplanlægning i Stockholm med udarbejdelsen af en doktorafhandling som formål.

Søren Villadsen: Gæsteforelæsninger ved Plymouth Polytechnic, »The Danish Party System«. University of Salford, »Reactions to Central Control and Cuts«. University of Birmingham, »Urban/local Politics in Denmark«. School of Advanced Urban Studies, Bristol, »Control and Autonomy«. Arkitektsskolen i Århus, »Regionalpolitikens effekter«. Rønneholm fritidscenter, Rødovre, »Hvordan påvirkes børn?« Studieophold og gæsteforsker ved School of Advanced Urban Studies, Bristol, England, okt.-nov. 1982. Forelæsning på Ålborg Universitetscenter, »Magt og Indflydelse«, 16.12.82.

Holger Bernt Hansen: Studieophold ved School of Oriental and African Studies. University of London, September 1982. Har undervist ved DANIDA's orienteringskurser for eksperter til udviklingslande.

Peter Dencik